

Tutkinnon perusteet

Turvallisuusalan perustutkinto

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Turvallisuusalan perustutkinto

Tutkinnon suorittaneen osaaminen

Turvallisuusalan perustutkinnon tavoitteena on, että tutkinnon suorittaneella henkilöllä on laaja-alaiset perustiedot ja valmiudet työskennellä, erikoistua tai jatkokouluttaa itseään kaikilla turvasektorin aloilla, joita ovat tekniikan alan työt, logistiikkatyöt, ympäristötyöt, palvelutyöt ja yksityisen turvallisuusalan työt.

Turvallisuusalan perustutkinto antaa perusvalmiudet ammattitaidon kehittämiseen. Tutkinnon suorittanut on luotettava, laatu tietoinen, oma-aloitteinen sekä asiakaspalvelu- ja yhteistyöhenkinen. Hän osaa soveltaa oppimiaan taitoja ja tietoja vaihtelevissa työelämän tilanteissa erilaisten työnantajien palveluksessa tai itsenäisenä yrittäjänä. Hän pystyy näkemään työnsä osana suurempia tehtäväkokonaisuuksia ja pystyy ottamaan huomioon yhteistyökumppaneiden työtehtävät omassa työssään.

Turvallisuusalan perustutkinnon suorittaneen on tultava toimeen monikulttuurisessa työympäristössä ja selviydyttävä työyhteisössä ja työsuorituksen liittyvässä kanssakäymisessä molemmilla kotimaisilla ja vähintään yhdellä vieraalla kielellä. Hänen on osattava noudattaa työssään ympäristön kestävä kehitystä tukevia menetelmiä. Hänen on osattava käyttää työssään tarvitsemiaan teknisiä välineitä ja laitteita, ja hänellä on oltava tietoyhteiskunnassa tarvittavat valmiudet jatkuvasti kehittyvän tieto- ja viestintätekniikan käyttämiseksi tiedon hankkimisessa ja vuorovaikutteisessa viestimisessä.

Turvallisuusalan perustutkinnon suorittanut toimii työssään ohjeiden puitteissa ja hänellä on oltava oma-aloitteisuutta, kekseliäisyyttä ja tilanteiden ennakointikykyä tehdä itsenäisiä ratkaisuja. Yrityksen työntekijänä tai ammatinharjoittajana hänen on osattava palvella asiakkaita ja huomioida heidän tarpeitaan. Hänen on tunnettava asiakkaan ja kuluttajan oikeudet ja velvollisuudet sekä osattava ottaa ne huomioon työssään.

Turvallisuusalan perustutkinnon suorittaneen on osattava toimia työssään laatu järjestelmien mukaisesti. Hänellä on oltava käsitys turvallisuusalan kansainvälisestä ja kansallisesta kilpailukykyisyydestä ja laadun yhteydestä kustannuksiin sekä tunnettava vastuunsa kaikissa työtehtävissään. Perustutkinnon suorittaneen on osattava huolehtia omasta terveydestään ja siten ylläpitää työ- ja toimintakykyään. Hänen on tiedettävä ammattinsa fyysiset ja psyykkiset terveysvaarat ja osattava ehkäistä niitä ennalta. Hänen on osattava huolehtia työturvallisuudesta ja hänen on noudatettava työsuojelumääräyksiä ja -ohjeita.

Turvallisuusalan perustutkinnon suorittaneella on oltava elinikäisen oppimisen edellyttämät oppimaan oppimisen taidot, kuten kyky arvioida omaa oppimistaan ja osaamistaan, arvioida ja jäsentää tietoa, suunnitella omaa opiskeluaan ja asettaa itselleen oppimisen tavoitteita. Lisäksi hänellä on oltava halu ja motivaatio jatkuvaan itsensä kehittämiseen. Tutkinnon suorittaneella on oltava taidot selviytyä joustavasti uusista ja erilaisista tilanteista ja toimia innovatiivisesti. Hänen on osattava löytää ratkaisuja ongelmatilanteissa.

Turvallisuusalan suorittaneella on oltava monipuoliset taidot selviytyä työelämän viestintätilanteista. Hänen on pystyttävä toimimaan yhteistyössä muiden kanssa myös monikulttuurisessa työympäristössä. Turvallisuusalan perustutkinnon suorittaneen on osattava toimia vastuullisesti, oikeudenmukaisesti ja tehtyjen sopimusten mukaisesti. Hänen on noudatettava työssään turvallisuusalan ammattietiikkaa ja vaitiolovelvollisuutta. Hänen on kyettävä suvaitsevaisuuteen ja tasa-arvoiseen suhtautumiseen toisia ihmisiä kohtaan. Hänen on osattava ottaa toiset huomioon ja hyväksyä ihmisten erilaiset tunteet ja käyttäytyminen. Lisäksi hänen on hallittava omat tunteensa työyhteisö-, asiakaspalvelu- ja muissa vuorovaikutustilanteissa. Hänen on arvostettava omaa ammattiaan sekä oltava motivoitunut kehittämään itseään ja työtään.

Työtehtäviä, joissa tutkinnon suorittanut voi toimia

Turvallisuusalan perustutkinnon suorittanut turvallisuusvalvoja voi erikoistua vartiointi-, pelastus- tai turvallisuustekniseen toimintaan.

Perusteen nimi	Turvallisuusalan perustutkinto
Määräyksen diaarinumero	OPH-2639-2017
Koulutuskoodit	Turvallisuusalan perustutkinto (381504)
Tutkintonimikkeet	Turvallisuusvalvoja (10088)
Voimaantulo	01.08.2018

SISÄLTÖ

1. Tutkinnon muodostuminen.	1
2. Tutkinnon osat.	3
2.1. Turvallisuusalan toiminta, 45 osp (106202).	3
2.2. Vartiointitoiminta, 30 osp (106207).	7
2.3. Pelastustoiminta, 30 osp (106198).	12
2.4. Turvallisuustekninen toiminta, 30 osp (106203).	16
2.5. Vartiointin ja järjestyksenvalvonnan perustoiminta, 15 osp (106206).	21
2.6. Ympäristöturvallisuustoiminta, 15 osp (106208).	26
2.7. Turvallisuusalan palvelutoiminta, 15 osp (106201).	29
2.8. Kiinteistötekniinen toiminta, 15 osp (106196).	33
2.9. Logistinen turvallisuustoiminta, 15 osp (106197).	38
2.10. Tietoturvallisuustoiminta, 15 osp (106199).	42
2.11. Kansainvälinen turvallisuustoiminta, 15 osp (106195).	47
2.12. Uhkatilanteiden hallinta, 15 osp (106205).	50
2.13. Turvatarkastustoiminta, 15 osp (106204).	54
2.14. Turvajärjestelmien käyttö, 15 osp (106200).	58
2.15. Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp (400008).	62
2.16. Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp (400011).	64
2.17. Yrityksessä toimiminen, 15 osp (400009).	66
2.18. Huippuosaajana toimiminen, 15 osp (400010).	68
2.19. Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, 11 osp (400012).	71
2.20. Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, 6 osp (400013).	116
2.21. Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen, 9 osp (400014).	124
3. Arviointiasteikko.	141

1. Tutkinnon muodostuminen

Turvallisuusalan perustutkinnon laajuus on 180 osaamispistettä. Tutkinto muodostuu ammatillisista tutkinnon osista (145 osaamispistettä) ja yhteisistä tutkinnon osista (35 osaamispistettä). Amatillisista tutkinnon osista pakollisia on 45 osaamispistettä ja valinnaisia 100 osaamispistettä.

Turvallisuusalan perustutkinnon tutkintonimike on turvallisuusvalvoja.

AMMATILLISET TUTKINNON OSAT 145 OSP
Pakollinen tutkinnon osat 45 osp
Turvallisuusalan toiminta, 45 osp, P
Valinnaiset tutkinnon osat 100 osp
Vartiointitoiminta, 30 osp
Pelastustoiminta, 30 osp
Turvallisuustekninen toiminta, 30 osp
Vartioinnin ja järjestyksenvalvonnan perustoiminta, 15 osp
Ympäristöturvallisuustoiminta, 15 osp
Turvallisuusalan palvelutoiminta, 15 osp
Kiinteistötekniinen toiminta, 15 osp
Logistinen turvallisuustoiminta, 15 osp
Tietoturvallisuustoiminta, 15 osp
Kansainvälinen turvallisuustoiminta, 15 osp
Uhkatilanteiden hallinta, 15 osp
Turvatarkastustoiminta, 15 osp
Turvajärjestelmien käyttö, 15 osp
Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp
Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp
Yrityksessä toimiminen, 15 osp
Huippuosaajana toimiminen, 15 osp
Paikallisiin ammattitaitovaatimukseen perustuva tutkinnon osa 5-15 osp
<i>Tutkinnon osa sisältää työelämän paikallisten tarpeiden mukaista osaamista, joka soveltuu useamman kuin yhden työpaikan tarpeisiin. Koulutuksen järjestäjä nimeää tutkinnon osan työelämän toimintakokonaisuuden pohjalta ja määrittää sille laajuuden osaamispisteinä. Koulutuksen järjestäjä määrittelee ammattitaitovaatimukset ja osaamisen arvioinnin vastaavasti kuin ammatillisissa tutkinnon osissa.</i>
Tutkinnon osa toisesta ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta 5-15 osp
<i>Tutkintoon voi sisällyttää tutkinnon osan toisesta ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta. Riippumatta sisällytettävän tutkinnon osan laajuudesta, tutkinnon osan laajuus on tässä kohdassa enintään 15 osaamispistettä.</i>
Korkeakouluopinnot 5-15 osp

Tutkinnon osa sisältää ammatillista osaamista tukevia korkeakouluopintoja.

Yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, lukio-opintoja tai muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja | 1-25 osp

YHTEISET TUTKINNON OSAT | 35 OSP

Viestintä- ja vuorovaikutusosaamisen laajuus on vähintään 11 osaamispistettä, matemaattis-luonnontieteellisen osaamisen laajuus on vähintään 6 osaamispistettä ja yhteiskunta- ja työelämäosaamisen laajuus on vähintään 9 osaamispistettä. Lisäksi yhteisiin tutkinnon osiin tulee sisältyä valinnaisia osaamistavoitteita opiskelijan valitsemasta yhdestä tai useammasta yhteisestä tutkinnon osasta ja tutkinnon osan osa-alueelta tai osa-alueilta siten, että yhteisten tutkinnon osien 35 osaamispisteen laajuus täyttyy.

Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, 11 osp, **P**

Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, 6 osp, **P**

Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen, 9 osp, **P**

Yhteisten tutkinnon osien valinnaiset osaamistavoitteet | 9 osp

Yhteisten tutkinnon osien valinnaiset osaamistavoitteet voivat olla tutkinnon perusteissa määrättyjä tai koulutuksen järjestäjän päättämiä muita valinnaisia osaamistavoitteita, jotka tukevat kyseisen tutkinnon osan ja sen osa-alueiden tutkinnon perusteissa määrättyjä tavoitteita. Valinnaisiin osaamistavoitteisiin voidaan sisällyttää myös opiskelijan aiemmin hankkimaa osaamista, joka tukee kyseisen tutkinnon osan ja sen osa-alueiden tutkinnon perusteissa määrättyjä osaamistavoitteita.

2. Tutkinnon osat

2.1. Turvallisuusalan toiminta, 45 osp (106202)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- hahmottaa yritysturvallisuuden osa-alueet
- tunnistaa ja hahmottaa yritysturvallisuuteen liittyviä uhkia ja riskejä
- perusteet ennalta ehkäisevien turvallisuussuunnitelmien laadintaan
- turvallisuuteen liittyvän lainsäädännön perusteet ja ottaa ne huomioon työssään
- ottaa huomioon perus- ja ihmisoikeudet työssään
- toimia voimankäytön ja hätävarjelun perusteiden mukaisesti
- toimia väkivaltaa, onnettomuuksia ja rikoksia estävällä tavalla
- toimia terveyttä edistävien tapojen mukaisesti työ- ja opiskeluyhteisöissä (TYKY-toiminta)
- tiedottaa ja viestiä työhönsä sopivalla tavalla
- sisäisen ja ulkoisen asiakaspalvelun sekä siihen liittyvät vuorovaikutustaidot
- sosiaalisen median ja internetin hyötykäytön työssään ja siihen liittyvät riskit
- perusteet tietoliikennetekniikasta ja langattomista turvallisuusratkaisuista
- yrittäjyyden ja markkinoinnin perusteet turvallisuusosalalla
- perusasiat turvallisuusalan viranomaisorganisaatioista ja yhteisöistä ja tietää niiden toimintaympäristöt ja toimintaan vaikuttavan lainsäädännön
- hätäensiavun perusteet ja toimia niiden mukaan sekä tehdä hätäilmoituksen
- turvallisen tulenkäytön perusteet, tehdä palonalkuhavaintoja ja tehdä alkusammutuksen sammutuspeitteellä ja käsiammuttimella
- noudattaa työturvallisuussäädöksiä ja ohjeita
- raportoida työnsä tilanteen ja lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Arviointi

1. Työprosessin hallinta

Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• suunnittelee ohjattuna omaa työtään
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• suunnittelee oman työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• tekee toteuttamiskelpoisen työsuunnitelman itsenäisesti

Työn kokonaisuuden hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• noudattaa työaikoja ja työohjeita sekä neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2.Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta

Yritysturvallisuuteen liittyvien uhka- tai riskikartoitusten hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> tekee ohjeistettuna yritysturvallisuuteen liittyvän perusmuotoisen uhka- tai riskikartoituksen ja valitsee käytettävän työmenetelmän tai välineen ohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> tekee itsenäisesti yritysturvallisuuteen liittyvän perusmuotoisen uhka- tai riskikartoituksen ja arvioi valitsemansa työmenetelmän tai välineen soveltuvuutta työn edetessä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> tekee itsenäisesti yritysturvallisuuteen liittyvän perusmuotoisen uhka- tai riskikartoituksen turvallisuushuolista ja niiden seurauksista esimerkiksi haavoittuvuusanalyysillä ja valitsee kohteeseen parhaiten soveltuvan riskienhallinnan menetelmän ja välineen

Ennalta ehkäisevien turvallisuussuunnitelmaluonnoksen tekeminen	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> tekee ohjeistettuna yritysturvallisuuteen liittyvän turvallisuussuunnitelmaluonnoksen
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> tekee itsenäisesti yritysturvallisuuteen liittyvän turvallisuussuunnitelmaluonnoksen
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> tekee itsenäisesti yritysturvallisuuteen liittyvän turvallisuussuunnitelmaluonnoksen, esittelee sen ja arvioi sen käytettävyyttä kohteeseen

Tieto- ja tietoliikennetekniikan hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> hallitsee tietokoneen, sähköpostin ja internetin käytön
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> käyttää tietokonetta, sähköpostia ja internetiä työtään hyödyttäen ja tietää käytön riskit

Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää tietokonetta, sähköpostia ja internetiä sujuvasti ja kaikissa tilanteissa riskitietoisesti ja riskejä välttäen

3. Työn perustana olevan tiedon hallinta

Yritysturvallisuuden osa-alueiden hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • hahmottaa yritysturvallisuuden osa-alueet ja niiden keskeisen sisällön
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää yritysturvallisuuden osa-alueiden merkityksen yritysturvallisuustoiminnassa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • osaa soveltaa työssään yritysturvallisuuden osa-alueita ja niiden tavoitteita

Uhkien ja riskien hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi työssään uhkien ja riskienhallinnan perusteet sekä käyttää ohjattuna uhkien- ja riskienhallinnan menetelmiä tai välineitä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää uhkien ja riskienhallinnan perusteet sekä käyttää uhkien- ja riskienhallinnan menetelmiä tai välineitä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • osaa soveltaa ja käyttää työssään uhkien- ja riskienhallinnan menetelmiä tai välineitä tapauskohtaisesti

Yrittäjyyden hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi työssään yrittäjyyden perusteet ja yritysmuodot.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää yrittäjyyden perusteet ja yritysmuodot ja käyttää työssään tarvittavaa tietoa.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • hankkii ja soveltaa työssään tietoa yrittäjän oikeuksista, velvollisuuksista ja vastuista.

4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi työssään liikunnan ja ravinnon merkityksen työssäjaksamisessa ja palautumisessa • huomioi ohjattuna toiminta- ja työkyvyn ylläpitämisen työssään

	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää turvallisesti ohjeiden ja työtehtävän mukaisia työvälineitä ja -menetelmiä • noudattaa turvallisuudesta annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa • huomioi turvallisuusalan tehtäviin liittyvät ohjeet mutta tarvitsee ohjausta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa liikunta- ja ravinto-ohjelmaa, annettuja ohjeita ja osaa soveltaa niitä työssään • tuntee omat terveydelliset rajoitteensa ja noudattaa niitä • noudattaa työyhteisön ohjeita ja huomioi työssään työyhteisön muut jäsenet • ottaa omassa työssään huomioon työturvallisuusohjeet • vastaa toimintansa turvallisuudesta • varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden ja poistaa ja vie huoltoon viialliset työvälineet • toimii motivoituneesti terveellisten elintapojen sekä toiminta- ja työkyvyn ylläpitämiseen
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa annettuja ohjeita kokonaisvaltaisesti ja osaa soveltaa niitä työssään • tuntee omaan työhönsä liittyvät turvallisuusohjeet ja toimii niiden mukaisesti • kehittää toimintaansa turvallisemmaksi • ymmärtää väsyneenä tai sairaana työskentelyn riskit • tuntee ja ymmärtää omat terveydelliset rajoitteensa ja noudattaa niitä • havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä, • arvioi työhönsä liittyvien työvälineiden ja -menetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön ja huolehtii itsenäisesti työympäristönsä turvallisuudesta • on motivoitunut terveellisten elintapojen sekä toiminta- ja työkyvyn itsenäiseen ylläpitämiseen ja edistämiseen

Oppiminen ja ongelmanratkaisu

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi ohjattuna omaa työtään
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa työtään ja raportoi siitä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa työtään ja raportoi siitä tilanteen vaatimalla tavalla

Ammattietiikka

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti • ymmärtää turvallisuusalaan liittyvän luottamuksellisuuden merkityksen työtehtävissään
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita • ymmärtää turvallisuusalaan liittyvän luottamuksellisuuden merkityksen työtehtävissään

Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista • ymmärtää turvallisuusalaan liittyvän luottamuksellisuuden merkityksen työtehtävissään

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten ja erilaisten organisaatioiden kanssa • hallitsee viestinnän ja tiedottamisen peruskäsitteistöä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää viestinnän ja tiedottamisen merkityksen yrityksessä ja yhteisössä • toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa, huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • soveltaa viestinnän ja tiedottamisen perusasioita, käyttää lähdeviitteitä ja ymmärtää lähdekriittisyyden merkityksen • toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä osallistumalla erilaisiin turvallisuusalan työtehtäviin aidoissa työkohteissa. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.2. Vartiointitoiminta, 30 osp (106207)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- toimia alaan vaikuttavan lainsäädännön mukaisesti omien toimivaltuuksiensa rajoissa
- ottaa huomioon omaa toimivaltaansa rajoittavat tekijät
- toimia vartiointitoiminnan tarkoituksenmukaisten työmenetelmien ja vartioimisluotojen mukaisesti
- suunnitella omaa työtään asiakaskohteen työohjeiden mukaisesti
- hahmottaa vartiointitoiminnan osana yrityskohteen uhkien- ja riskienhallintaa
- ottaa huomioon työssään vartioimisliiketoiminnan perusteet ja edellytykset
- toimia erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa
- toimia voimankäytön sekä taktisen ennakoimisen perusteiden mukaisesti
- toimia ongelma- ja vikatilanteissa työtehtävien edellyttämällä tavalla
- noudattaa vartiointitoimintaan liittyviä ohjeita ja määräyksiä
- ottaa huomioon oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat
- ottaa huomioon yritysturvallisuuden merkityksen toiminnan jatkuvuuden ja yrittäjän riskin kannalta
- ottaa huomioon yrittäjyyteen ja markkinointiin liittyvät perusasiat
- raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

Arviointi

1. Työprosessin hallinta

Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">suunnittelee ohjattuna omaa työtään sekä valitsee ohjattuna tilanteeseen sopivan työmenetelmän ja toimintatavan hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">valitsee tilanteeseen tarkoituksenmukaisen työmenetelmän ja toimintatavan hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">valitsee tilanteeseen parhaiten soveltuvan työmenetelmän ja toimintatavan taloudellisen ja laadukkaan lopputuloksen saamiseksi

Työn kokonaisuuden hallinta

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">toimii työohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">noudattaa työohjeita ja ennakoi tulevia työvaiheita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">noudattaa työohjeita, selviytyy työtehtävästä sujuvasti ja tulevia työvaiheita ennakoidentoimii oma-aloitteisesti ja itsenäisesti

Taloudellinen ja laadukas toiminta

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">toimii ohjattuna toiminnalle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">toimii toiminnalle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja ymmärtää oman työnsä vaikutuksen yrityksen riskien hallintaan.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">toimii toiminnalle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksitoiminta edistää asiakaskohteen liiketoiminnan toteutumista.

2.Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta

Vartiointiin liittyvien työmenetelmien hallinta

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">työskentelee ohjeistettuna valittujen työmenetelmien ja ohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">työskentelee valitsemallaan työmenetelmällä ja arvioi sen soveltuvuutta työn edetessä
Hyvä 4	

Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • sopeuttaa itsenäisen työskentelynsä muuttuviin olosuhteisiin
--------------	--

Vartiointiin liittyvien laitteiden ja välineiden käytön hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää ohjeistettuna erilaisia laitteita ja välineitä erilaisissa työtilanteissa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää asiakaskohteessa erilaisissa työtilanteissa vartiointiin liittyviä laitteita ja välineitä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää asiakaskohteessa erilaisissa työtilanteissa vartiointiin liittyviä laitteita tehokkaasti ja osaa perustella laite- ja muut välinevalintansa

Voimankäytön ja taktinen ennakoinnin hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii annettujen ohjeiden mukaisesti • huomioi työhön liittyviä riskejä ja vaaroja • käyttää annettuja suojavälineitä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii ennakoiden työhön liittyviä riskejä ja vaaroja • sovittaa toimintaansa muuttuviin olosuhteisiin
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • sovittaa toimintansa ja toiminnan ennakointinsa tilanteeseen sopivaksi • tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämisalueensa

Asiakaspalvelun hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • selviytyy ohjeistettuna yleisimmistä asiakaspalvelutilanteista.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • selviytyy yleisimmistä asiakaspalvelutilanteista toimii asiakaspalvelutilanteissa oikein, tasapuolisesti ja sovinnollisuutta edistäen ymmärrettävästi molemmilla kotimaisilla kielillä.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • selviytyy asiakaspalvelutilanteista laadukkaasti ottaa työssään huomioon yrittäjyyden ja markkinoinnin ymmärrettävästi molemmilla kotimaisella ja yhdellä vieraalla kielellä • arvioi käyttämänsä toimintatapaa.

3. Työn perustana olevan tiedon hallinta

Vartiointitoimintaan liittyvän lainsäädännön hallinta	
Opiskelija	

Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> ottaa työssään huomioon vartiointialaan liittyvän lainsäädännön perusteita
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> ottaa työssään huomioon vartiointialaan liittyvän lainsäädännön perusteita ja ymmärtää niiden merkityksen omaan työhönsä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työssään vartiointialaan liittyvää lainsäädäntöä tapauskohtaisesti

Asiakaskohteen hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> huomioi asiakaskohteen ohjeet sekä osaa ohjeistettuna toimia niiden perusteella
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> huomioi työssään asiakaskohteen ohjeet ja toimii niiden perusteella turvallisella tavalla
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> huomioi oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat ja toimii kehittäen omaa työtään asiakkaan tarpeita vastaavaksi

Ongelma- ja vikatilanteiden hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa vaara- ja ongelmatilanteita työskentely-ympäristössään
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa vaara- ja ongelmatilanteita työskentely-ympäristössään ja raportoi niistä sovitun mukaisesti
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> ennakoi vaara- ja ongelmatilanteita työskentely-ympäristössä sekä raportoi niistä sovitun mukaisesti käynnistää välittömästi tarvittavat toimenpiteet ongelma- ja vaaratilanteiden poistamiseksi

Yrittäjyyden hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> huomioi työssään yrittäjyyden perusteet
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> toimii yritteliäästi
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> on sisäistänyt yrittäjyyden ja se näkyy työsuorituksessa kustannustehokkuutena

4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi ohjattuna omaa työtään
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa työtään ja raportoi siitä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa työtään ja raportoi siitä tilanteen vaatimalla tavalla sekä pyrkii kehittämään omaa osaamistaan sen pohjalta

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa • hallitsee viestinnän ja tiedottamisen peruskäsitteistöä • selviytyy asiakaspalvelutilanteista myös toisella kotimaisella kielellä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet • ymmärtää viestinnän ja tiedottamisen merkityksen yrityksessä ja yhteisössä • selviytyy asiakaspalvelutilanteista myös toisella kotimaisella kielellä ja englannin kielellä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta • osaa soveltaa viestinnän ja tiedottamisen perusasioita • hoitaa asiakaspalvelutilanteet sujuvasti sekä toisella kotimaisella että englannin kielellä

Ammattietiikka	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi turvallisen toiminnan • välttää työssään riskejä noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen • käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä.
Tyydyttävä 2	

Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> vastaa toimintansa turvallisuudesta noudattaa työyhteisön ohjeita ja huomioi työssään työyhteisön muut jäsenet varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> kehittää toimintaansa turvallisemmaksi havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä osallistumalla vartioinnin toteutukseen aidoissa työkohteissa tai muuten todellisia työtehtäviä vastaavissa olosuhteissa. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.3. Pelastustoiminta, 30 osp (106198)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- ottaa työssään huomioon omaehtoiseen varautumiseen ja pelastustoimintaan liittyvän lainsäädännön
- selvittää asiakaskohteen ja sen toiminnan periaatteet omaehtoisen varautumisen ja yleisimminkin yrityksen turvallisuuden kannalta
- tunnistaa asiakaskohteen turvallisuuteen liittyviä uhkia
- tehdä asiakaskohteen turvallisuuteen liittyviä kartoituksia
- toimia havaitsemiensa turvallisuusriskien tai uhkien edellyttämällä tavalla
- tunnistaa asiakaskohteen palo- ja poistumisturvallisuuteen liittyvät turvajärjestelmät ja -järjestelyt
- laatia pelastussuunnitelman
- toimia omatoimiseen varautumiseen liittyvissä tehtävissä
- tunnistaa vaaratilanteet, tehdä tilanteen edellyttämän hätäilmoituksen, käynnistää omatoimisen pelastustoiminnan ja ensiaputoimenpiteet sekä opastaa viranomaisia
- toimia kohteen edustajana pelastusviranomaisen suorittamassa palotarkastuksessa
- tehdä väestönsuojan tarkastuksen
- ottaa huomioon kiinteistön poistumisjärjestelyt ja kokoontumispaikat
- tehdä palo- ja poistumisturvallisuuteen liittyvää neuvonta- ja valistustyötä
- ottaa huomioon oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat
- opastaa ja ohjata asiakkaita turvallisuuteen liittyvissä asioissa
- ottaa huomioon yrittäjyyteen ja markkinointiin liittyvät perusasiat
- raportoida yrityksen johdolle turvallisuuteen liittyvistä kysymyksistä ja mahdollisista turvallisuuspuutteista.

Arviointi

1. Työprosessin hallinta

Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> suunnittelee ohjattuna omaa työtään

Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee oman työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • tekee toteuttamiskelpoisen työsuunnitelman itsenäisesti

Työn kokonaisuuden hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja työohjeita sekä neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta

Pienkohteiden palotarkastuksen tekeminen	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tekee vähäisellä ohjauksella asuinrakennuksen sisäisen omaehtoisen pienkohteiden palotarkastuksen
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tekee itsenäisesti asuinrakennuksen sisäisen omaehtoisen pienkohteiden palotarkastuksen
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • tekee itsenäisesti asuinrakennuksen sisäisen omaehtoisen pienkohteiden palotarkastuksen ja valitsee kohteeseen parhaiten soveltuvan menetelmän ja välineet

Pelastussuunnitelmaluonnoksen tekeminen	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tekee ohjeistettuna pelastussuunnitelmaluonnoksen
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tekee itsenäisesti pelastussuunnitelmaluonnoksen

Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> tekee itsenäisesti pelastussuunnitelmaluonnoksen, esittelee sen ja arvioi sen käytettävyyttä kohteeseen

Väestönsuojan tarkastuksen tekeminen	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> tekee vähäisellä ohjauksella väestönsuojan omaehtoisen vuositarkastuksen
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> tekee itsenäisesti väestönsuojan omaehtoisen vuositarkastuksen
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> tekee itsenäisesti väestönsuojan omaehtoisen vuositarkastuksen ja valitsee kohteeseen parhaiten soveltuvan menetelmän ja välineet

Neuvonta- ja valistustyön tekeminen	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> tekee ohjattuna neuvonta- ja valistustyötä opastaa ja ohjaa asiakkaita turvalliseen toimintaan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> tekee itsenäisesti neuvonta- ja valistustyötä ottaa opastuksessa huomioon asiakkaan tarpeet
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> tekee itsenäisesti neuvonta- ja valistustyötä ja valitsee kohteeseen parhaiten soveltuvan menetelmän ja välineet opastaa turvajärjestelmien oikeaan käyttöön

3. Työn perustana olevan tiedon hallinta

Pelastustoimintaan liittyvän lainsäädännön velvoitteiden hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> huomioi työssään pelastustoimintaan liittyvän lainsäädännön perusteet
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> ymmärtää pelastustoimintaan liittyvän lainsäädännön perusteet
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa pelastustoimintaan liittyvän lainsäädännön perusteita ja soveltaa niitä tapauskohtaisesti

Turvajärjestelmiä koskevien ohjeiden ja määräysten huomioiminen	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> huomioi työssään turvajärjestelmiin liittyvät ohjeet ja määräykset
Tyydyttävä 2	

Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää turvajärjestelmiin liittyvät ohjeet ja määräykset
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • soveltaa turvajärjestelmiin liittyviä ohjeita ja määräyksiä tapauskohtaisesti

Yrittäjyyden hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi työssään yrittäjyyden perusteet
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii yritteliäästi
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • on sisäistänyt yrittäjyyden ja se näkyy työsuorituksessa kustannustehokkuutena

4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi ohjattuna omaa työtään
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa työtään ja raportoi siitä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa työtään ja raportoi siitä tilanteen vaatimalla tavalla

Ammattietiikka	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa • selviytyy asiakaspalvelutilanteista myös toisella kotimaisella kielellä • huomioi oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii rakentavassa ja luottamuksellisessa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa • selviytyy asiakaspalvelutilanteista myös toisella kotimaisella kielellä ja englannin kielellä

	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii rakentavassa ja luottamuksellisessa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa • hoitaa asiakaspalvelutilanteet sujuvasti sekä toisella kotimaisella että englannin kielellä • suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi turvallisen toiminnan • välttää työssään riskejä noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen • käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • vastaa toimintansa turvallisuudesta • noudattaa työyhteisön ohjeita ja huomioi työssään työyhteisön muut jäsenet • varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • kehittää toimintaansa turvallisemmaksi • havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä • arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä osallistumalla pelastustoiminnan työtehtäviin aidoissa työkohteissa. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.4. Turvallisuustekninen toiminta, 30 osp (106203)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- toimia alaan vaikuttavan lainsäädännön mukaisesti omien toimivaltuuksiensa rajoissa
- ottaa huomioon omaa toimivaltaansa rajoittavat tekijät
- selvittää asiakaskohteen ja sen toiminnan
- suunnitella omaa työtään huomioiden kohteiden turvallisuustekniset laitteistovaatimukset
- ottaa huomioon turvajärjestelmien suunnittelun ja asennusten perusteet
- ottaa huomioon dokumentoinnin ja tiedon luokituksen vaatimukset
- lukea ja tulkita erilaisiin turvallisuusteknisiin laitteistoihin liittyviä kartoja, piirrosmerkkejä ja ohjeita
- toimia määräysten ja ohjeiden mukaisesti
- hankkia tietoa erilaisista turvallisuusteknisistä järjestelmistä
- ottaa huomioon eri sidosryhmät turvallisuusteknisessä hankkeessa
- kartoittaa järjestelmistä aiheutuvat kustannukset
- opastaa laitteistovalinnoissa
- opastaa turvallisuustekniikan oikeassa käytössä

- toimia vikatilanteissa työtehtävien edellyttämällä tavalla
- ottaa huomioon yrittäjyyteen ja markkinointiin liittyvät perusasiat
- ottaa huomioon oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat
- raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

Arviointi

1. Työprosessin hallinta

Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ohjattuna omaa työtään
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee oman työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • tekee toteuttamiskelpoisen työsuunnitelman itsenäisesti

Työn kokonaisuuden hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna ohjeiden ja määräysten mukaisesti kustannukset huomioiden
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • selviytyy työtehtävästä ohjeiden ja määräysten mukaisesti kustannukset huomioiden
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • selviytyy työtehtävästä sujuvasti ohjeiden ja määräysten mukaisesti sekä ennakoii tulevat työvaiheet toimien omaaloitteisesti ja kustannustehokkaasti

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee ohjattuna kohteeseen sopivat järjestelmät asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee itsenäisesti kohteeseen sopivat järjestelmät asetettujen laatu- ja kustannus tavoitteiden mukaisesti.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee itsenäisesti kohteeseen sopivat järjestelmät asetettujen laatu- ja kustannustavoitteiden mukaisesti ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta

Asiakaskohtaisiin turvallisuusteknisiin järjestelmiin liittyvien tietojen hankinta	
Opiskelija	

Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • hankkii ohjeistettuna tietoa, määräyksiä ja ohjeita erilaisista turvallisuusteknisistä järjestelmistä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • hankkii tietoa, määräyksiä ja ohjeita erilaisista turvallisuusteknisistä järjestelmistä sekä pystyy soveltamaan sitä kohteeseen
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • hankkii tietoa, määräyksiä ja ohjeita erilaisista turvallisuusteknisistä järjestelmistä, soveltaa niitä kohteeseen sekä sopeuttaa itsenäisen työskentelynsä muuttuviin olosuhteisiin

Turvallisuusteknisen järjestelmän asentaminen

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • asentaa ohjattuna turvallisuusteknisen laitteen
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi työssään asennuksen perusteet • suunnittelee ja toteuttaa asennuksen
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee parhaiten soveltuvat materiaalit ja työmenetelmät • suunnittelee ja toteuttaa asennuksen

Dokumentoinnin ja tiedon luokituksen hallinta

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi työssään dokumentoinnin ja tiedon luokituksen hallinnan merkityksen
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • huolehtii dokumentoinnista ja tiedon luokituksen hallinnasta
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • tekee itsenäisesti dokumentoinnin ja tiedon luokituksen hallinnan vaatimat asiat

Asiakaskohtaisen turvallisuusteknisen järjestelmän teknologian ja tietotekniikan/ tietoturvallisuuden hallinta

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi työssään erilaisten turvallisuusteknisten järjestelmien merkityksen.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi työssään erilaisten turvallisuusteknisten järjestelmien merkityksen ja tulevaisuuden.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi työssään erilaisten turvallisuusteknisten järjestelmien ja tietotekniikan/ tietoturvallisuuden merkityksen ja tulevaisuuden.

3. Työn perustana olevan tiedon hallinta

Turvallisuustekniseen toimintaan liittyvän lainsäädännön ja muiden määräysten ja ohjeiden hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon työssään toimintaan liittyvät määrä-ykset ja toimii niiden edellyttämällä tavalla
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon työssään toimintaan liittyvät määrä-ykset ja tarvittaessa kertoo asi-akkaalle havaitsemistaan epäkohdista
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon työssään toimintaan liittyvät mää-räykset ja toimii havait-semiensa epäkohtien poistamiseksi tilanteen edellyttämällä tavalla

Asiakaskohteen hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon asiakaskohteen toimintatavat ja ohjeet osaa ohjatusti toimia niiden perusteella
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon työssään asiakaskohteen toiminta-avat ja ohjeet sekä toimii niiden perusteella turvallisella tavalla
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat toimii kehittäen omaa työtään asiakkaan tarpeita vastaavaksi

Ongelma ja vikatilanteiden hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> havaitsee vika- ja ongelmatilanteita työskentely-ympäristössään
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa vika- ja ongelmatilanteita työskentely-ympäristössään sekä raportoi niistä sovitun mukaisesti
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> ennakoi vika- ja ongelmatilanteita työskentely-ympäristössä sekä raportoi niistä sovitun mukaisesti käynnistää välittömästi tarvittavat toimenpiteet vika- ja ongelmatilanteiden poistamiseksi

Yrittäjyyden ja markkinoinnin hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> huomioi työssään yrittäjyyden perusteet tiedostaa toiminnastaan aiheutuvat kustannukset.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> toimii yritteliäästi

	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi työssään toiminnastaan aiheutuvat kustannukset ja toimii markkinointihenkisesti.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • on sisäistänyt yrittäjyyden ja se näkyy työsuorituksessa kustannustehokkuutena • ymmärtää yrittäjyyden ja markkinoinnin merkityksen yrityksen toiminnassa.

4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi ohjattuna omaa työtään
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa työtään ja raportoi siitä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa työtään ja raportoi siitä tilanteen vaatimalla tavalla

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa • selviytyy asiakaspalvelutilanteista myös toisella kotimaisella kielellä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten ja organisaatioiden kanssa • selviytyy asiakaspalvelutilanteista myös toisella kotimaisella kielellä ja englannin kielellä • huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet opastaa turvallisuusteknisten järjestelmien oikeassa käytössä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten ja organisaatioiden kanssa • hoitaa asiakaspalvelutilanteet sujuvasti sekä toisella kotimaisella että englannin kielellä • suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta • opastaa turvallisuusteknisten järjestelmien oikeaan käyttöön

Ammattietiikka	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi turvallisen toiminnan • välttää työssään riskejä noudattaen työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen • käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • vastaa toimintansa turvallisuudesta • noudattaa työyhteisön ohjeita ja huomioi työssään työyhteisön muut jäsenet • varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • kehittää toimintaansa turvallisemmaksi • havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä • arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä osallistumalla turvallisuustekniikan suunnitteluun, käyttöön, toteutukseen ja opastukseen aidoissa työkohteissa. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.5. Vartiointin ja järjestyksenvalvonnan perustoiminta, 15 osp (106206)

Ammattitaitovaatimukset

Ammattitaitovaatimukseen sisältyy sisäministeriön hallinnonalan erityislainsäädännön määrittämät vartijan ja järjestyksenvalvojan peruskoulutuksien sekä voimankäyttövälineiden käyttöä koskevien koulutusten hyväksytyjen suoritusten vaatimukset.

Opiskelija osaa

- toimia vartiointi- ja järjestyksenvalvontatilanteissa toimintaa säätelevän lainsäädännön mukaisesti
- toimia toimivaltuuksiensa rajoissa
- toimia poikkeustilanteissa hätävarjelua ja voimankäyttöä säätelevän lainsäädännön mukaisesti
- käyttää vartijalle sallittuja voimankäyttövälineitä, paitsi ampuma-asetta, niitä koskevan lainsäädännön ja sisäministeriön määrittämän koulutuksen mukaisesti
- vartiointialan ja vartioimisliiketoiminnan luonteen ja luvanvaraisuuden sekä yhteydet poliisitoimintaan ja rikostutkinnan turvaamiseen
- vartioimistehtävän yleiset periaatteet, käyttäytymistavat ja suhteen viranomaistoimintaan
- valvontakohteiden rakenteellisen turvallisuuden perusteet ja tuntee ilmoitus- ja valvontajärjestelmien toimintaperiaatteita ja tietää niiden teknisiä perusteita
- tehdä eri vartiointimuotojen keskeisiä työtehtäviä ja tilaisuuksien järjestyksenvalvontaa tietoisena oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan
- toimia suojelemalla omaa ja asiakkaan turvallisuutta

- tehdä vartiointiin ja järjestyksenvalvontaan liittyviä tehtäviä tarkoituksen ja tilanteen mukaisesti
- ottaa huomioon ihmisen perus- ja ihmisoikeudet ja toimia mahdollisimman vähän niihin puuttuvalla tavalla
- vartijan ja järjestyksenvalvojan asun asiallisen käytön
- työssä tarvittavien välineiden ja varusteiden, kuten tieto- ja viestintävälineiden sekä avaimien ja valaisimien käytön
- asiakaspalvelun haastavissakin asiakastilanteissa
- ongelmatilanteiden hallinnan ja käyttää tarvittaessa sanatonta viestintää ja turvallista voimankäyttöä
- raportoida työstään tilanteen vaatimalla tavalla.

Arviointi

1. Työprosessin hallinta

Suunnitelmallisuus	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • pitää tärkeänä, että työn toteutus on suunniteltua
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • osallistuu työn suunnitteluun
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • on aktiivinen työtä suunniteltaessa

Työn kokonaisuuden hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii annettujen ohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tekee työtehtävät hahmottaen ne osana työkokonaisuutta
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • tekee työtehtävät työkokonaisuuden ja eri tilanteiden mukaan tarkoituksenmukaisella tavalla

Taloudellinen, tehokas ja laadukas toiminta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa annettuja toimintaohjeita
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tekee työn taloudellisesti ja laatutavoitteiden mukaan ja ripeästi
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • kehittää omaa toimintaansa tehokkaammaksi ja taloudellisemmaksi

Aloitekyky ja yrittäjäyys	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • kysyy neuvoa tarvittaessa

Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii vastuuntuntoisesti ja yritteliäästi
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • on oma-aloitteinen ja kehittää työtään

Oman työn arviointi	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomaa tekemänsä virheet
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • osaa arvioida omaa työtään niin, että tietää mitä siinä parannettavaa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • osaa arvioida omaa työtään ja korjata sen mukaan työsuoritustaan

2.Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta

Vartiointi ja järjestyksenvalvonta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii toimivaltansa mukaisesti • toimii tietoisena perus- ja ihmisoikeuksista
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii tilanteen mukaan asiallisesti tehtävän edellyttämällä tavalla
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii tilanteen mukaisesti perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittavalla tavalla

Voimankäyttövälineiden hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työssään voimankäyttövälineisiin liittyvää lainsäädäntöä ja sisäministeriön määrittämässä koulutuksissa annettuja ohjeita • toimii vähäisellä ohjauksella opetettujen toimintamallien mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • osaa käyttää voimankäyttövälineitä lainsäädännön ja sisäministeriön määrittämien kulutusten oppien mukaisesti • toimii opetettujen toimintamallien mukaisesti
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • toiminta on sujuvaa, tehokasta, turvallista ja tilanteenmukaista

Välineiden ja varusteiden käyttö	
Opiskelija	

Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> huolehtii siitä, että tehtävässä tarvittavat välineet ja varusteet ovat toimintakuntoisina mukana
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> käyttää välineitä ja varusteita tarkoituksenmukaisesti ja pitää niitä asianmukaisissa paikoissa niin, että ne ovat nopeasti otettavissa käyttöön
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> käyttää välineitä ja varusteita tehokkaasti eri tilanteissa ja tarkoituksissa

Asiakaspalvelu	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> osaa asiallisen asiakaspalvelun perusasiat
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> hallitsee asiakaspalvelun eri tilanteissa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> osaa hoitaa asiakaspalvelun asiallisesti hankalissakin tilanteissa

3. Työn perustana olevan tiedon hallinta

Vartiointi- ja järjestyksenvalvontatilanteisiin liittyvän lainsäädännön hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> osaa vartijan ja järjestyksenvalvojan sisäasianministeriön säädösten mukaiset koulutusten sisällöt hyväksytyyn rajana mukaisilla tiedoilla
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> osaa vartijan ja järjestyksenvalvojan sisäasianministeriön säädösten mukaiset koulutusten sisällöt hyväksytyä rajaa paremmilla tiedoilla
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> osaa vartijan ja järjestyksenvalvojan sisäasianministeriön säädösten mukaiset koulutusten sisällöt hyväksytyyn rajan nähden kiitettävillä tiedoilla

Voimankäyttövälineisiin liittyvän lainsäädännön hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> osaa sisäministeriön erityisestä voimankäyttökoulutuksesta annetun asetuksen koulutusten sisällöt hyväksytyyn rajana mukaisilla tiedoilla
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> osaa sisäministeriön erityisestä voimankäyttökoulutuksesta annetun asetuksen koulutusten sisällöt hyväksytyä rajaa paremmilla tiedoilla
Hyvä 4	

Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> osaa sisäministeriön erityisestä voimankäyttökoulutuksesta annetun asetuksen koulutusten sisällöt hyväksytyyn rajaan nähden kiitettävillä tiedoilla
--------------	---

4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> arvioi ohjattuna omaa työtään
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> arvioi omaa työtään
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> arvioi itsenäisesti omaa työtään ja ohjaa toimintaansa sen perusteella

Ammattietiikka	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita tuntee vartijan työn eettiset periaatteet
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> toimii vartijan työn eettisten periaatteiden mukaisesti
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon eettisyyden lisäksi huomioon psykologiset näkökohdat

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten ja organisaatioiden kanssa huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten ja organisaatioiden kanssa suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> huomioi turvallisen toiminnan välttää työssään riskejä noudattaen työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaamia, työvälineitä ja työmenetelmiä.
Tyydyttävä 2	

Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> vastaa toimintansa turvallisuudesta noudattaa työyhteisön ohjeita ja huomioi työssään työyhteisön muut jäsenet varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> kehittää toimintaansa turvallisemmaksi havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä osallistumalla vartiointi- ja järjestyksenvalvontatehtäviin työkohteissa sekä suorittamalla hyväksytysti sisäministeriön hallinnonalan erityislainsäädännön määrittämät vartijan ja järjestyksenvalvojan peruskoulutukset sekä vartijalle sallittujen voimankäyttövälineitä koskevat näissä säädöksissä määritellyt koulutukset, lukuun ottamatta ampuma-aseita koskevaa koulutusta. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.6. Ympäristöturvallisuustoiminta, 15 osp (106208)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- ottaa huomioon ympäristöturvallisuuteen liittyvän lainsäädännön velvoitteet
- tunnistaa ja tarkastaa ympäristöturvallisuuteen liittyviä uhkia
- ottaa huomioon kemikaaliturvallisuuteen liittyvät perusasiat
- ottaa huomioon vaarallisia aineita käyttävän tai varastoivan laitoksen ja yrityksen erityisvaatimukset, esimerkiksi Seveso II-direktiivin (96/82/EY ja 2003/105/EY) mukaisesti
- tunnistaa luonnonolosuhteisiin liittyviä vaaroja ja haittoja, esim. myrskyihin ja rajuilmoihin liittyviä
- käynnistää tarvittavia vahinkoa rajoittavia toimenpiteitä ja tarvittaessa hankkia omatoimisesti ulkopuolista apua tilanteen hallitsemiseksi
- käyttää ja opastaa muita henkilöitä käyttämään erilaisia suojaimia erityis- tai häiriötilanteissa
- ottaa huomioon oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat
- raportoida työstään tilanteen vaatimalla tavalla.

Arviointi

1. Työprosessin hallinta

Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> suunnittelee ohjattuna omaa työtään
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> suunnittelee oman työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> tekee toteuttamiskelpoisen työsuunnitelman itsenäisesti

Työn kokonaisuuden hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työaikoja ja työohjeita sekä neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2.Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta

Ympäristöturvallisuuteen liittyvien uhkien ja riskien kartoittaminen	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> tekee ohjeistettuna ympäristöturvallisuuteen liittyvän peruskartoituksen turvallisuushista ja niiden seurauksista, esimerkiksi haavoittuvuusanalyysillä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> tekee itsenäisesti ympäristöturvallisuuteen liittyvän peruskartoituksen turvallisuushista ja niiden seurauksista, esimerkiksi haavoittuvuusanalyysillä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> tekee itsenäisesti ympäristöturvallisuuteen liittyvän peruskartoituksen turvallisuushista ja niiden seurauksista, esimerkiksi haavoittuvuusanalyysillä ja valitsee kohteeseen parhaiten soveltuvan riskienhallinnan menetelmän ja välineen

Ympäristöturvallisuuteen liittyvien ennalta ehkäisevien turvallisuussuunnitelmien tekeminen	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> tekee ohjeistettuna ympäristöturvallisuuteen liittyvän turvallisuussuunnitelmaluonnoksen.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> tekee itsenäisesti ympäristöturvallisuuteen liittyvän turvallisuussuunnitelmaluonnoksen.
Hyvä 4	

Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> tekee itsenäisesti ympäristöturvallisuuteen liittyvän turvallisuussuunnitelmaluonnoksen, esittelee sen ja arvioi sen käytettävyyttä kohteeseen.
--------------	---

3. Työn perustana olevan tiedon hallinta

Ympäristöturvallisuuteen liittyvän lainsäädännön hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> ottaa työssään huomioon ympäristöturvallisuuteen liittyvän lainsäädännön perusteita
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> ottaa työssään huomioon ympäristöturvallisuuteen liittyvän lainsäädännön perusteita ja ymmärtää niiden merkityksen ympäristöturvallisuudelle
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työssään tilanteen mukaista ympäristöturvallisuuteen liittyvää lainsäädäntöä

Kemikaaliturvallisuuteen liittyvien perusasioiden hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> ottaa työssään huomioon kemikaaliturvallisuuteen liittyvän lainsäädännön perusteita.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> ottaa työssään huomioon kemikaaliturvallisuuteen liittyvän lainsäädännön perusteita ja ymmärtää niiden merkityksen ympäristöturvallisuudelle.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> osaa soveltaa kemikaaliturvallisuuteen liittyvää lainsäädäntöä tapauskohtaisesti

4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> arvioi ohjattuna omaa työtään
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> arvioi omaa työtään ja raportoi siitä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> arvioi omaa työtään ja raportoi siitä tilanteen vaatimalla tavalla

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa

	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet opastaa ympäristöturvajärjestelmien käyttöön
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa • suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta • opastaa ympäristöturvajärjestelmien oikeaan käyttöön

Ammattietiikka	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista.

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi turvallisen toiminnan • välttää työssään riskejä noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen • käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimeja, työvälineitä ja työmenetelmiä.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • vastaa toimintansa turvallisuudesta • noudattaa työyhteisön ohjeita ja huomioi työssään työyhteisön muut jäsenet • varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • kehittää toimintaansa turvallisemmaksi • havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä • osaa arvioida suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä tekemällä ympäristöturvallisuuteen liittyvän kartoituksen ja suunnitelman aidossa työkohteessa. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.7. Turvallisuusalan palvelutoiminta, 15 osp (106201)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- kohdata erilaisia asiakkaita ja sidosryhmiä työssään

- selvittää asiakaskohteeseen liittyvät palvelu- ja laatuksivauksien sisällöt
- suunnitella ja toteuttaa työhönsä liittyvät asiakaspalvelun tilanteet ja vaiheet
- suunnitella ja toteuttaa erilaisia asiakkaan pyytämiä tuki- ja palvelutehtäviä
- suunnitella ja toteuttaa tyypillisimpiä organisaation tukitoimia esimerkiksi postitus, laskutus, tuotteistaminen ja tuotteiden tuotesuojaus jne.
- sovittaa turvallisuustyöt ja palvelutehtävät tehokkaasti työnsä suunnittelussa ja toteutuksessa
- ottaa huomioon työskentelyn päihdetyöaiheisissa tehtävissä
- ottaa huomioon organisaation omaehtoiseen varautumiseen liittyvät työn tunnuspiirteet ja sitä koskevan lainsäädännön, esimerkiksi teollisuusyritysten omat turvallisuusorganisaatiot ja -tehtävät
- ottaa huomioon oikeudellisen asemansa työskennellessään yritysten omissa turvallisuusorganisaatioissa
- ottaa huomioon omaehtoiseen varautumiseen liittyvien töiden erot vartioimisliiketoimintaan
- raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

Arviointi

1. Työprosessin hallinta

Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee tilanteeseen työmenetelmän ja toimintatavan hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee tilanteeseen tarkoituksenmukaisen työmenetelmän ja toimintatavan hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee tilanteeseen parhaiten soveltuvan työmenetelmän ja toimintatavan taloudellisen ja laadukkaan lopputuloksen saamiseksi

Työn kokonaisuuden hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja suorittaa ohjattuna palvelutehtävät ja turvallisuustyöt
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja suorittaa palvelutehtävät ja turvallisuustyöt • ennakoi tulevia työvaiheita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja suorittaa palvelutehtävät ja turvallisuustyöt sujuvasti • ennakoi tulevia työvaiheita ja huomioi ne toiminnassaan oma-aloitteisesti ja itsenäisesti

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Opiskelija	

Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii ohjattuna toiminnalle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii toiminnalle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja ymmärtää oman työnsä vaikutuksen yrityksen toimintaan ja tulokseen.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii toiminnalle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi • ymmärtää, että hänen toimintansa edistää asiakaskohteen ydinliiketoiminnan toteutumista.

2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta

Asiakaspalvelutilanteiden hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ja toteuttaa ohjeistettuna valitut palvelutehtävät
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa valitut palvelutehtävät ja arvioi suunnitelman soveltuvuutta työn edetessä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • sopeuttaa itsenäisen työskentelynsä muuttuviin olosuhteisiin

Erialaisten tuki- ja palvelutehtävien hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää ohjeistettuna erilaisia laitteita ja välineitä erilaisissa palvelutehtävissä.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää erilaisia laitteita ja välineitä erilaisissa palvelutehtävissä.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää työtehtävissään asiakaskohteessa olevia laitteita ja välineitä tehokkaasti ja osaa perustella laite- ja muut välinevalintansa.

3. Työn perustana olevan tiedon hallinta

Organisaatioiden omavalvontaan liittyvien tehtävien hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa työssään vartioimisliiketoimintaan ja omavalvontaan liittyvien tehtävien eroja
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa työssään huomioon vartioimisliiketoimintaan ja omavalvontaan liittyvien tehtävien eroja • ymmärtää niiden vaikutuksen omaan työnsä tekemiseen
Hyvä 4	

Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työssään organisaatioiden omavalvontaan liittyvää lainsäädäntöä tapauskohtaisesti
--------------	---

Päihdetyöhön liittyvien palvelutehtävien hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> ottaa työssään huomioon päihdetyöhön liittyvän lainsäädännön perusteita.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> ottaa työssään huomioon päihdetyöhön liittyvän lainsäädännön perusteita ymmärtää niiden merkityksen omaan työhönsä tekemiseen.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työssään tapauskohtaista päihdetyöhön liittyvää lainsäädäntöä

4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> arvioi ohjattuna omaa työtään
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> arvioi omaa työtään ja raportoi siitä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> arvioi omaa työtään ja raportoi siitä tilanteen vaatimalla tavalla pyrkii kehittämään omaa osaamistaan sen pohjalta

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa, huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta

Ammattietiikka	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi turvallisen toiminnan • välttää työssään riskejä noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen • käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • vastaa toimintansa turvallisuudesta • noudattaa työyhteisön ohjeita ja huomioi työssään työyhteisön muut jäsenet • varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • kehittää toimintaansa turvallisemmaksi • havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä • osaa arvioida suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä työskentelemällä turvallisuusalan palvelutoiminnassa aidoissa asiakaspalvelutehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.8. Kiinteistötekniinen toiminta, 15 osp (106196)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- selvittää asiakaskohteen ja sen toiminnan
- kiinteistön huollon ja ylläpidon merkityksen
- kiinteistö- ja rakennustekniikkaan liittyvien toimintaperiaatteet ja tunnistaa niiden yleisimmät toimintahäiriöt ja niiden aiheuttajat
- katkaista häiriö- tai muussa erityistilanteessa sähkön, porrasautomaatiikan, ilmastoinnin, vedentulon ja yleensä vaaraa ja vahinkoa aiheuttavat laitteet tarvittaessa
- käyttää kiinteistötekniikkaan liittyviä laitteita niiden peruskäytön osalta
- tulkita kiinteistöön liittyviä kuvia ja kaavioita
- ottaa huomioon dokumentoinnin ja tiedon luokituksen hallinnan vaatimukset
- toimia kiinteistöstä tulleiden hälytyksen vaatimalla tavalla
- arvioida korjaustarpeita ja työn kiireellisyyksiä
- toimia yhteistyössä muiden sidosryhmien kanssa
- toimia määräysten ja ohjeiden mukaisesti
- ottaa huomioon lain määrittelemät rajat itse/alan ammattilaisen tehtävien töiden ja asennusten suhteen
- ottaa huomioon oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat
- raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

Arviointi

1. Työprosessin hallinta

Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">suunnittelee ohjattuna omaa työtään
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">suunnittelee oman työnsä annettujen ohjeiden mukaisesti
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">tekee toteuttamiskelpoisen työsuunnitelman itsenäisesti

Työn kokonaisuuden hallinta

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisestiymmärtää tekemänsä työn merkityksen
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">noudattaa työaikoja ja toimii työohjeiden mukaisestiymmärtää tekemänsä työn merkityksen sekä toimii sen mukaisesti
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">noudattaa työaikoja ja toimii työohjeiden mukaisesti sekä neuvottelee mahdollisista poikkeamistakykenee kehittämään toimintaansa

Taloudellinen ja laadukas toiminta

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti kiinteistön työtehtävien tärkeysjärjestyksen.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">arvioi itsenäisesti kiinteistön työtehtävien tärkeysjärjestyksen.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">arvioi itsenäisesti kiinteistön työtehtävien tärkeysjärjestyksen sekä kykenee kehittämään toimimaan tehtävien edellyttämällä tavalla.

2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta

Kiinteistötekniikkajärjestelmien käytön hallinta

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">käyttää ohjeistettuna perustasoisia kiinteistötekniikkajärjestelmiä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">käyttää perustasoisia kiinteistötekniikkajärjestelmiä asiakaskohteessa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">käyttää perustasoisia kiinteistötekniikkajärjestelmiä asiakaskohteessa erilaisissa työtilanteissa ja perustelee valintansa

Vika- ja hälytys tilanteiden hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii ohjattuna hälytyksen tai vian edellyttämällä tavalla
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii itsenäisesti hälytyksen tai vian edellyttämällä tavalla
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii itsenäisesti hälytyksen tai vian edellyttämällä tavalla • ottaa toiminnassaan huomioon muut sidosryhmät

Kuvien ja kaavioiden hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tulkitsee ohjattuna kiinteistö- ja rakennustekniikkaan liittyviä kuvia ja kaavioita
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tulkitsee itsenäisesti kiinteistö- ja rakennustekniikkaan liittyviä kuvia ja kaavioita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • tulkitsee itsenäisesti kiinteistö- ja rakennustekniikkaan liittyviä kuvia ja kaavioita • tekee niihin liittyviä muutoksia ja korjauksia

Dokumentoinnin ja tiedon luokituksen hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii dokumentoinnista ja tiedon luokituksen hallinnasta annettujen ohjeiden mukaisesti.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää dokumentoinnista ja tiedon luokituksen hallinnasta annettujen ohjeiden merkityksen ja toimii niiden mukaisesti.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää dokumentoinnista ja tiedon luokituksen hallinnasta annettujen ohjeiden merkityksen sekä pystyy havainnoimaan ja kehittämään toimintaansa sen mukaisesti.

3. Työn perustana olevan tiedon hallinta

Kiinteistötekniiseen toimintaan liittyvän lainsäädännön, viranomaismääräysten ja ohjeiden hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa työssään huomioon kiinteistötekniiseen toimintaan liittyvän lainsäädännön, viranomaismääräysten ja ohjeiden hallinnan perusteita
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa työssään huomioon kiinteistötekniiseen toimintaan liittyvän lainsäädännön, viranomaismääräysten ja ohjeiden hallinnan perusteita

	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää niiden merkityksen yrityksen turvallisuudelle • kertoo tarvittaessa asiakkaalle havaitsemistaan epäkohdista
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työssään tapaukseen sopivaa kiinteistötekniiseen toimintaan liittyvää lainsäädäntöä, viranomaismääräyksiä ja ohjeita

Kiinteistönhoidon perusteiden hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa työsään huomioon kiinteistönhoidon merkityksen
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa kiinteistöhoitoon tarpeet kyseisessä kiinteistössä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa kiinteistöhoitoon tarpeet kyseisessä kiinteistössä • ottaa tämän huomioon omassa toiminnassaan kehittää omaa toimintaansa

Ongelma- ja vikatilanteiden hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa vaara- ja ongelmatilanteita työskentelyympäristössään
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa vaara- ja ongelmatilanteita työskentelyympäristössään • raportoi niistä sovitun mukaisesti
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa huomioon vaara- ja ongelmatilanteita työskentelyympäristössä • raportoi niistä sovitun mukaisesti • käynnistää välittömästi tarvittavat toimenpiteet ongelma- ja vaaratilanteiden poistamiseksi

Yrittäjyyden hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi työssään yrittäjyyden perusteet ja yritysmuodot.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää yrittäjyyden perusteet ja yritysmuodot ja käyttää työssään tarvittavaa tietoa.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • hankkii ja soveltaa työssään tietoa yrittäjän oikeuksista, velvollisuuksista ja vastuista.

4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi ohjattuna omaa työtään

Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa työtään ja raportoi siitä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa työtään ja raportoi siitä tilanteen vaatimalla tavalla

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten ja erilaisten organisaatioiden kanssa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa • huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa • suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta

Ammattietiikka	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi turvallisen toiminnan • välttää työssään riskejä noudattaen työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen • käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimeja, työvälineitä ja työmenetelmiä.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • vastaa toimintansa turvallisuudesta • noudattaa työyhteisön ohjeita ja huomioi työssään työyhteisön muut jäsenet • varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • kehittää toimintaansa turvallisemmaksi • havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä • osaa arvioida suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä osallistumalla kiinteistötekniikan ja kiinteistönhoidon työtehtäviin aidoissa työkohteissa. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.9. Logistinen turvallisuustoiminta, 15 osp (106197)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- toimia erilaisissa logistissa asiakaspalvelutilanteissa
- ottaa huomioon oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat
- ottaa huomioon logistiikan perusasiat työssään
- käyttää varastolaitteita turvallisesti
- varmistaa kuorman
- ohjata liikennettä ja toimia tieturvakoulutuksen periaatteiden mukaisesti
- tunnistaa erikoiskuljetusten perusteet
- ottaa huomioon ABC-analyysin ja hävikin ehkäisyyn sekä hyödyntää näitä ennaltaehkäisevässä turvallisuustyössä
- ottaa huomioon vaarallisten aineiden merkinnät ja toimia näitä koskevien ohjeiden mukaisesti turvallisesti
- ottaa huomioon ADR-kuljetuksen turvallisuusvaatimukset
- raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

Arviointi

1. Työprosessin hallinta

Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• suunnittelee ohjattuna omaa työtään
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• suunnittelee oman työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• tekee toteuttamiskelpoisen työsuunnitelman itsenäisesti

Työn kokonaisuuden hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• noudattaa työaikoja ja työohjeita sekä neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
------------------------------------	--

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta

Varastolaitteiden turvallisen käytön hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää ohjeistettuna erilaisia varastolaitteita
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää itsenäisesti erilaisia varastolaitteita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää itsenäisesti erilaisia varastolaitteita ja valitsee tilanteeseen parhaiten soveltuvan varastolaitteen

Kuorman varmistamisen hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • suorittaa ohjeistettuna kohteena olevalle ajoneuvolle ajoonlähtötarkastuksen
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • suorittaa itsenäisesti kohteenaan olevalle ajoneuvolle ajoonlähtötarkastuksen
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • sijoittaa kuorman ja varmistaa sen tieliikennelain edellyttämään varmuuteen ennen kuljetusta • asentaa ajoneuvon kuljetuksen vaatimat varusteet

Liikenteen ohjauksen hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii ohjeistettuna liikenteenohjaajana.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii itsenäisesti liikenteenohjaajana.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii liikenteenohjaajana annettujen säädösten ja määräysten mukaisesti.

3. Työn perustana olevan tiedon hallinta

Erikoiskuljetusten perusteiden hallinta	
Opiskelija	

Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon erikoiskuljetusten perusteet
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> käyttää ja etsii erikoiskuljetukseen tarvittavia tietoja hyvän työtuloksen saavuttamiseksi
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon tilanteen milloin kuljetus vaatii erikoiskuljetusluvan

ABC-analyysin ja hävikin ehkäisyn hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> huomio hävikin syntyminen syyt
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> toimii aktiivisesti ja ennalta ehkäisevästi materiaalin rikkoutumisen ja hävikin estämiseksi käyttää ja etsii edellä mainittuja, työssä tarvittavia tietoja hyvän turvallisen työtuloksen saavuttamiseksi
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> kartoittaa erilaisia turvallisuusriskejä hyödyntäen ABC-analyysiä työvälineenä logistisen ketjun eri vaiheissa

Vaarallisten aineiden merkintöjen hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> huomio keskeisimmät vaarallisten aineiden maantiekuljetuksia koskevat määräykset toimii vaarallisten aineiden varastointia koskevien perusohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> huomio vaarallisten aineiden varastointia koskevat perusohjeet tunnistaa yleisimpien vaarallisten aineiden merkinnät ottaa huomioon työturvallisuusmääräykset
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> soveltaa työturvallisuusmääräyksiä hyödyntää työssään vaarallisten aineiden varastointia koskevia ohjeita tunnistaa yleisimpien vaarallisten aineiden merkinnät

ADR-kuljetuksen turvallisuusvaatimusten hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon ADR-kuljetusten (VAK = vaarallisten aineiden kuljetus) perusteet
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon ADR-kuljetusten (VAK = vaarallisten aineiden kuljetus) vaatimat ajo-neuvon turvavarusteet huomioi työssään ADR-kuljetusten vaatimat asiakirjat ja turvallisuusohjeet huomioi työssään, milloin kuljetus vaatii ajoneuvolta ADR-hyväksynnän

Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa huomioon ADR-kuljetusten (VAK = vaarallisten aineiden kuljetus) vaatimat ajo-neuvon turvavarusteet • huomioi työssään, milloin kuljetus vaatii ajoneuvolta ADR-hyväksynnän • ottaa huomioon ADR-kuljetusten vaatimat asiakirjat ja turvallisuusohjeet ajoneuvon kuormauksen ja purkamisen aikana voimassa olevat turvallisuusvaatimukset ja noudattaa niitä

4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi ohjattuna omaa työtään
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa työtään ja raportoi siitä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa työtään ja raportoi siitä tilanteen vaatimalla tavalla

Ammattietiikka	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa huomioi oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet, toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa, huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet, opastaa turvajärjestelmien käyttöön
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta • toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta ja opastaa turvajärjestelmien oikeaan käyttöön

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Opiskelija	

Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi turvallisen toiminnan • välttää työssään riskejä noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen • käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • vastaa toimintansa turvallisuudesta • noudattaa työyhteisön ohjeita ja huomioi työssään työyhteisön muut jäsenet • varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • kehittää toimintaansa turvallisemmaksi • havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä • osaa arvioida suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä osallistumalla logistisen turvallisuuden työtehtäviin aidoissa työkohteissa. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.10. Tietoturvaluustoiminta, 15 osp (106199)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- tietoturvaluuteen liittyvät keskeiset lait ja muut säädökset
- suunnitella omaa työtään asiakaskohteen työohjeiden mukaisesti
- toimia erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa
- ottaa huomioon oman ja asiakkaan tietoturvaluuden kannalta oleelliset asiat
- hahmottaa tietojärjestelmien kokonaisuuksia
- käyttää erilaisia tietojärjestelmiä
- toteuttaa palvelua viranomaismääräysten ja ohjeiden mukaisesti
- soveltaa työssään yleisimpiä tietoturvaluuteen liittyviä perusasioita
- ottaa huomioon tietojen käsittelyyn, luokitukseen ja säilytykseen liittyvät asiat, esimerkiksi standardin ISO 27000 jaottelun mukaisesti
- toimia ongelma- ja vikatilanteissa työtehtävien edellyttämällä tasolla
- opastaa tietojärjestelmien käyttäjiä oikeaan ja turvalliseen käyttöön
- raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

Arviointi

1. Työprosessin hallinta

Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ohjattuna omaa työtään
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee oman työnsä annettujen ohjeiden mukaan

Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • tekee toteuttamiskelpoisen työsuunnitelman itsenäisesti

Työn kokonaisuuden hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja työohjeita sekä neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta

Asiakaskohtaisiin tietojärjestelmiin liittyvien työmenetelmien hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • työskentelee ohjeistettuna valitsemallaan työmenetelmällä • toimii yrityksessä tietoturvallisuuden tason edellyttämällä tavalla
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • työskentelee valitsemallaan työmenetelmällä ja arvioi sen soveltuvuutta työn edetessä • laatii yritykselle tai sen henkilöstöryhmälle suppean tietoturvaohjeen
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • sopeuttaa itsenäisesti työskentelynsä muuttuviin olosuhteisiin • laatii yritykselle tai sen henkilöstöryhmälle tietoturvallisuusuhkiin tai -riskeihin pohjautuvan ennalta ehkäisevän tietoturvaohjeen • suorittaa tietoturvallisuuteen liittyvän tarkastuksen • raportoi keskeistä asioista tietoturvallisuudesta

Asiakaskohtaisiin tietojärjestelmiin liittyvien laitteiden hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää ohjeistettuna erilaisia laitteita ja ohjelmia erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa.
Tyydyttävä 2	

Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää erilaisia laitteita ja ohjelmia erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää erilaisia laitteita ja ohjelmia erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa ja perustelee laite- ja muut välinevalintansa.

3. Työn perustana olevan tiedon hallinta

Tietoturvallisuuden liittyvän lainsäädännön ja viranomaismääräysten velvoitteiden tunteminen	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa huomioon työssään tietoturvallisuuden liittyvän lainsäädännön perusteita
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa huomioon työssään tietoturvallisuuden liittyvän lainsäädännön perusteita ja ymmärtää niiden merkityksen yrityksen turvallisuudelle tarvittaessa kertoo asiakkaalle havaitsemistaan epäkohdista
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa huomioon työssään tietoturvallisuuden liittyvää lainsäädäntöä tapauskohtaisesti toimii havaitsemiensa epäkohtien poistamiseksi tilanteen edellyttämällä tavalla

Tietoturvallisuuden osa-alueiden tunteminen	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi työssään tietoturvallisuuden osa-alueita ja niiden keskeisen sisällön
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää tietoturvallisuuden osa-alueiden merkityksen yrityksen turvallisuustoiminnassa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • osaa soveltaa työssään tietoturvallisuuden osa-alueita ja niiden tavoitteita

Tietoturvallisuuden vikatilanteiden hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi työssään asiakaskohteen toimintatavat ja tietoturvallisuusmenettelyjen keskeiset periaatteet
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää asiakaskohteen toimintatavat ja tietoturvallisuusmenettelyt ja toimia niiden perusteella • pystyy hankkimaan vikatilanteessa tarvittavan avun paikalle
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • soveltaa asiakaskohtaisia toimintatapoja ja tietoturvallisuusmenettelyjä ja toimii niiden perusteella tilanteeseen ja ympäristöön nähden sopivimmalla tavalla

	<ul style="list-style-type: none"> pystyy suoriutumaan perustasolla olevista vikatilanteista itsenäisesti
--	--

Tietojärjestelmien käytön hallinta	
---	--

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> hallitsee työkaluohjelmien peruskäytön sekä suorittaa tietokoneen käytön A-ajokortin kolmen pakollisen moduulin osalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> hallitsee työkaluohjelmien peruskäytön tietokoneen käytön A-ajokortin kolmen pakollisen ja kahden valinnaisen moduulin osalta
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> osaa itsenäisesti käyttää tietokonetta ja hallitsee työkaluohjelmien peruskäytön tuntee tietotekniikan peruskäsitteet tunnistaa tietotekniikan soveltamisalueet suorittaa tietokoneen käytön A-ajokortin kaikki seitsemän modulia

Viestintä ja tiedottaminen	
-----------------------------------	--

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> hallitsee viestinnän ja tiedottamisen peruskäsitteet tuottaa kirjallista materiaalia työskentelystään.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> ymmärtää viestinnän ja tiedottamisen merkityksen yrityksessä ja yhteisössä noudattaa työyhteisön tapaa raportoida työstä.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> osaa soveltaa viestinnän ja tiedottamisen perusasioita noudattaa työyhteisön tapaa raportoida työtä ja tuottaa erilaisia työssä vaadittavia kirjallisia tuotoksia.

4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
--------------------------------------	--

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> arvioi ohjattuna omaa työtään
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> arvioi omaa työtään ja raportoi siitä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> arvioi omaa työtään ja raportoi siitä tilanteen vaatimalla tavalla

Ammattietiikka	
-----------------------	--

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työaikoja ja toimii työohjeiden mukaisesti

Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työyhteisön sääntöjä ja annettuja työohjeita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työyhteisön sääntöjä ja annettuja työohjeita ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista etukäteen

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten ja erilaisten organisaatioiden kanssa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet, opastaa tietojärjestelmien oikeaan käyttöön
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta opastaa tietojärjestelmien oikeaan ja turvalliseen käyttöön

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> huomioi turvallisen toiminnan välttää työssään riskejä noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> vastaa toimintansa turvallisuudesta noudattaa työyhteisön ohjeita ja huomioi työssään työyhteisön muut jäsenet varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> kehittää toimintaansa turvallisemmaksi havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä osaa arvioida suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä osallistumalla tietojärjestelmien käyttöön aidoissa työkohteissa. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.11. Kansainvälinen turvallisuustoiminta, 15 osp (106195)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- suunnitella toimintaansa kansainvälisessä ympäristössä
- toimia erilaisissa kansainvälisissä ympäristöissä
- ottaa huomioon toimintaympäristönsä vaatimuksia
- ottaa huomioon eri kulttuurien väliset erot ja niiden vaikutuksen toimintaansa
- ottaa huomioon oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat
- toteuttaa toimintaansa viranomais määräysten ja ohjeiden mukaisesti
- hakea ja valita toimintansa perustaksi luotettavia tietolähteitä
- raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

Arviointi

1. Työprosessin hallinta

Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• suunnittelee ohjattuna omaa työtään
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• suunnittelee oman työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">• tekee toteuttamiskelpoisen työsuunnitelman itsenäisesti

Työn kokonaisuuden hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">• noudattaa työaikoja ja työohjeita sekä neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">• toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta

Erilaisissa kansainvälisissä ympäristöissä toiminen	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• toimii ohjeistettuna annettujen ohjeiden mukaisesti.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• toimii valitsemallaan työmenetelmällä ja arvioi sen soveltuvuutta työn edetessä.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">• sopeuttaa itsenäisen työskentelynsä muuttuviin olosuhteisiin.

3. Työn perustana olevan tiedon hallinta

Kansainväliseen toimintaan liittyvien viranomaisohjeiden ja -määräysten hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• huomioi kansainväliseen turvallisuuteen liittyvän lainsäädännön perusteita ja muita viranomaismääräyksiä sekä ohjeita
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• huomioi kansainväliseen turvallisuuteen liittyvän lainsäädännön perusteita ja muita viranomaismääräyksiä sekä -ohjeita sekä ymmärtää niiden merkityksen turvallisuudelle
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">• noudattaa työssään kansainväliseen turvallisuuteen liittyvää lainsäädäntöä ja muita viranomaismääräyksiä ja -ohjeita

Eri kulttuurien välisten erojen vaikutus toimintaan	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• havaitsee eri kulttuurien välisiä eroja
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• huomioi eri kulttuurien välisiä eroja• ymmärtää erojen merkityksen turvallisuudelle
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">• osaa ottaa huomioon eri kulttuurien välisiä eroja• osaa soveltaa työssään kulttuurierojen merkityksiä tapauskohtaisesti

Erilaisten luotettavien tietolähteiden hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• hankkii ohjeistettuna perustietoa kohdemaasta• ymmärtää erilaisten turvallisuusviranomaisten aseman ja toiminnan.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• hankkii tarvittavat perustiedot kohdemaasta• huomioi erilaisten turvallisuusviranomaisten aseman ja toiminnan turvallisuusriskin maissa.

Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • hankkii keskeisimmät tiedot kohdemaasta • huomioi erilaisten turvallisuusviranomaisten aseman ja toiminnan korkean turvallisuusriskin maissa.

4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi ohjattuna omaa työtään
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa työtään ja raportoi siitä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa työtään ja raportoi siitä tilanteen vaatimalla tavalla

Ammattietiikka	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii ohjattuna yhteistyössä erilaisten ihmisten ja organisaatioiden kanssa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten ja organisaatioiden kanssa huomioiden eri kulttuurien väliset erot ja niiden vaikutuksen toimintaansa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten ja organisaatioiden kanssa huomioiden eri kulttuurien väliset erot ja niiden vaikutuksen toimintaansa • suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta • huomioi toiminnassaan erilaisten sidosryhmien tarpeet ja kulttuurit

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi turvallisen toiminnan • välttää työssään riskejä noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen

	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • vastaa toimintansa turvallisuudesta • noudattaa työyhteisön ohjeita ja huomioi työssään työyhteisön muut jäsenet • varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • kehittää toimintaansa turvallisemmaksi • havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä • osaa arvioida suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toimimalla aidoissa työtilanteissa kansainvälisessä turvallisuustoiminnassa. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.12. Uhkatilanteiden hallinta, 15 osp (106205)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- uhkatilanteiden hallintaan liittyvien lakien ja muiden säädösten perusteet
- suunnitella omaa työtään asiakaskohteen mukaisesti
- tunnistaa työtehtäväänsä liittyviä uhkia
- suunnitella työtehtävänsä tilanteeseen liittyvien uhkien perusteella
- toimia erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa ja mitoittaa toimintansa oikein
- varautua ja toimia erilaisissa erityis- ja hätätilanteissa
- toimia yhteistyössä viranomaisten kanssa ja noudattaa näiden antamia ohjeita ja määräyksiä
- käyttää voimankäyttövälineitä niitä koskevan lainsäädännön ja saamansa koulutuksen mukaisesti
- ottaa huomioon päihteiden tai huumaavien aineiden vaikutuksen kohdehenkilön toiminnassa
- ottaa huomioon stressireaktioiden vaikutuksen omassa ja kohdehenkilön toiminnassa
- hakea apua työtehtävässä koettuun traumaattiseen kokemukseen
- ottaa huomioon oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat
- raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

Arviointi

1. Työprosessin hallinta

Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ohjattuna omaa työtään
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee oman työnsä annettujen ohjeiden mukaan

Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • tekee toteuttamiskelpoisen työsuunnitelman itsenäisesti

Työn kokonaisuuden hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja työohjeita sekä neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2.Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta

Uhkatilanteiden hallintaan liittyvien työmenetelmien hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa ohjeistettuna uhkatilanteisiin liittyvät eri vaiheet
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa uhkatilanteisiin liittyvät eri vaiheet ja tehtävän muodostamat uhat • varautuu uhkiin
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa uhkatilanteisiin liittyvät eri vaiheet ja tehtävän muodostamat uhat • varautuu uhkiin sekä toimii oikein muuttuvassa tilanteessa

Uhkatilanteisiin liittyvien välineiden käytön hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee ohjattuna työtehtävään oikeutetut voimankäyttövälineet osaa tarvittaessa hyödyntää niitä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee työtehtävään oikeutetut voimankäyttövälineet ja osaa tarvittaessa hyödyntää niitä tilanteen mukaan.
Hyvä 4	

Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee työtehtävään oikeutetut voimankäyttövälineet ja osaa tarvittaessa hyödyntää niitä sujuvasti tilanteen mukaan.
--------------	--

Uhkatilanteiden ennakoinnin hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa väkivaltatilanteet ja niiden hallintaan liittyvät eri vaiheet sekä varautuu väkivaltatilanteisiin ja niiden uhkiin.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa väkivaltatilanteisiin liittyvät eri vaiheet ja osaa ottaa ne ennakkosuunnittelussa huomioon ja varautua niihin.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa väkivaltatilanteisiin liittyvät eri vaiheet ja osaa ottaa ne suunnittelussa huomioon • hankkii suunnittelua varten tarvittavat tiedot sekä käyttää tietoja hyväkseen käyttökelpoisen suunnitelman laatimisessa.

3. Työn perustana olevan tiedon hallinta

Uhkatilanteiden hallintaan liittyvän lainsäädännön hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi uhkatilanteiden hallintaan liittyvän lainsäädännön perusteita
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi uhkatilanteiden hallintaan liittyvän lainsäädännön perusteita ja ymmärtää niiden merkityksen turvallisuudelle
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työssään uhkatilanteiden hallintaan liittyvää lainsäädäntöä tapauskohtaisesti

Ennakoivan suunnittelun hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi stressireaktioiden merkityksen • tunnistaa päihdyttäviä aineita käyttäneen henkilön ja käytön tunnusmerkit.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi toiminnassaan stressireaktioiden merkityksen • tunnistaa ja huomioi toiminnassaan päihdyttäviä aineita käyttäneen henkilön ja käytön tunnusmerkit • ohjaa toimintaansa niiden edellyttämällä tavalla.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi toiminnassaan stressireaktioiden merkityksen • tunnistaa päihdyttäviä aineita käyttäneen henkilön ja käytön tunnusmerkit sekä toimii sen mukaisesti • ohjaa toimintaansa sujuvasti niiden edellyttämällä tavalla • laatii ennakoivan suunnitelman viranomaisten vaatimusten mukaisesti.

4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• arvioi ohjattuna omaa työtään
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• arvioi omaa työtään ja raportoi siitä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">• arvioi omaa työtään ja raportoi siitä tilanteen vaatimalla tavalla

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">• toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta

Ammattietiikka	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">• noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• huomioi turvallisen toiminnan• välttää työssään riskejä noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen• käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• vastaa toimintansa turvallisuudesta• noudattaa työyhteisön ohjeita ja huomioi työssään työyhteisön muut jäsenet• varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">• kehittää toimintaansa turvallisemmaksi• havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä

- osaa arvioida suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä laatimalla uhkatilanteiden ennakointiin liittyvän kirjallisen suunnitelman todellisia työtehtäviä vastaaviin tilanteisiin ja olosuhteisiin. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.13. Turvatarkastustoiminta, 15 osp (106204)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa:

- havainnoida työympäristöään ja raportoida poikkeamista
- perustaa turvatarkastuspisteen
- toimia yhdessä viranomaisten kanssa
- ottaa huomioon turvatarkastusta säätelevän lainsäädännön
- käyttää yleisimpiä turvatarkastuksissa käytössä olevia teknisiä laitteita ja apuvälineitä
- valita tarkastustilanteessa soveltuvimman käytössään olevan tarkastuslaitteen ja tekniikan sekä toimia vähimmän haitan periaatteen mukaisesti
- kertoa tarkastusmenettelystä tarkastettavalle sekä opastaa ja ohjata häntä tarkastusprosessin aikana
- toimia erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa ja mitoittaa toimintansa oikein
- ottaa huomioon eri kulttuurien väliset erot ja niiden vaikutuksen toimintaansa
- toimia turvallisuutta edistävällä tavalla sekä toimia työturvallisuusohjeiden mukaisesti
- ottaa huomioon oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat
- raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

Arviointi

1. Työprosessin hallinta

Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• suunnittelee ohjattuna omaa työtään ja valitsee ohjattuna tilanteeseen sopivan työmenetelmän ja toimintatavan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• valitsee tilanteeseen sopivan työmenetelmän ja toimintatavan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• valitsee tilanteeseen sopivan työmenetelmän ja toimintatavan taloudellisen ja laadukkaan lopputuloksen saamiseksi

Työn kokonaisuuden hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita

Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työaikoja ja työohjeita sekä neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta

Turvatarkastuspisteen perustamisen hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> perustaa ohjattuna turvatarkastuspisteen
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> perustaa turvatarkastuspisteen ja valitsee toiminnassa tarvittavia teknisiä laitteita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> perustaa turvatarkastuspisteen ja sijoittaa pisteen oikein valitsee tilanteeseen sopivat välineet

Turvatarkastustoimintaan liittyvien menetelmien hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> työskentelee ohjeistettuna henkilötarkastustehtävissä ja hakee ohjeistettuna vaarallisia esineitä ja yleisempiä vaarallisia aineita
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> tarkastaa henkilön käsin etsii vaarallisia esineitä ja yleisempiä vaarallisia aineita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> tarkastaa henkilön käsin etsii vaarallisia esineitä ja yleisempiä vaarallisia aineita tiedostaa henkilön tarkastamiseen liittyvät riskit

Turvatarkastustoimintaan liittyvien laitteiden hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> tarkastaa ohjeistettuna henkilön teknisellä laitteella tai laitteilla.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> tarkastaa henkilön teknisellä laitteella tai laitteilla etsii vaarallisia esineitä ja yleisempiä vaarallisia aineita.

Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> tarkastaa henkilön teknisellä laitteella tai laitteilla etsii vaarallisia esineitä ja yleisempiä vaarallisia aineita tiedostaa turvatarkastuslaitteiden heikkoudet ja tarvittaessa täydentää tarkastusta vielä erikseen käsin tiedostaa tarkastamiseen liittyvät riskit.

3. Työn perustana olevan tiedon hallinta

Turvatarkastusta koskeva lainsäädännön hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> huomioi turvatarkastusta koskevan keskeisen lainsäädännön perusteita
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> huomioi turvatarkastusta koskevan keskeisen lainsäädännön perusteita ymmärtää niiden merkityksen toiminnalle
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työssään tilanteen mukaista turvatarkastustoimintaan liittyvää lainsäädäntöä

Asiakkaan hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon turvatarkastuspisteen ohjeet sekä osaa ohjeistettuna toimia niiden perusteella
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon työssään turvatarkastuspisteen ohjeet ja toimii niiden perusteella turvallisella tavalla
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat toimii kehittäen omaa työtään asiakkaan tarpeita vastaavaksi.

4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> arvioi ohjattuna omaa työtään
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> arvioi omaa työtään ja raportoi siitä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> arvioi omaa työtään ja raportoi siitä tilanteen vaatimalla tavalla

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Opiskelija	

Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten ja erilaisten organisaatioiden kanssa • huomioi erilaisten kulttuurien erot
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa • ottaa toiminnassaan huomioon erilaisten kulttuurien erot • huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta

Ammattietiikka	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi turvallisen toiminnan • välttää työssään riskejä noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen • käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • vastaa toimintansa turvallisuudesta • noudattaa työyhteisön ohjeita ja huomioi työssään työyhteisön muut jäsenet • varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • kehittää toimintaansa turvallisemmaksi • havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä • osaa arvioida suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä osallistumalla turvatarkastustoimintaan aidossa työkohteessa. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.14. Turvajärjestelmien käyttö, 15 osp (106200)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- suunnitella omaa työtään asiakaskohteen työohjeiden mukaisesti
- hahmottaa erilaisten turvajärjestelmien kokonaisuuksia
- toimia erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa
- käyttää erilaisia turvajärjestelmiä
- toteuttaa palvelua viranomaismääräysten ja ohjeiden mukaisesti
- toimia vikatilanteissa työtehtävien edellyttämällä tasolla
- opastaa asiakaskohteessa käyttäjiä turvajärjestelmien oikeaan käyttöön
- ottaa huomioon oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat
- raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

Arviointi

1. Työprosessin hallinta

Oman työn suunnittelu asiakaskohtaisten työohjeiden mukaisesti	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• suunnittelee ohjattuna tilanteeseen sopivan työmenetelmän ja toimintatavan hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• valitsee tilanteeseen tarkoituksenmukaisen työmenetelmän ja toimintatavan hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">• valitsee tilanteeseen parhaiten soveltuvan työmenetelmän ja toimintatavan taloudellisen ja laadukkaan lopputuloksen saamiseksi

Työn kokonaisuuden suunnittelu ja hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• selviytyy työtehtävästä ja ennakoi tulevat työvaiheet toimien oma-aloitteisesti
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">• selviytyy työtehtävästä sujuvasti ja ennakoi tulevat työvaiheet sekä huomioi ne toiminnassaan toimien oma-aloitteisesti ja itsenäisesti

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• toimii ohjattuna toiminnalle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Tyydyttävä 2	

Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii toiminnalle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii toiminnalle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta

Asiakaskohtaisiin turvajärjestelmiin liittyvien työmenetelmien hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • työskentelee ohjeistettuna valitsemallaan työmenetelmällä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • työskentelee valitsemallaan työmenetelmällä ja arvioi sen soveltuvuutta työn edetessä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • sopeuttaa itsenäisesti työskentelynsä muuttuviin olosuhteisiin

Asiakaskohtaisiin turvajärjestelmiin liittyvien laitteiden käytön hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää ohjeistettuna erilaisia laitteita erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää erilaisia laitteita erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää erilaisia laitteita erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa, perustelee laite- ja muut välinevalintansa

Asiakaskohtaisten turvajärjestelmien teknologian ja tietotekniikan sekä tietoturvallisuuden hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää erilaisten turvajärjestelmien merkityksen tietoturvallisuuden osalla.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää turvajärjestelmiä huomioiden tietoturvallisuuden merkityksen.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee sellaisen menetelmän ja laitteen missä tietoturvallisuus on huomioitu.

3. Työn perustana olevan tiedon hallinta

Turvajärjestelmien käyttöön liittyvän lainsäädännön hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa huomioon työssään alaan liittyvän lainsäädännön perusteita

Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon työssään alaan liittyviä lainsäädännön perusteita ja määräyksiä kertoo tarvittaessa asiakkaalle havaitsemistaan epäkohdista
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työssään alaan liittyviä lainsäädännön perusteita ja määräyksiä toimii havaitsemiensa epäkohtien poistamiseksi tilanteen edellyttämällä tavalla

Asiakaskohteen hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon työssään asiakaskohteen toimintatavat ja osaa ohjeistettuna toimia niiden perusteella
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon työssään asiakaskohteen toimintatavat ja toimii niiden perusteella
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat toimii kehittämällä omaa työtään asiakkaan tarpeita vastaavaksi

Ongelma- ja vikatilanteiden hallinta	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa ongelma- ja vikatilanteita kiinteistössä ja työskentelyympäristössä.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa ongelma- ja vikatilanteita kiinteistössä ja työskentelyympäristössä ja raportoi niistä sovitun mukaisesti.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> huomioi ongelma- ja vikatilanteet kiinteistössä ja työskentelyympäristössä ja raportoi niistä sovitun mukaisesti käynnistää välittömästi tarvittavat toimenpiteet vikatilanteiden poistamiseksi.

4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> huomioi turvallisen toiminnan välttää työssään riskejä noudattaen työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> vastaa toimintansa turvallisuudesta

	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työyhteisön ohjeita ja huomioi työssään työyhteisön muut jäsenet varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> kehittää toimintaansa turvallisemmaksi havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä osaa arvioida suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> arvioi ohjattuna omaa työtään
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> arvioi omaa työtään ja raportoi siitä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> arvioi omaa työtään ja raportoi siitä tilanteen vaatimalla tavalla

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet opastaa turvajärjestelmien käyttöön
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta opastaa turvajärjestelmien oikeaan käyttöön

Ammattietiikka	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käyttämällä turvajärjestelmiä aidoissa työkohteissa. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.15. Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp (400008)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- arvioida omia vahvuuksia ja osaamistaan
- etsiä ja ideoida liiketoimintamahdollisuuksia
- kehittää liikeidean ja laatia sille liiketoimintasuunnitelman
- verkostoitua sidosryhmien kanssa
- laatia yrityksen perustamiseen liittyvät asiakirjat.

Arviointi

Opiskelija arvioi omia vahvuuksiaan ja osaamistaan.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• kartoittaa omia vahvuuksiaan toimia yrittäjänä• tuo esiin oman osaamisensa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• kartoittaa omat vahvuutensa toimia yrittäjänä• esittelee yritystoiminnassa tarvittavan osaamisensa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">• tuo esiin omat vahvuutensa ja niiden hyödyntämismahdollisuudet yrittäjänä toimittaessa• arvioi omaa osaamistaan ja kehittymistarpeitaan.

Opiskelija etsii ja ideoi liiketoimintamahdollisuuksia.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• kartoittaa omien vahvuuksiensa pohjalta, millaisia liiketoimintamahdollisuuksia on löydettävissä• kartoittaa valitsemallaan alalla toimivia yrityksiä ja asiakkaita tarvitsemallaan ohjausta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• kartoittaa valitsemallaan alalla toimivia yrityksiä ja asiakkaita• arvioi kartoituksen pohjalta liiketoimintamahdollisuuksia
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">• arvioi itsenäisesti, millaisia innovatiivisia liiketoimintamahdollisuuksia markkinoilta on löydettävissä• esittelee yhden tai useamman yritysideoita tai liiketoimintamahdollisuuden.

Opiskelija kehittää liikeidean ja laatii sille liiketoimintasuunnitelman.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• selvittää markkinoiden ja kilpailutilanteen kehitysnäkymiä• kehittää toteuttamiskelpoisen liikeidean• esittää suunnitelman yrityksen toiminnoista, mutta tarvitsee jonkin verran ohjausta• selvittää yritystoiminnan käynnistämisen vaatimaa rahantarvetta

	<ul style="list-style-type: none"> ottaa suunnittelussa huomioon toimialan lainsäädännön
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> selvittää ja ennakoi markkinoiden ja kilpailutilanteen kehitysnäkymiä esittää liikeidean pohjalta suunnitelman eri toimintojen hallinnoinnista ja resursoinnista laskee yritystoimintaan liittyviä kustannuksia ja suunnittelee rahoitusta ottaa suunnittelussa huomioon toimialan lainsäädännön
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> ennakoi ja analysoi markkinoiden ja kilpailutilanteen kehitysnäkymiä esittää liikeidean pohjalta realistisen ja perustellun suunnitelman eri toimintojen hallinnoinnista ja resursoinnista laatii budjetit ja rahoitussuunnitelman tekee yrityksen riskienhallinta-analyysin ja turvallisuussuunnitelman ottaa suunnittelussa huomioon toimialan lainsäädännön.

Opiskelija verkostoituu sidosryhmien kanssa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa yritystoimintaansa liittyviä sidosryhmiä esittelee yrityksen toimintamallin jollekin sidosryhmälle
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> valitsee oman toimintansa kannalta keskeisiä sidosryhmiä esittelee havainnollisesti ja myyvästi yrityksen toimintamallin jollekin keskeiselle sidosryhmälle
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> tekee aloitteellista yhteistyötä valittujen sidosryhmien kanssa esittää havainnollisesti ja perustellen yrityksen toimintamallin valituille sidosryhmille.

Opiskelija laatii yrityksen perustamiseen liittyvät asiakirjat.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> valitsee ohjattuna yritykselle yritysmuodon laatii ohjattuna yrityksen perustamisasiakirjat
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> valitsee sopivan yritysmuodon selvittää yrityksen keskeiset perustamisasiakirjat ja laatii ne
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> valitsee itsenäisesti ja perustellen yritysmuodon laatii itsenäisesti yrityksen perustamisasiakirjat ja muut tarvittavat sopimusasiakirjat.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä laatimalla yksin tai ryhmän kanssa liiketoimintasuunnitelman kehittämälleen liikeidealle. Siltä osin kuin tutkinnon

osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.16. Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp (400011)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- perehtyä ammatillisen koulutuksen järjestämisuotoihin ja tutkintoihin
- toimia yhteyshenkilönä koulutuksen järjestäjän ja työpaikan välillä
- ohjata muita opiskelijoita työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa ja muussa osaamisen hankkimisessa
- antaa palautetta osaamisen kehittymisestä.

Arviointi

Opiskelija perehtyy ammatillisen koulutuksen järjestämisuotoihin ja tutkintoihin.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• määrittää ammatillisen koulutuksen järjestämisen keskeisimpiä muotoja• tuntee oman alan ammatillisen koulutuksen tutkintoja• tutustuu ohjattuna oman alan tutkintojen perusteisiin• tunnistaa ohjattuna työpaikan työtehtävien yhteyden oman alan tutkintojen perusteisiin
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• määrittää kattavasti koulutuksen järjestäjän ja työpaikan välisen työnjaon ammatillisen koulutuksen järjestämisessä• tiedottaa työpaikalla ammatillisen koulutuksen järjestämisestä yhdessä koulutuksen järjestäjän kanssa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">• hankkii johdonmukaisesti tietoa ammatillisen koulutuksen järjestämisessä mukana olevien tahojen toiminnasta• määrittää monipuolisesti koulutuksen järjestäjän ja työpaikan välisen työnjaon ammatillisen koulutuksen järjestämisessä• tiedottaa monipuolisesti työpaikalla ammatillisen koulutuksen järjestämisestä yhdessä koulutuksen järjestäjän kanssa.

Opiskelija toimii yhteyshenkilönä koulutuksen järjestäjän ja työpaikan välillä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• kartoittaa ohjattuna mahdollisuuksia toteuttaa työpaikalla järjestettävää koulutusta ja näyttöjä• keskustelee ohjattuna työyhteisössä työpaikalla järjestettävän koulutuksen ja näyttöjen järjestämisestä toisen opiskelijan, työntekijöiden, työpaikkaohjaajan ja arvioijan kanssa• toimii erilaisten opiskelijoiden ja työntekijöiden kanssa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• kartoittaa mahdollisuuksia toteuttaa työpaikalla järjestettävää koulutusta ja näyttöjä

	<ul style="list-style-type: none"> • keskustelee vastuullisesti työyhteisössä työpaikalla järjestettävän koulutuksen ja näyttöjen järjestämisestä toisen opiskelijan, työntekijöiden, työpaikkaohjaajan ja arvioijan kanssa • toimii erilaisten opiskelijoiden ja työntekijöiden kanssa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • kartoittaa vastuullisesti mahdollisuuksia toteuttaa työpaikalla järjestettävää koulutusta ja näyttöjä • keskustelee itsenäisesti ja vastuullisesti työyhteisössä työpaikalla järjestettävän koulutuksen ja näyttöjen järjestämisestä toisen opiskelijan, työntekijöiden, työpaikkaohjaajan ja arvioijan kanssa • toimii joustavasti erilaisten opiskelijoiden ja työntekijöiden kanssa.

Opiskelija ohjaa muita opiskelijoita työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa ja muussa osaamisen hankkimisessa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • perehtyy ohjattuna opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan • kertoo opiskelijan työturvallisuuteen ja työpaikan ohjeisiin ja käytäntöihin liittyvistä keskeisistä asioista • ohjaa opiskelijaa osaamisen hankkimisen tavoitteiden saavuttamiseen • arvioi omaa ohjausosaamistaan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • perehtyy opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan ja muuhun osaamisen hankkimisen tavoitteisiin ja sisältöihin • perehdyttää opiskelijan työturvallisuuteen ja työpaikan ohjeisiin ja käytäntöihin • kannustaa opiskelijaa vuorovaikutteisesti osaamisen hankkimisen tavoitteiden saavuttamiseen • arvioi omaa ohjausosaamistaan ja määrittää kehittämistarpeensa saadun palautteen perusteella
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • perehtyy kattavasti opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan ja muuhun osaamisen hankkimisen tavoitteisiin ja sisältöihin • perehdyttää opiskelijan kattavasti työturvallisuuteen ja työpaikan ohjeisiin ja käytäntöihin • edistää opiskelijaa saavuttamaan osaamisen hankkimiselle asetut tavoitteet • arvioi omaa ohjausosaamistaan monipuolisesti ja kehittää sitä saadun palautteen perusteella.

Opiskelija antaa palautetta osaamisen kehitymisestä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • keskustelee opiskelijan kanssa osaamisen kehitymisestä • vertaa ohjattuna opiskelijan hankkimaa osaamista asetettuihin tavoitteisiin • antaa opiskelijalle palautetta osaamisen kehitymisestä

	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi palautteen antamisessa erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat sekä eri kieli- ja kulttuuriryhmiä edustavat opiskelijat
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • perehtyy opiskelijan osaamisen hankkimisen tavoitteisiin ja sisältöihin työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa • vertaa opiskelijan hankkimaa osaamista asetettuihin tavoitteisiin • antaa opiskelijalle palautetta osaamisen kehittymisestä työpaikalla järjestettävän koulutuksen aikana • huomioi palautteen antamisessa vastuuntuntoisesti erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat sekä eri kieli- ja kulttuuriryhmiä edustavat opiskelijat
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • perehtyy opiskelijan osaamisen hankkimisen tavoitteisiin ja sisältöihin työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa ja muussa osaamisen hankkimisessa • vertaa monipuolisesti opiskelijan hankkimaa osaamista asetettuihin tavoitteisiin • antaa opiskelijalle palautetta osaamisen kehittymisestä työpaikalla järjestettävän koulutuksen ja muun osaamisen hankkimisen aikana • huomioi palautteen antamisessa vuorovaikutteisesti ja vastuuntuntoisesti erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat sekä eri kieli- ja kulttuuriryhmiä edustavat opiskelijat.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa osaamisensa näytössä valmentautumalla perehdyttämisen, ohjauksen ja palautteenantotilanteisiin käytännön työtilanteissa. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.17. Yrityksessä toimiminen, 15 osp (400009)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- suunnitella yrityksen liiketoimintaa
- rakentaa liiketoimintaa edistäviä yhteistyöverkostoja
- harjoittaa yritystoimintaa
- arvioida ja kehittää yrityksen toimintaa.

Arviointi

Opiskelija suunnittelee yrityksen liiketoimintaa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • hankkii yrityksen liiketoiminnan eri osa-alueiden suunnittelussa tarvittavaa tietoa • hyödyntää tietoa yritystoimintaa tukevista palveluista • asettaa yritykselle strategisia tavoitteita • tunnistaa yritystoimintaan liittyviä riskejä
Tyydyttävä 2	

Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • täsmentää yritykselle strategiset tavoitteet ja niille asiakaslähtöisen toimenpidesuunnitelman • laatii budjetit ja rahoitussuunnitelman tiedostaen yrittäjän aseman • tunnistaa yritystoimintaan liittyvät keskeiset riskit
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • täsmentää ennakoivasti ja perustellen yritykselle strategiset tavoitteet ja niille asiakaslähtöisen suunnitelman ja toteuttaa suunnitelmaa tavoitteiden saavuttamiseksi • laatii budjetit ja rahoitussuunnitelman itsenäisesti tiedostaen yrittäjän aseman • tunnistaa ja arvioi yritystoimintaan liittyvät riskit.

Opiskelija rakentaa liiketoimintaa edistäviä yhteistyöverkostoja.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • täsmentää toiminnan kannalta keskeisiä yhteistyökumppaneita • suunnittelee yhteistyötä keskeisten kumppaneiden kanssa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • hankkii yksin tai ryhmän jäsenenä keskeisen yhteistyökumppanin • sopii yhteistyön muodosta hankkimansa yhteistyökumppanin kanssa • solmii tarvittaessa yhteistyösopimuksen vastuut ja velvollisuudet huomioiden
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • hankkii yksin tai ryhmän jäsenenä yhteistyökumppaneita ja sopii yhteistyön muodoista • solmii yhteistyösopimuksia vastuut ja velvollisuudet huomioiden.

Opiskelija harjoittaa yritystoimintaa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • harjoittaa yritystoimintaa yksin tai osana yhteisöä • hoitaa sovittua liiketoiminnan osa-alueita • ratkaisee asiakaslähtöisesti yrityksen toimintaan liittyviä ongelmatilanteita, mutta tarvitsee jonkin verran tukea • toimii toimialan lainsäädännön mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • harjoittaa yritystoimintaa yksin tai osana yhteisöä • hoitaa itsenäisesti sovittua liiketoiminnan osa-alueita • ratkaisee asiakaslähtöisesti yrityksen toimintaan liittyviä ongelmatilanteita • toimii toimialan lainsäädännön mukaisesti
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • harjoittaa yritystoimintaa yksin tai osana yhteisöä • hoitaa itsenäisesti eri liiketoiminnan osa-alueita osoittaen toiminnassa joustavuutta ja hyvää ajankäytön hallintaa • ratkaisee asiakaslähtöisesti yrityksen toimintaan liittyviä ongelmatilanteita varmistaen asiakastytyväisyyden • toimii toimialan lainsäädännön mukaisesti.

Opiskelija arvioi ja kehittää yrityksen toimintaa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• arvioi omaa toimintaansa yrityksessä osana kokonaisuutta• arvioi yksin tai ryhmän jäsenenä yrityksen toimintaa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• arvioi toimintaansa ja asettaa toiminnalleen tavoitteita yrityksen strategisten tavoitteiden mukaisesti• tekee yksin tai ryhmän jäsenenä ehdotuksia yrityksen toiminnan kehittämiseksi huomioiden asiakkaiden ja sidosryhmien odotukset sekä laatu- ja kustannustavoitteet
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">• arvioi toimintaansa yrityksessä suhteessa yrityksen strategiaan tavoitteisiin• tekee aktiivisesti perusteltuja ehdotuksia, valintoja ja päätöksiä yritystoiminnan kehittämiseksi strategisten tavoitteiden suuntaisesti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä harjoittamalla yritystoimintaa. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.18. Huippuosaajana toimiminen, 15 osp (400010)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- arvioida ja kehittää omaa osaamistaan ja työympäristöään
- työskennellä alan huippuosaamista vaativissa tehtävissä
- huomioida huipputuotannon, -tuotteen tai -palvelun laatuvaatimukset
- toimia alan verkostoissa ja yhteistyössä asiakkaan kanssa.

Arviointi

Opiskelija arvioi ja kehittää omaa osaamistaan ja työympäristöään.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• arvioi työnsä onnistumista ja omaa osaamistaan• kehittää osaamistaan ja työtapojaan• laatii itselleen yksilöllisen kehityssuunnitelman• sopeutuu muutoksiin ja työskentelee pitkäjänteisesti huippuosaamista vaativissa työtehtävissä• kehittää työympäristöään yhdessä muiden kanssa• toimii luontevasti osana tiimiä ja sopeutuu työyhteisöön
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• arvioi realistisesti työnsä onnistumista ja omaa osaamistaan sekä perustelee arviotaan• kehittää aktiivisesti osaamistaan ja työtapojaan• laatii itselleen yksilöllisen kehityssuunnitelman niin, että se tukee kasvua alan huippuammattilaiseksi

	<ul style="list-style-type: none"> • sopeutuu nopeasti muutoksiin ja työskentelee pitkäjänteisesti työtään kehittäen huippuosaamista vaativissa työtehtävissä • tukee yhdessä muiden kanssa työympäristön kehittymistä huippuosaamisen vaatimalle tasolle • toimii aktiivisesti osana tiimiä ja sopeutuu hyvin työyhteisöön
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi realistisesti työnsä onnistumista ja omaa osaamistaan sekä perustelee arviotaan ja määrittelee kehittämistarpeitaan • kehittää aktiivisesti osaamistaan ja työtapojaan haastavien työtehtävien tasolle • uudistaa aktiivisesti omaa osaamistaan niin, että se tukee kasvua alan huippuammattilaiseksi • ennakoi muutoksia, jotta voi helpommin sopeutua niihin ja työskentelee pitkäjänteisesti työtään itseään kehittäen huippuosaamista vaativissa tehtävissä • arvioi työympäristöään ja antaa siihen kehitysehdotuksia ja palautetta • toimii huippuammattilaisena tiimissä ja jakaa aktiivisesti osaamistaan muille.

Opiskelija työskentelee alan huippuosaamista vaativissa tehtävissä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää omatoimisesti työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja • työskentelee huolellisesti • hankkii ja käyttää työssä tarvittavaa tietoa omatoimisesti ja kysyy tarvittaessa neuvoa • toimii aika- ja muut käytettävissä olevat resurssit huomioiden kustannustehokkaasti ja tuloksellisesti • toimii työssään edistäen pysyviä asiakassuhteita • käyttäytyy työpaikan sääntöjen mukaisesti ja noudattaa työaikoja • toimii vastuullisesti ja noudattaa alan ammattieettisiä periaatteita • ottaa vastuun oman toimintansa työturvallisuudesta ja noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja -ohjeita • varmistaa asiakkaiden ja muiden käyttäjien turvallisuuden ohjeiden mukaan • työskentelee ergonomisesti ja pitää työympäristönsä siistinä koko työprosessin ajan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee omatoimisesti työmenetelmät, työvälineet ja materiaalit sekä käyttää niitä muuttuvissa tilanteissa • työskentelee huolellisesti, luovasti ja innovatiivisesti • hankkii ja soveltaa työssä tarvittavaa tietoa omatoimisesti ja pystyy ratkomaan ongelmatilanteita yhdessä muiden kanssa • toimii oma-aloitteisesti aika- ja muut käytettävissä olevat resurssit huomioiden kustannustehokkaasti ja yrityksen tai organisaation tuloksellisuutta edistävästi • edistää aktiivisesti toiminnan jatkuvuutta ja pysyviä asiakassuhteita • käyttäytyy työpaikan sääntöjen mukaisesti ja noudattaa työaikoja • toimii vastuullisesti ja oma-aloitteisesti alan ammattieettisten periaatteiden mukaan

	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa vastuun oman toimintansa työturvallisuudesta ja havaitsee ja ilmoittaa työhönsä liittyvät vaarat sekä noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja -ohjeita • varmistaa asiakkaiden ja muiden käyttäjien turvallisuuden itsenäisesti • työskentelee ergonomisesti ja pitää työympäristönsä siistinä koko työprosessin ajan myös haasteellisissa työtilanteissa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee rohkeasti uusiakin työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja sekä käyttää niitä sujuvasti muuttuvissa tilanteissa • työskentelee järjestelmällisesti, tarkasti ja varmasti sekä luovasti ja innovatiivisesti • hankkii ja soveltaa itsenäisesti työssä tarvittavaa tietoa vaihtelevissa työtilanteissa ja perustelee ratkaisujaan hankkimansa tiedon pohjalta • työskentelee yrittäjämäisellä asenteella huomioiden ajan ja muut käytettävissä olevat resurssit kustannustehokkaasti ja yrityksen tai organisaation tuloksellisuutta edistävästi • edistää itsenäisesti toiminnan jatkuvuutta ja pysyviä asiakassuhteita • käyttäytyy työpaikan sääntöjen mukaisesti ja noudattaa työaikoja • on ylpeä ammatistaan ja osaamisestaan, toimii vastuullisesti ja kehittää työtään alan ammattieettisten periaatteiden mukaan • ottaa vastuun oman ja työtiimin toiminnan työturvallisuudesta, noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja -ohjeita sekä havaitsee ja ilmoittaa työhönsä liittyvät vaarat • varmistaa asiakkaiden ja muiden käyttäjien turvallisuuden aktiivisesti ja muuttuvissa tilanteissa • työskentelee ergonomisesti ja pitää työympäristönsä siistinä koko työprosessin ajan myös haasteellisissa työtilanteissa ja osallistuu työolosuhteiden kehittämiseen.

Opiskelija huomioi huipputuotannon, -tuotteen tai -palvelun laatuvaatimukset.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • havaitsee poikkeamia • selviytyy tavallisimmista ongelmatilanteista oppimateriaaleja ja ohjekirjoja hyödyntäen • asettaa tavoitteensa ja suunnittelee oman työnsä ja aikataulun realistiseksi ja toteuttamiskelpoiseksi huomioiden korkeat laatuvaatimukset • toimii yrityksen tai organisaation laatu- ja kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • neuvottelee ja etsii ratkaisuja poikkeamille • selviytyy itsenäisesti ongelmatilanteista • asettaa tavoitteensa ja suunnittelee oman työnsä ja aikataulun realistiseksi ja toteuttamiskelpoiseksi muuttuvissa olosuhteissa huomioiden korkeat laatuvaatimukset • toimii aktiivisesti yrityksen tai organisaation laatu- ja kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti ja havaitsee kehittämiskohteita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • neuvottelee ja etsii ratkaisuja poikkeamille sekä korjaa toimintaa sovittujen ratkaisujen mukaan

	<ul style="list-style-type: none"> • selviytyy itsenäisesti ongelmatilanteista ja pystyy perustelemaan valintansa • asettaa tavoitteensa ja suunnittelee oman työnsä itsenäisesti ja aikataulun realistiseksi ja vaiheiltaan toteuttamiskelpoiseksi muuttuvissa olosuhteissa huomioiden korkeat laatuvaatimukset ja kykenee tarvittaessa muuttamaan suunnitelmaa • toimii sitoutuneesti yrityksen tai organisaation laatu- ja kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti sekä kehittää toimintamalleja näiden tavoitteiden aikaansaamiseksi.
--	--

Opiskelija toimii alan verkostoissa ja yhteistyössä asiakkaan kanssa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • kommunikoi asiakkaiden kanssa ja työyhteisössä omalla kielellään sekä välttävästi vähintään yhdellä itselleen vieraalla kielellä • tuntee toimialan keskeiset kansalliset verkostot ja tutustuu alansa toimijoihin
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • kommunikoi asiakkaiden kanssa ja työyhteisössä omalla kielellään sekä vähintään yhdellä itselleen vieraalla kielellä • tuntee toimialan keskeiset kansalliset ja kansainväliset verkostot ja tutustuu alansa toimijoihin
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • kommunikoi sujuvasti asiakkaiden kanssa ja työyhteisössä omalla kielellään sekä sujuvasti yhdellä itselleen vieraalla kielellä • tuntee toimialan keskeiset kansalliset ja kansainväliset verkostot ja osaa hyödyntää verkostoja työssään.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa osaamisensa näytössä toimimalla huippuosaamista vaativissa oman alan työtehtävissä. Osaaminen on mahdollista osoittaa myös kansallisissa ja kansainvälisissä kilpailutilanteissa. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.19. Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, 11 osp (400012)

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä -osa-alue suoritetaan ja sitä opetetaan siten, että äidinkielenä on koulutuksen järjestäjän opetus- ja tutkintokielen mukaisesti suomen, ruotsin tai saamen kieli. Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä -osa-alue voidaan opiskelijan valinnan mukaan suorittaa ja sitä voidaan opettaa myös opiskelijan toisena kielenä olevalla suomen tai ruotsin kielellä, romanikielellä, viittomakielellä tai muulla opiskelijan äidinkielellä, mikäli koulutuksen järjestäjä tarjoaa tämän mahdollisuuden.

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, suomi

Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

Opiskelija osaa

- toimia tarkoituksenmukaisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

- tulkita erilaisia tekstejä sekä hankkia ja arvioida tietoja eri lähteistä
- tuottaa erilaisia tekstejä ja ilmaista tunteita, ajatuksia, mielipiteitä ja käsitteitä.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija toimii tarkoituksenmukaisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • viestii vuorovaikutustilanteessa tilanteen mukaisella tavalla • ilmaisee asiallisesti mielipiteitä yhteistyö- ja ryhmätilanteissa • käyttää tilanteen mukaan yleiskieltä esitellessään omaan alaansa liittyvän ilmiön tai asian • ymmärtää kielen ja vuorovaikutustaitojen merkityksen omalla alallaan ja työelämässä • arvioi vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • viestii sujuvasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa • vie keskustelua yhteistyö- ja ryhmätilanteissa tavoitteellisesti eteenpäin • perustelee mielipiteensä ja väitteensä • käyttää tilanteen mukaan luontevasti yleiskieltä, alan käsitteistöä ja tekstilajeja esitellessään omaan alaansa liittyviä ilmiöitä tai asioita • osoittaa toiminnallaan ymmärtävänsä kielen ja vuorovaikutustaitojen merkityksen omalla alallaan ja työelämässä • arvioi vuorovaikutustaitojaan realistisesti tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • viestii vakuuttavasti myös vaativissa vuorovaikutustilanteissa • toimii rakentavasti ja edistää toiminnallaan ryhmän vuorovaikutusta yhteistyö- ja ryhmätyötilanteissa • perustelee mielipiteitään ja väitteitään monipuolisesti tilanteeseen sopivalla tavalla • käyttää tilanteen mukaan luontevasti yleiskieltä, alan käsitteistöä ja tekstilajeja esitellessään omaan alaansa liittyviä ilmiöitä ja suuntaa viestinsä kohderyhmän mukaisesti • osoittaa toiminnallaan ymmärtävänsä kielen ja vuorovaikutustaitojen merkityksen omalla alallaan, työelämässä ja yhteiskunnassa • kehittää vuorovaikutustaitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija tulkitsee erilaisia tekstejä sekä hankkii ja arvioi tietoja eri lähteistä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa omalla alalla ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita • tekee päätelmiä tekstien merkityksistä pääosin itsenäisesti • hakee tietoa oman alansa kannalta keskeisistä tietolähteistä ja yksinkertaisissa tiedonhankinnan tehtävissä hyödyntää monilukutaitoaan • tekee joitakin muistiinpanoja ja tiivistää muutamia ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta

	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi tietolähteiden ja tiedon luotettavuutta pääosin itsenäisesti • hyödyntää hankkimaansa tietoa • noudattaa tekijänoikeuksia pääosin itsenäisesti • arvioi tekstien tulkinnan taitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa omalla alalla ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita monipuolisesti • tulkitsee erilaisten tekstien keskeiset tavoitteet ja olennaiset merkitykset • hakee tietoa oman alansa kannalta monipuolisista tietolähteistä monilukutaitoaan hyödyntäen • tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta • arvioi tietolähteiden ja tiedon luotettavuutta • hyödyntää hankkimaansa tietoa johdonmukaisesti ja sujuvasti • noudattaa tekijänoikeuksia asianmukaisesti • arvioi tekstien tulkinnan taitojaan realistisesti siten, että tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • tuntee omalla alalla ja työelämässä käytetyt tekstilajit ja mediat monipuolisesti ja arvioi niiden käyttöä • tulkitsee erilaisten tekstien tavoitteita monipuolisesti ja arvioi tekstien sisältöä ja ilmaisua • hakee tietoa monipuolisista ja aiheen kannalta olennaisista tietolähteistä sujuvasti monilukutaitoaan hyödyntäen • tekee itsenäisesti muistiinpanoja ja tiivistää ydinasiat kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta • arvioi asiantuntevasti tietolähteiden ja tiedon luotettavuutta • hyödyntää hankkimaansa tietoa monipuolisesti ja sujuvasti • noudattaa tekijänoikeuksia ja viittaa luontevasti käyttämiinsä lähteisiin • kehittää tekstien tulkinnan taitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija tuottaa erilaisia tekstejä ja ilmaisee tunteita, ajatuksia, mielipiteitä ja käsitteitä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • asettaa ilmaisulleen tavoitteita ja suuntaa ilmaisuaan tavoitteiden mukaisesti • tuottaa puhuttuja, kirjoitettuja tai audiovisuaalisia tekstejä hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan • hallitsee osittain kirjoitetun kielen käytänteet • tuottaa omalla alalla ja työelämässä tarvittavia tyypillisiä tekstejä • tuottaa tilanteeseen sopivaa puhekieltä • arvioi tekstien tuottamisen ja ilmaisun taitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • asettaa ilmaisulleen tavoitteita ja viestii tavoitteiden suuntaisesti • tuottaa puhuttuja, kirjoitettuja tai audiovisuaalisia tekstejä hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan ja arvioi eri vaihtoehtojen tarkoituksenmukaisuutta • hallitsee pääosin kirjoitetun kielen käytänteet • tuottaa oman alan ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä

	<ul style="list-style-type: none"> • kohdentaa puhutut tekstit kohderyhmän mukaisesti ja ilmaisee itseään selkeästi • arvioi tekstin tuottamisen taitoaan realistisesti tunnistaen vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • asettaa ilmaisulleen tavoitteita, viestii tavoitteiden suuntaisesti ja arvioi viestintänsä vaikuttavuutta • tuottaa puhuttuja, kirjoitettuja tai audiovisuaalisia tekstejä hyödyntäen monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan ja arvioi eri vaihtoehtojen tarkoituksenmukaisuutta • hallitsee sujuvasti kirjoitetun kielen käytänteet ja muokkaa tuottamiensa tekstien ilmaisua ja rakennetta • tuottaa sujuvasti oman alan ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä • käyttää tilanteen edellyttämää selkeää puhekieltä vuorovaikutteisesti ja taitaa huolitellun yleiskielen • kehittää tekstien tuottamisen taitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan
- kehittää esiintymis- ja ryhmätaitojaan
- tulkita ja tuottaa erilaisia tekstejä
- tuntee kielen ja kirjallisuuden muotoja ja merkityksiä.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • ilmaisee asiallisesti mielipiteensä ja perustelee ne vakuuttavasti • ottaa vuorovaikutuksessa toisen näkemykset huomioon • osoittaa tuntevansa sanattoman viestinnän merkityksen ja sen vaikutuksia sanoman vastaanottoon • arvioi viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii kohteliaasti ja joustavasti vuorovaikutustilanteissa erilaisissa ympäristöissä • ottaa viestinnässään huomioon vastaanottajan, tilanteen ja alansa vaatimukset • ottaa huomioon sanattoman viestinnän vaikutuksia omassa ilmaisussaan • arvioi viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan realistisesti tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • ylläpitää puhuessaan vuorovaikutusta, havainnollistaa puheenvuoroaan ja rakentaa sen sisällön loogiseksi

	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa viestinnässään huomioon vastaanottajan, tilanteen ja alan vaatimukset ja viestii rakentavasti myös ristiriita- ja ongelmatilanteissa • soveltaa sanattoman viestinnän sääntöjä vuorovaikutuksessaan ja vertailee kulttuurisia merkityksiä • kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.
--	--

Opiskelija kehittää esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen itselleen tutusta aiheesta • toimii ryhmätyötilanteissa yhteistyöhakuisesti osana ryhmää • toimii työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjen mukaisesti, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta • arvioi esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • esittää sekä spontaanin että valmistellun esityksen, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi • vie ryhmän työskentelyä eteenpäin aktiivisesti ja arvostaa muiden näkökantoja • noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä • arvioi esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan realistisesti siten, että tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • esittää sekä spontaanin että itsenäisesti valmistellun esityksen myös haasteellisissa tilanteissa, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi • tunnistaa oman toimintansa vaikutukset ryhmän toimintaan ja kannustaa ryhmän muita jäseniä toimimaan • hallitsee joustavasti kokous- ja neuvottelukäytännöt • arvioi ja kehittää esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija tulkitsee ja tuottaa erilaisia tekstejä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tutustuu eri tekstilajeihin • tuntee tekstilajien tilanteenmukaisen käytön vaatimuksia • tuottaa ja tulkitsee ohjatusti tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa • antaa ja vastaanottaa ohjatusti rakentavaa palautetta tuotetuista teksteistä • arvioi taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi tekstilajien ilmaisutapoja kriittisesti • tuottaa ja tulkitsee tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa • muokkaa tuottamiaan tekstejä palautteen pohjalta • antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta tuotetusta tekstistä • arvioi taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä realistisesti tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan

Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi tekstilajien ilmaisutapoja kriittisesti ja monipuolisesti tuottaa ja tulkitsee monipuolisesti tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa antaa rakentavaa ja monipuolista palautetta tuotetuista teksteistä ja vastaanottaa palautetta muokkaa tuottamiaan tekstejä ja kehittää kirjoitustaitoaan palautteen pohjalta kehittää taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä palautteen ja itsearviointin pohjalta.

Opiskelija tuntee kielen ja kirjallisuuden muotoja ja merkityksiä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> tiedostaa kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden merkityksen tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin ja muihin taidemuotoihin lukee kaunokirjallisia tekstejä tekee havaintoja omasta lukemisestaan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden omassa vuorovaikutuksessaan tutustuu monipuolisesti kirjallisuuden eri lajeihin ja muihin taidemuotoihin lukee kaunokirjallisuutta sekä tulkitsee ja arvioi kaunokirjallisuutta ja muita taideteoksia arvioi omaa lukemistaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> soveltaa monipuolisesti kielelliseen, kulttuuriseen ja identiteettien moninaisuuteen liittyvää osaamistaan osoittaa tuntevansa monipuolisesti kirjallisuuden eri lajeja ja muita taidemuotoja hankkii monipuolisia lukukokemuksia sekä analysoi ja arvioi kaunokirjallisuutta ja muita taideteoksia arvioi ja kehittää omaa lukemistaan.

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, saame

Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

Opiskelija osaa

- toimia tarkoituksenmukaisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa saamen kielellä
- tulkita erilaisia tekstejä sekä hankkia ja arvioida tietoja eri lähteistä
- tuottaa erilaisia tekstejä ja ilmaista tunteita, ajatuksia, mielipiteitä ja käsitteitä saamen kielellä.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija toimii tarkoituksenmukaisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa saamen kielellä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • viestii vuorovaikutustilanteessa tilanteen mukaisella tavalla • ilmaisee asiallisesti mielipiteitä yhteistyö- ja ryhmätilanteissa • käyttää tilanteen mukaan yleiskieltä esitellessään omaan alaansa liittyvän ilmiön tai asian • ymmärtää kielen ja vuorovaikutustaitojen merkityksen omalla alallaan ja työelämässä • arvioi vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • viestii sujuvasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa • vie keskustelua yhteistyö- ja ryhmätilanteissa tavoitteellisesti eteenpäin • perustelee mielipiteensä ja väitteensä • käyttää tilanteen mukaan luontevasti yleiskieltä, alan käsitteistöä ja tekstilajeja esitellessään omaan alaansa liittyviä ilmiöitä tai asioita • osoittaa toiminnallaan ymmärtävänsä kielen ja vuorovaikutustaitojen merkityksen omalla alallaan ja työelämässä • arvioi vuorovaikutustaitojaan realistisesti tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • viestii vakuuttavasti myös vaativissa vuorovaikutustilanteissa • toimii rakentavasti ja edistää toiminnallaan ryhmän vuorovaikutusta yhteistyö- ja ryhmätyötilanteissa • perustelee mielipiteitään ja väitteitään monipuolisesti tilanteeseen sopivalla tavalla • käyttää tilanteen mukaan luontevasti yleiskieltä, alan käsitteistöä ja tekstilajeja esitellessään omaan alaansa liittyviä ilmiöitä ja suuntaa viestinsä kohderyhmän mukaisesti • osoittaa toiminnallaan ymmärtävänsä kielen ja vuorovaikutustaitojen merkityksen omalla alallaan, työelämässä ja yhteiskunnassa • kehittää vuorovaikutustaitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija tulkitsee erilaisia tekstejä sekä hankkii ja arvioi tietoja eri lähteistä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa omalla alalla ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita • tekee päätelmiä tekstien merkityksistä pääosin itsenäisesti • hakee tietoa oman alansa kannalta keskeisistä tietolähteistä ja yksinkertaisissa tiedonhankinnan tehtävissä hyödyntää monilukutaitoaan • tekee joitakin muistiinpanoja ja tiivistää muutamia ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta • arvioi tietolähteiden ja tiedon luotettavuutta pääosin itsenäisesti • hyödyntää hankkimaansa tietoa • noudattaa tekijänoikeuksia pääosin itsenäisesti • arvioi tekstien tulkinnan taitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa omalla alalla ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita monipuolisesti

	<ul style="list-style-type: none"> • tulkitsee erilaisten tekstien keskeiset tavoitteet ja olennaiset merkitykset • hakee tietoa oman alansa kannalta monipuolisista tietolähteistä monilukutaitoaan hyödyntäen • tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta • arvioi tietolähteiden ja tiedon luotettavuutta • hyödyntää hankkimaansa tietoa johdonmukaisesti ja sujuvasti • noudattaa tekijänoikeuksia asianmukaisesti • arvioi tekstien tulkinnan taitojaan realistisesti siten, että tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • tuntee omalla alalla ja työelämässä käytetyt tekstilajit ja mediat monipuolisesti ja arvioi niiden käyttöä • tulkitsee erilaisten tekstien tavoitteita monipuolisesti ja arvioi tekstien sisältöä ja ilmaisua • hakee tietoa monipuolisista ja aiheen kannalta olennaisista tietolähteistä sujuvasti monilukutaitoaan hyödyntäen • tekee itsenäisesti muistiinpanoja ja tiivistää ydinasiat kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta • arvioi asiantuntevasti tietolähteiden ja tiedon luotettavuutta • hyödyntää hankkimaansa tietoa monipuolisesti ja sujuvasti • noudattaa tekijänoikeuksia ja viittaa luontevasti käyttämiinsä lähteisiin • kehittää tekstien tulkinnan taitojaan palautteen ja itsearviointin pohjalta.

Opiskelija tuottaa erilaisia tekstejä ja ilmaisee tunteita, ajatuksia, mielipiteitä ja käsitteitä saamen kielellä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • asettaa ilmaisulleen tavoitteita ja suuntaa ilmaisuaan tavoitteiden mukaisesti • tuottaa puhuttuja, kirjoitettuja tai audiovisuaalisia tekstejä hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan • hallitsee osittain kirjoitetun kielen käytänteet • tuottaa omalla alalla ja työelämässä tarvittavia tyypillisiä tekstejä • tuottaa tilanteeseen sopivaa puhekieltä • arvioi tekstien tuottamisen ja ilmaisun taitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • asettaa ilmaisulleen tavoitteita ja viestii tavoitteiden suuntaisesti • tuottaa puhuttuja, kirjoitettuja tai audiovisuaalisia tekstejä hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan ja arvioi eri vaihtoehtojen tarkoituksenmukaisuutta • hallitsee pääosin kirjoitetun kielen käytänteet • tuottaa oman alan ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä • kohdentaa puhutut tekstit kohderyhmän mukaisesti ja ilmaisee itseään selkeästi • arvioi tekstin tuottamisen taitoaan realistisesti tunnistuen vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • asettaa ilmaisulleen tavoitteita, viestii tavoitteiden suuntaisesti ja arvioi viestintänsä vaikuttavuutta

	<ul style="list-style-type: none"> • tuottaa puhuttuja, kirjoitettuja tai audiovisuaalisia tekstejä hyödyntäen monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan ja arvioi eri vaihtoehtojen tarkoituksenmukaisuutta • hallitsee sujuvasti kirjoitetun kielen käytänteet ja muokkaa tuottamiensa tekstien ilmaisua ja rakennetta • tuottaa sujuvasti oman alan ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä • käyttää tilanteen edellyttämää selkeää puhekieltä vuorovaikutteisesti ja taitaa huolitellun yleiskielen • kehittää tekstien tuottamisen taitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.
--	--

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan saamen kielessä
- kehittää esiintymis- ja ryhmätaitojaan
- tulkita ja tuottaa erilaisia saamenkielisiä tekstejä
- tuntee kielen ja kirjallisuuden muotoja ja merkityksiä.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan saamen kielessä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • ilmaisee asiallisesti mielipiteensä ja perustelee ne vakuuttavasti • ottaa vuorovaikutuksessa toisen näkemykset huomioon • osoittaa tuntevansa sanattoman viestinnän merkityksen ja sen vaikutuksia sanoman vastaanottoon • arvioi viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii kohteliaasti ja joustavasti vuorovaikutustilanteissa erilaisissa ympäristöissä • ottaa viestinnässään huomioon vastaanottajan, tilanteen ja alansa vaatimukset • ottaa huomioon sanattoman viestinnän vaikutuksia omassa ilmaisussaan • arvioi viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan realistisesti tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • ylläpitää puhuessaan vuorovaikutusta, havainnollistaa puheenvuoroaan ja rakentaa sen sisällön loogiseksi • ottaa viestinnässään huomioon vastaanottajan, tilanteen ja alan vaatimukset ja viestii rakentavasti myös ristiriita- ja ongelmatilanteissa • soveltaa sanattoman viestinnän sääntöjä vuorovaikutuksessaan ja vertailee kulttuurisia merkityksiä • kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija kehittää esiintymis- ja ryhmätaitojaan.
--

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen itselleen tutusta aiheesta • toimii ryhmätyötilanteissa yhteistyöhakuisesti osana ryhmää • toimii työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjen mukaisesti, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta • arvioi esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • esittää sekä spontaanin että valmistellun esityksen, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi • vie ryhmän työskentelyä eteenpäin aktiivisesti ja arvostaa muiden näkökantoja • noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä • arvioi esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan realistisesti siten, että tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • esittää sekä spontaanin että itsenäisesti valmistellun esityksen myös haasteellisissa tilanteissa, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi • tunnistaa oman toimintansa vaikutukset ryhmän toimintaan ja kannustaa ryhmän muita jäseniä toimimaan • hallitsee joustavasti kokous- ja neuvottelukäytännöt • arvioi ja kehittää esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija tulkitsee ja tuottaa erilaisia saamenkielisiä tekstejä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tutustuu eri tekstilajeihin • tuntee tekstilajien tilanteenmukaisen käytön vaatimuksia • tuottaa ja tulkitsee ohjatusti tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa • antaa ja vastaanottaa ohjatusti rakentavaa palautetta tuotetuista teksteistä • arvioi taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi tekstilajien ilmaisutapoja kriittisesti • tuottaa ja tulkitsee tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa • muokkaa tuottamiaan tekstejä palautteen pohjalta • antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta tuotetuista teksteistä • arvioi taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä realistisesti tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi tekstilajien ilmaisutapoja kriittisesti ja monipuolisesti • tuottaa ja tulkitsee monipuolisesti tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa • antaa rakentavaa ja monipuolista palautetta tuotetuista teksteistä ja vastaanottaa palautetta • muokkaa tuottamiaan tekstejä ja kehittää kirjoitustaitoaan palautteen pohjalta

	<ul style="list-style-type: none"> kehittää taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.
--	--

Opiskelija tuntee kielen ja kirjallisuuden muotoja ja merkityksiä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> tiedostaa kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden merkityksen tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin ja muihin taidemuotoihin lukee kaunokirjallisia tekstejä tekee havaintoja omasta lukemisestaan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden omassa vuorovaikutuksessaan tutustuu monipuolisesti kirjallisuuden eri lajeihin ja muihin taidemuotoihin lukee kaunokirjallisuutta sekä tulkitsee ja arvioi kaunokirjallisuutta ja muita taideteoksia arvioi omaa lukemistaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> soveltaa monipuolisesti kielelliseen, kulttuuriseen ja identiteettien moninaisuuteen liittyvää osaamistaan osoittaa tuntevansa monipuolisesti kirjallisuuden eri lajeja ja muita taidemuotoja hankkii monipuolisia lukukokemuksia sekä analysoi ja arvioi kaunokirjallisuutta ja muita taideteoksia arvioi ja kehittää omaa lukemistaan.

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, viittomakieli

Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

Opiskelija osaa

- toimia tarkoituksenmukaisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa suomalaisella viittomakielellä
- tulkita erilaisia viitottuja tekstejä sekä hankkia ja arvioida tietoja eri lähteistä
- tuottaa viitottuja tekstejä eri muodoissaan ja ilmaisee tunteita, ajatuksia, mielipiteitä ja käsitteitä suomalaisella viittomakielellä.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija toimii tarkoituksenmukaisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa suomalaisella viittomakielellä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> käyttää suomalaista viittomakieltä tutuissa viestintätilanteissa tilanteeseen sopivalla tavalla selviytyy tutuissa viestintäympäristöissä, esimerkiksi kuulevien kanssa hyödyntää viittomakielen tulkkausta vuorovaikutustilanteissa osallistuu yhteistyö- ja ryhmätilanteisiin ja ilmaisee asiallisesti mielipiteitään esittelee omaan ammattialaansa liittyvän ilmiön tai asian

	<ul style="list-style-type: none"> tiedostaa viittomakielen ja vuorovaikutustaitojen merkityksen omalla alallaan ja työelämässä arvioi vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> käyttää suomalaista viittomakieltä alan viestintätilanteissa vuorovaikutteisesti ja asiallisesti toimii ammatillisissa vaihtelevissa viestintäympäristöissä, esimerkiksi viittomakielisten ja kuulevien kanssa käyttää viittomakielen tulkkausta tarkoituksenmukaisesti erilaisissa tilanteissa vie viestintätilannetta tavoitteellisesti eteenpäin perustelee mielipiteensä ja väitteensä sekä toimii vuorovaikutustilanteissa eettisesti kestäväällä tavalla käyttää tilanteen mukaan luontevasti yleiskieltä, alan käsitteistöä ja rekistereitä sujuvasti esitellessään omaan alaansa liittyviä ilmiöitä tai asioita ymmärtää viittomakielen ja vuorovaikutustaitojen merkityksen omalla alallaan ja yhteiskunnassa arvioi vuorovaikutustaitojaan realistisesti siten, että tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> käyttää suomalaista viittomakieltä aktiivisesti alan viestintätilanteissa ja on viestinnässään luontevasti vuorovaikutteinen ja vakuuttava toimii joustavasti erilaisissa multimodaalisissa viestintäympäristöissä käyttää viittomakielen tulkkausta sujuvasti erilaisissa tilanteissa toimii ryhmässä aktiivisesti ja rakentavasti edistää toiminnallaan ryhmän vuorovaikutusta perustelee näkemyksiään ja väitteitään monipuolisesti ja toimii vuorovaikutustilanteissa eettisesti kestäväällä tavalla suuntaa viestinsä kohderyhmän mukaisesti esitellessään alaansa liittyviä ilmiöitä yleiskielellä ja käyttää alan käsitteistöä ja rekistereitä joustavasti arvioi viittomakielen ja vuorovaikutustaitojen merkitystä omalla alallaan ja laajemmin yhteiskunnassa sekä yksilön että työelämän kannalta kehittää vuorovaikutustaitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija tulkitsee erilaisia viitottuja tekstejä sekä hankkii ja arvioi tietoja eri lähteistä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> tuntee työelämän tekstilajeja hakee tietoa alansa kannalta keskeisistä tietolähteistä ymmärtää suomalaisella viittomakielellä ammattialansa keskeisten viestien ydinasiat tekee päätelmiä tekstien merkityksistä sekä eri tietolähteiden luotettavuudesta hyödyntää hankkimaansa tietoa tekstien tulkinnassa viestinnässään noudattaa tekijänoikeuksia osittain itsenäisesti arvioi tekstin tulkitsemisen taitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	

Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää ammattitaidon kannalta keskeisten tekstien tavoitteen ja tulkitsee tekstien merkityksiä • hakee tietoa ammattialansa kannalta monipuolisista tietolähteistä • ymmärtää alansa keskeisten viestien pääsisällön suomalaisella viittomakielellä ja osaa suhteuttaa niitä omiin kokemuksiinsa • arvioi tiedon ja tietolähteiden luotettavuutta • hyödyntää hankkimaansa tietoa monipuolisesti tekstien tulkinnassa • noudattaa tekijänoikeuksia asianmukaisesti • arvioi tekstin tulkitsemisen taitojaan realistisesti siten, että tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • tulkitsee tekstien merkityksiä ja tavoitteita sekä kykenee arvioimaan tekstien sisältöä ja ilmaisua • hakee tietoa monipuolisista ja aiheen kannalta olennaisista tietolähteistä • ymmärtää alansa viestien pääsisällön suomalaisella viittomakielellä ja osaa tehdä niiden perusteella vertailuja ja johtopäätöksiä • arvioi tiedon ja tietolähteen luotettavuutta asiantuntevasti • hyödyntää hankkimaansa tietoa sujuvasti tekstien tulkinnassa • noudattaa tekijänoikeuksia ja viittaa luontevasti käyttämiinsä lähteisiin • kehittää tekstien tulkinnan taitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija tuottaa viitottuja tekstejä eri muodoissaan ja ilmaisee tunteita, ajatuksia, mielipiteitä ja käsitteitä suomalaisella viittomakielellä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • asettaa viitotuille teksteilleen tavoitteita ja kykenee joiltakin osin suuntamaan ilmaisuaan tavoitteiden mukaisesti • hyödyntää viitottuja tekstejä tuottaessaan tieto- ja viestintäteknologiaa ja harjoittaa monilukutaitoaan • tuntee viittomakielen eri tyylejä, esimerkiksi kerronnallinen, asia- ja uutistyyli, ja käyttää ammattiin liittyviä viittomia ohjatusti • hallitsee osittain kirjoitetun kielen käytänteet • tuottaa mallin mukaisia asiakirjoja viitottuna, esimerkiksi raportti, toimintaohje, CV ja muita ammatissa tarvittavia tyyppisiä tekstejä • tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita esitetyn, luetun ja nähdyn pohjalta • arvioi viitottujen tekstien tuottamisen taitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • asettaa viitotuille teksteilleen tavoitteita ja ilmaisee itseään tavoitteiden suuntaisesti • käyttää viitottuja tekstejä tuottaessaan tieto- ja viestintäteknologiaa ja osaa arvioida eri vaihtoehtojen tarkoituksenmukaisuutta ja kehittää monilukutaitoaan • hallitsee yleisviittomiston ja viestii alansa tilanteissa suomalaisella viittomakielellä • hallitsee pääosin kirjoitetun kielen käytänteet ja tekstin jaksottelun ja sidostaa tekstiä luontevasti • laatii viitottuja asiakirjoja asianmukaisesti ja tuottaa tyyppisiä tekstejä alansa käytänteiden mukaisesti

	<ul style="list-style-type: none"> • tekee muistiinpanoja ja tiivistää hankkimaansa tietoa • arvioi viitotun tekstin tuottamisen taitoaan realistisesti siten, että tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • asettaa viitotuille teksteilleen tavoitteita, viestii tavoitteiden suuntaisesti ja arvioi viestintänsä vaikuttavuutta • käyttää viitottuja tekstejä tuottaessaan tieto- ja viestintäteknologiaa ja medioita monipuolisesti ja edistää monilukutaitoaan • viestii ammatillisesti suomalaisella viittomakielellä ja tuntee hyvin ammattiin liittyvän viittomiston • hallitsee sujuvasti kirjoitetun kielen käytänteet ja tekstin rakentamisen • muokkaa tuottamiensa viitottujen tekstien ilmaisua ja rakennetta • tuottaa sujuvasti alansa käytänteiden mukaisia viitottuja tekstejä • laatii viitottuja asiakirjoja asianmukaisesti ja kykenee myös soveltamaan asiakirjamalleja luovasti • kehittää viitottujen tekstien tuottamisen taitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan ja suomalaisen viittomakielen ilmaisutapoja
- kehittää esiintymis- ja ryhmätaitojaan
- tulkita ja tuottaa erilaisia viitottuja tekstejä
- tuntee kielen ja kirjallisuuden muotoja ja merkityksiä.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan ja suomalaisen viittomakielen ilmaisutapoja.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • ilmaisee mielipiteensä asiallisesti ja vaikuttavasti perustellen • ottaa vuorovaikutuksessa huomioon toisen näkemykset • ymmärtää sanattoman viestinnän ja eleiden merkityksen vuorovaikutuksessa sekä niiden vaikutuksen sanoman vastaanottoon • arvioi viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii kohteliaasti ja joustavasti vuorovaikutustilanteissa erilaisissa kieliympäristöissä • ottaa viestinnässään huomioon vastaanottajan, tilanteen ja alansa vaatimukset • käyttää yleisviittomistoa ja ammattiin liittyvää viittomistoa luontevasti • ottaa huomioon sanattoman viestinnän ja eleiden merkityksen ja tiedostaa niiden vaikutuksia omassa ilmaisussaan • arvioi viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan realistisesti siten, että tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä 4	

Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • ylläpitää viittoessaan vuorovaikutusta, havainnollistaa puheenvuoroaan ja rakentaa sen sisällön loogiseksi • käyttää rakenteeltaan sujuvaa ja ilmaisultaan rikasta viittomakieltä monipuolisesti • viestii rakentavasti myös ristiriita- ja ongelmatilanteissa • soveltaa sanattoman viestinnän, eleiden ja ei-manuaalisuuden sääntöjä vuorovaikutuksessaan ja vertailee merkityksiä myös eri kulttuurien välillä • kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.
--------------	--

Opiskelija kehittää esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai esityksen itselleen tutusta aiheesta • toimii ryhmätyötilanteissa yhteistyöhakuisesti osana ryhmää • toimii työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjen mukaisesti, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta • arvioi esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • saa esiintyessään kontaktin yleisöönsä ja osaa rakentaa puheenvuoronsa niin, että sitä on helppo seurata • vie ryhmän työskentelyä eteenpäin aktiivisesti ja arvostaa muiden näkökantoja • noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä • arvioi esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan realistisesti siten, että tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • esittää sekä spontaanin että itsenäisesti valmistellun esityksen haastavastakin aiheesta, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi • tunnistaa oman toimintansa vaikutukset ryhmän toimintaan ja kannustaa ryhmän muita jäseniä toimimaan viittomakielisessä viestintäympäristössä • hallitsee joustavasti kokous- ja neuvottelukäytännöt huomioiden viittomakielen kulttuuriset piirteet • kehittää esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija tulkitsee ja tuottaa erilaisia viitottuja tekstejä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tuntee viitottujen kielten tyylejä ja tekstilajeja sekä tilanteenmukaisen käytön vaatimuksia • käyttää mallin mukaan eri ammatillisia ilmaisutyylejä • tuottaa tekstiä yksin ja yhdessä muiden kanssa • arvioi taitoaan tulkita ja tuottaa viitottuja tekstejä saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tarkastelee viitottujen kielten tyylejä ja eri tekstilajien ilmaisutapoja kriittisesti • muokkaa tuottamiaan ammatillisia tekstejä palautteen perusteella

	<ul style="list-style-type: none"> • antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta yhdessä tuotetusta tekstistä • arvioi taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä realistisesti siten, että tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • soveltaa vaihdellen eri ilmaisutapoja ja viitottujen kielten tyylejä ja tekstilajeja omassa teksteissään ja erilaisissa kieliympäristöissä • tekee havaintoja ammatillisista tekstilajeista, muokkaa niitä ja arvioi kielellisten valintojen vaikutuksia • toimii joustavasti osana tuottamisprosessia tuottaessaan tekstiä yhdessä muiden kanssa • kehittää taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija tuntee kielen ja kirjallisuuden muotoja ja merkityksiä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tuntee ja tunnistaa oman kielen sekä kulttuurisen moninaisuuden ja identiteettien merkityksen vuorovaikutuksessa • tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin ja muihin taidemuotoihin • lukee fiktiivisiä tekstejä ja tekee havaintoja omasta lukemisestaan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa huomioon kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden omassa vuorovaikutuksessaan • tulkitsee ja arvioi lukemiaan kirjoja ja kokemiaan muita taidesityksiä sekä arvioi omaa lukemistaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • soveltaa monipuolisesti kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen liittyvää osaamistaan ja arvostaa kulttuurista moninaisuutta • hankkii monipuolisia lukukokemuksia sekä arvioi kirjallisuuden ja muiden taidemuotojen merkitystä sekä arvioi omaa monilukutaitoaan.

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, opiskelijan oma äidinkieli

Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

Opiskelija osaa

- toimia tarkoituksenmukaisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa omalla äidinkielellään
- tulkita erilaisia tekstejä sekä hankkia ja arvioida tietoja eri lähteistä
- tuottaa erilaisia tekstejä ja ilmaista tunteita, ajatuksia, mielipiteitä ja käsitteitä omalla äidinkielellään.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija toimii tarkoituksenmukaisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa omalla äidinkielellään.
--

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • viestii vuorovaikutustilanteessa tilanteen mukaisella tavalla • ilmaisee asiallisesti mielipiteitä yhteistyö- ja ryhmätilanteissa • käyttää tilanteen mukaan yleiskieltä esitellessään omaan alaansa liittyvän ilmiön tai asian • ymmärtää kielen ja vuorovaikutustaitojen merkityksen omalla alallaan ja työelämässä • arvioi vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • viestii sujuvasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa • vie keskustelua yhteistyö- ja ryhmätilanteissa tavoitteellisesti eteenpäin • perustelee mielipiteensä ja väitteensä • käyttää tilanteen mukaan luontevasti yleiskieltä, alan käsitteistöä ja tekstilajeja esitellessään omaan alaansa liittyviä ilmiöitä tai asioita • osoittaa toiminnallaan ymmärtävänsä kielen ja vuorovaikutustaitojen merkityksen omalla alallaan ja työelämässä • arvioi vuorovaikutustaitojaan realistisesti tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • viestii vakuuttavasti myös vaativissa vuorovaikutustilanteissa • toimii rakentavasti ja edistää toiminnallaan ryhmän vuorovaikutusta yhteistyö- ja ryhmätyötilanteissa • perustelee mielipiteitään ja väitteitään monipuolisesti tilanteeseen sopivalla tavalla • käyttää tilanteen mukaan luontevasti yleiskieltä, alan käsitteistöä ja tekstilajeja esitellessään omaan alaansa liittyviä ilmiöitä ja suuntaa viestinsä kohderyhmän mukaisesti • osoittaa toiminnallaan ymmärtävänsä kielen ja vuorovaikutustaitojen merkityksen omalla alallaan, työelämässä ja yhteiskunnassa • kehittää vuorovaikutustaitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija tulkitsee erilaisia tekstejä sekä hankkii ja arvioi tietoja eri lähteistä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa omalla alalla ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita • tekee päätelmiä tekstien merkityksistä pääosin itsenäisesti • hakee tietoa oman alansa kannalta keskeisistä tietolähteistä ja yksinkertaisissa tiedonhankinnan tehtävissä hyödyntää monilukutaitoaan • tekee joitakin muistiinpanoja ja tiivistää muutamia ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta • arvioi tietolähteiden ja tiedon luotettavuutta pääosin itsenäisesti • hyödyntää hankkimaansa tietoa • noudattaa tekijänoikeuksia pääosin itsenäisesti • arvioi tekstien tulkinnan taitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa omalla alalla ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita monipuolisesti

	<ul style="list-style-type: none"> • tulkitsee erilaisten tekstien keskeiset tavoitteet ja olennaiset merkitykset • hakee tietoa oman alansa kannalta monipuolisista tietolähteistä monilukutaitoaan hyödyntäen • tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta • arvioi tietolähteiden ja tiedon luotettavuutta • hyödyntää hankkimaansa tietoa johdonmukaisesti ja sujuvasti • noudattaa tekijänoikeuksia asianmukaisesti • arvioi tekstien tulkinnan taitojaan realistisesti siten, että tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • tuntee omalla alalla ja työelämässä käytetyt tekstilajit ja mediat monipuolisesti ja arvioi niiden käyttöä • tulkitsee erilaisten tekstien tavoitteita monipuolisesti ja arvioi tekstien sisältöä ja ilmaisua • hakee tietoa monipuolisista ja aiheen kannalta olennaisista tietolähteistä sujuvasti monilukutaitoaan hyödyntäen • tekee itsenäisesti muistiinpanoja ja tiivistää ydinasiat kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta • arvioi asiantuntevasti tietolähteiden ja tiedon luotettavuutta • hyödyntää hankkimaansa tietoa monipuolisesti ja sujuvasti • noudattaa tekijänoikeuksia ja viittaa luontevasti käyttämiinsä lähteisiin • kehittää tekstien tulkinnan taitojaan palautteen ja itsearviointin pohjalta.

Opiskelija tuottaa erilaisia tekstejä ja ilmaisee tunteita, ajatuksia, mielipiteitä ja käsitteitä omalla äidinkielellään.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • asettaa ilmaisulleen tavoitteita ja suuntaa ilmaisuaan tavoitteiden mukaisesti • tuottaa puhuttuja, kirjoitettuja tai audiovisuaalisia tekstejä hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan • hallitsee osittain kirjoitetun kielen käytänteet • tuottaa omalla alalla ja työelämässä tarvittavia tyypillisiä tekstejä • tuottaa tilanteeseen sopivaa puhekieltä • arvioi tekstien tuottamisen ja ilmaisun taitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • asettaa ilmaisulleen tavoitteita ja viestii tavoitteiden suuntaisesti • tuottaa puhuttuja, kirjoitettuja tai audiovisuaalisia tekstejä hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan ja arvioi eri vaihtoehtojen tarkoituksenmukaisuutta • hallitsee pääosin kirjoitetun kielen käytänteet • tuottaa oman alan ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä • kohdentaa puhutut tekstit kohderyhmän mukaisesti ja ilmaisee itseään selkeästi • arvioi tekstin tuottamisen taitoaan realistisesti tunnistuen vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • asettaa ilmaisulleen tavoitteita, viestii tavoitteiden suuntaisesti ja arvioi viestintänsä vaikuttavuutta

	<ul style="list-style-type: none"> • tuottaa puhuttuja, kirjoitettuja tai audiovisuaalisia tekstejä hyödyntäen monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan ja arvioi eri vaihtoehtojen tarkoituksenmukaisuutta • hallitsee sujuvasti kirjoitetun kielen käytänteet ja muokkaa tuottamiensa tekstien ilmaisua ja rakennetta • tuottaa sujuvasti oman alan ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä • käyttää tilanteen edellyttämää selkeää puhekieltä vuorovaikutteisesti ja taitaa huolitellun yleiskielen • kehittää tekstien tuottamisen taitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.
--	--

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan omassa äidinkielessä
- kehittää esiintymis- ja ryhmätaitojaan
- tulkita ja tuottaa erilaisia äidinkiellisiä tekstejä
- tuntee kielen ja kirjallisuuden muotoja ja merkityksiä.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan omassa äidinkielessä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • ilmaisee asiallisesti mielipiteensä ja perustelee ne vakuuttavasti • ottaa vuorovaikutuksessa toisen näkemykset huomioon • osoittaa tuntevansa sanattoman viestinnän merkityksen ja sen vaikutuksia sanoman vastaanottoon • arvioi viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii kohteliaasti ja joustavasti vuorovaikutustilanteissa erilaisissa ympäristöissä • ottaa viestinnässään huomioon vastaanottajan, tilanteen ja alansa vaatimukset • ottaa huomioon sanattoman viestinnän vaikutuksia omassa ilmaisussaan • arvioi viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan realistisesti tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • ylläpitää puhuessaan vuorovaikutusta, havainnollistaa puheenvuoroaan ja rakentaa sen sisällön loogiseksi • ottaa viestinnässään huomioon vastaanottajan, tilanteen ja alan vaatimukset ja viestii rakentavasti myös ristiriita- ja ongelmatilanteissa • soveltaa sanattoman viestinnän sääntöjä vuorovaikutuksessaan ja vertailee kulttuurisia merkityksiä • kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija kehittää esiintymis- ja ryhmätaitojaan.
--

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen itselleen tutusta aiheesta • toimii ryhmätyötilanteissa yhteistyöhakuisesti osana ryhmää • toimii työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjen mukaisesti, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta • arvioi esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • esittää sekä spontaanin että valmistellun esityksen, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi • vie ryhmän työskentelyä eteenpäin aktiivisesti ja arvostaa muiden näkökantoja • noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä • arvioi esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan realistisesti siten, että tunnistaa vahvuuksia ja kehittämiskohteita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • esittää sekä spontaanin että itsenäisesti valmistellun esityksen myös haasteellisissa tilanteissa, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi • tunnistaa oman toimintansa vaikutukset ryhmän toimintaan ja kannustaa ryhmän muita jäseniä toimimaan • hallitsee joustavasti kokous- ja neuvottelukäytännöt • arvioi ja kehittää esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija tulkitsee ja tuottaa erilaisia äidinkielistä tekstejä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tutustuu eri tekstilajeihin • tuntee tekstilajien tilanteenmukaisen käytön vaatimuksia • tuottaa ja tulkitsee ohjatusti tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa • antaa ja vastaanottaa ohjatusti rakentavaa palautetta tuotetuista teksteistä • arvioi taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi tekstilajien ilmaisutapoja kriittisesti • tuottaa ja tulkitsee tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa • muokkaa tuottamiaan tekstejä palautteen pohjalta • antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta tuotetuista teksteistä • arvioi taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä realistisesti tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi tekstilajien ilmaisutapoja kriittisesti ja monipuolisesti • tuottaa ja tulkitsee monipuolisesti tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa • antaa rakentavaa ja monipuolista palautetta tuotetuista teksteistä ja vastaanottaa palautetta • muokkaa tuottamiaan tekstejä ja kehittää kirjoitustaitoaan palautteen pohjalta

	<ul style="list-style-type: none"> kehittää taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.
--	--

Opiskelija tuntee kielen ja kirjallisuuden muotoja ja merkityksiä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> tiedostaa kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden merkityksen tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin ja muihin taidemuotoihin lukee kaunokirjallisia tekstejä tekee havaintoja omasta lukemisestaan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden omassa vuorovaikutuksessaan tutustuu monipuolisesti kirjallisuuden eri lajeihin ja muihin taidemuotoihin lukee kaunokirjallisuutta sekä tulkitsee ja arvioi kaunokirjallisuutta ja muita taideteoksia arvioi omaa lukemistaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> soveltaa monipuolisesti kielelliseen, kulttuuriseen ja identiteettien moninaisuuteen liittyvää osaamistaan osoittaa tuntevansa monipuolisesti kirjallisuuden eri lajeja ja muita taidemuotoja hankkii monipuolisia lukukokemuksia sekä analysoi ja arvioi kaunokirjallisuutta ja muita taideteoksia arvioi ja kehittää omaa lukemistaan.

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, suomi viittomakielisille

Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

Opiskelija osaa

- viestiä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa suomen kielellä
- hankkia ja tulkita tietoa viestintänsä perusteeksi
- ilmaista käsitteitä, ajatuksia, tunteita, faktoja ja mielipiteitä suomen kielellä.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija viestii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa suomen kielellä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> toimii tutuissa viestintäympäristöissä tilanteeseen sopivalla tavalla käyttää ammatillista suomen kieltä sekä muita kielellisiä valmiuksiaan toimiessaan tutuissa kieliympäristöissä, esimerkiksi kuulevien kanssa, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta tiedostaa suomen kielen taidon merkityksen omalla alallaan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> toimii erilaisissa viestintätilanteissa vuorovaikutteisesti ja asiallisesti

	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää ammatillista suomen kieltä sekä muita kielellisiä valmiuksiaan toimiessaan vaihtelevissa kieliympäristöissä, esimerkiksi kuulevien kanssa, ja osallistuu vuorovaikutustilanteisiin • ymmärtää suomen kielen merkityksen omalla alalla ja yhteiskunnassa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • on viestinnässään luontevasti vuorovaikutteinen ja vakuuttava • viestii ryhmätilanteissa aktiivisesti ja rakentavasti • käyttää ammatillista suomen kieltä sekä muita kielellisiä valmiuksiaan ja osallistuu aktiivisesti erilaisiin multimodaalisiin vuorovaikutustilanteisiin • arvioi suomen kielen merkitystä omalla alalla ja laajemmin yhteiskunnassa sekä yksilön että työelämän kannalta.

Opiskelija hankkii ja tulkitsee tietoa viestintänsä perusteeksi.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää yleisluontoisten ja alan keskeisten tekstien päätarkoituksen • hakee tietoa ammattialansa kannalta keskeisistä tietolähteistä suomen kielellä osittain itsenäisesti • tekee päätelmiä eri tietolähteiden luotettavuudesta • hyödyntää hankkimaansa tietoa viestinnässään noudattaen tekijänoikeuksia osittain itsenäisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää yleisluontoisten ja ammattitaidon kannalta keskeisten tekstien päätarkoituksen ja vertailee kirjakielistä, yleiskielistä ja arkikielistä tekstiä • hakee tietoa ammattialansa kannalta monipuolisista tietolähteistä suomen kielellä • arvioi tiedon ja tietolähteiden luotettavuutta • hyödyntää hankkimaansa tietoa tulkinnan ja oman ilmaisunsa apuna • noudattaa tekijänoikeuksia asianmukaisesti
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää sujuvasti sekä yleisluontoisia että alaan liittyviä tekstejä • hakee tietoa monipuolisista ja aiheen kannalta olennaisista tietolähteistä suomen kielellä • arvioi tiedon ja tietolähteen luotettavuutta asiantuntevasti • hyödyntää hankkimaansa tietoa sujuvasti tulkinnan ja oman ilmaisunsa apuna • noudattaa tekijänoikeuksia ja viittaa luontevasti käyttämiinsä lähteisiin.

Opiskelija ilmaisee käsitteitä, ajatuksia, tunteita, faktoja ja mielipiteitä suomen kielellä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • asettaa viestinnälleen tavoitteita ja kykenee joiltakin osin suuntamaan viestintäänsä tavoitteiden mukaisesti • hyödyntää viestinnässään erilaisia viestintävälineitä ja medioita • kirjoittaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä ja käyttää ymmärrettävää kieltä, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta

	<ul style="list-style-type: none"> • tuottaa mallin mukaisia asiakirjoja ja tuottaa ammatissa tarvittavia tavanomaisia tekstejä • arvioi suomen kielen taitoaan ja lukutaitoaan saamansa palautteen pohjalta ja kuvailee, miten voisi kehittää osaamistaan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • asettaa viestinnälleen tavoitteita ja ilmaisee itseään tavoitteiden suuntaisesti • käyttää viestinnässään erilaisia viestintävälineitä ja medioita, arvioi viestintävälineiden käytössä eri vaihtoehtojen tarkoituksenmukaisuutta • kirjoittaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä suomen kielen oikeinkirjoituksen perussääntöjen mukaisesti • laatii asiakirjat asianmukaisesti ja tuottaa ammatin kannalta keskeisiä tekstejä alansa tekstikäytänteiden mukaisesti • arvioi suomen kielen ilmaisutaitoaan, kielenkäyttöään ja lukutaitoaan realistisesti siten, että tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • asettaa viestinnälleen tavoitteita, viestii tavoitteiden suuntaisesti ja arvioi viestintänsä vaikuttavuutta • käyttää viestinnässään eri viestintävälineitä ja medioita monipuolisesti edistäen viestinnällisiä tavoitteitaan • kirjoittaa sujuvasti ymmärrettävää ja selvää suomen kielen yleiskieltä oikeinkirjoituksen perussääntöjen mukaisesti • laatii asiakirjat asianmukaisesti ja kykenee myös soveltamaan asiakirjamalleja • arvioi omaa suomen kielen ilmaisutaitoaan, kielenkäyttöään ja lukutaitoaan realistisesti siten, että tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan • kehittää taitojaan palautteen pohjalta.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- kehittää suomen kielen viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan
- tulkita erilaisia tekstilajeja sekä tuntee kirjallisuutta
- kehittää suomenkielisten ammatillisten tekstien tuottamistaan
- arvioida kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä ja vertailla eri modaliteettien, kuten viitotun ja puhutun tai kirjoitetun kielen ilmaisukeinoja.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija kehittää suomen kielen viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • ilmaisee mielipiteensä ja perustelee ne vakuuttavasti tutuissa viestintätilanteissa tilanteeseen sopivalla tavalla • toimii yhteistyökykyisesti työtehtävissä tarvittaessa apuvälineitä käyttäen
Tyydyttävä 2	

Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • saa viestiessään kontaktin yleisönsä ja rakentaa puheenvuoronsa niin, että sitä on helppo seurata • toimii yhteistyökykyisesti tiimin jäsenenä ja välittää viestejä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • ylläpitää vuorovaikutusta, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi • viestii ammattimaisesti ja vastuuntuntoisesti multimodaalisessa vuorovaikutusympäristössä (sekä kuulevien että kuurojen kanssa).

Opiskelija tulkitsee erilaisia tekstilajeja sekä tuntee kirjallisuutta.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää mallin mukaan eri tekstilajeja ja tuntee niiden ympäristöjen vaatimuksia, missä tekstejä käytetään • tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin ja saa lukukokemuksia
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa tekstilajiin kuuluvia vaatimuksia oikein niissä ympäristöissä, joissa tekstit esiintyvät • arvioi lukemiaan kirjoja
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii kielenkäytön perusnormien mukaisesti ja selittää kirjoitettuja tekstejä viittomakielellä • hankkii monipuolisia lukukokemuksia ja arvioi kirjallisuuden merkitystä.

Opiskelija kehittää suomenkielisten ammatillisten tekstien tuottamistaan.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tuottaa ammatillisia tekstejä ja käyttää asianmukaista kieltä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tuottaa ammatillisia tekstejä ja ottaa niissä huomioon työelämän vaatimukset
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • tuottaa sujuvaa ja ymmärrettävää ammatillista tekstiä sekä kehittää taitojaan palautteen pohjalta.

Opiskelija arvioi kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä ja vertailee eri modaliteettien, kuten viitotun ja puhutun tai kirjoitetun kielen ilmaisukeinoja.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää eri kielimodaliteettien keskeisiä piirteitä ja ominaisuuksia • arvioi kirjoitetun kielen merkitystä viittomakielisille ammatin harjoittamisen kannalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tarkastelee erilaisia viestinnän ja kielenkäytön ilmaisutapoja kriittisesti • arvioi kirjoitetun kielen asemaa suhteessa viittomakieleen yhteiskunnassa ja työelämässä

Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • vertailee ja tekee havaintoja eri kielten ja eri modaliteettien tyypillisistä rakenteista • vertailee monikielisuuden ja multimodaalisuuden merkitystä ja asemaa yhteiskunnassa sekä työelämässä ja yksilön näkökulmasta.

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, suomi toisena kielenä

Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

Opiskelija osaa

- toimia tarkoituksenmukaisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- tulkita erilaisia tekstejä sekä hankkia ja arvioida tietoja eri lähteistä
- tuottaa erilaisia tekstejä ja ilmaista tunteita, ajatuksia, mielipiteitä ja käsitteitä.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija toimii tarkoituksenmukaisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää jossain määrin oman alansa puhetilanteiden viestintää • pyrkii viestimään vuorovaikutustilanteessa tilanteen mukaisella tavalla • pyrkii ilmaisemaan mielipiteitä • pyrkii käyttämään yleiskieltä esitellessään alansa liittyvän ilmiön tai asian • tunnistaa kielen ja vuorovaikutustaitojen merkityksen omalla alallaan ja työelämässä • arvioi vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää oman alansa tyypillisiin puhetilanteisiin liittyvää viestintää • viestii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa melko sujuvasti • ilmaisee mielipiteitään asiallisesti • käyttää yleiskieltä ja jossain määrin alan käsitteistöä ja tekstilajeja esitellessään omaan alansa liittyviä ilmiöitä tai asioita • ymmärtää kielen ja vuorovaikutustaitojen merkityksen omalla alalla ja yhteiskunnassa • arvioi vuorovaikutustaitojaan realistisesti tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää monipuolisesti oman alansa puhetilanteisiin liittyvää viestintää • viestii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa melko sujuvasti • ilmaisee näkemyksiään ja väitteitään ja pyrkii perustelemaan niitä • käyttää yleiskieltä sekä alan käsitteistöä ja tekstilajeja esitellessään omaan alansa liittyviä ilmiöitä tai asioita

	<ul style="list-style-type: none"> • osoittaa toiminnallaan ymmärtävänsä kielen ja vuorovaikutustaitojen merkityksen omalla alalla ja yhteiskunnassa sekä yksilön että työelämän kannalta • kehittää vuorovaikutustaitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.
--	--

Opiskelija tulkitsee erilaisia tekstejä sekä hankkii ja arvioi tietoja eri lähteistä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa tavallisimmat omalla alallaan ja työelämässä käytetyt tekstilajit ja mediat pääosin itsenäisesti • hakee tietoa oman alansa tietolähteistä ja arvioi tietolähteiden luotettavuutta pääosin itsenäisesti • tekee joitakin muistiinpanoja ja pyrkii tiivistämään ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta • hyödyntää monilukutaitoaan pääosin itsenäisesti • ymmärtää ammattitaidon kannalta keskeisten tekstien pääasialliset sisällöt • hyödyntää hankkimaansa tietoa tekstien tulkinnassa pääosin itsenäisesti • noudattaa tekijänoikeuksia pääosin itsenäisesti • arvioi tekstien tulkinnan taitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa keskeiset omalla alallaan ja työelämässä käytetyt tekstilajit ja mediat • hakee tietoa ammattialansa kannalta monipuolisista tietolähteistä ja arvioi tietolähteiden luotettavuutta • tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta • hyödyntää monilukutaitoaan • ymmärtää ammattitaidon kannalta keskeisten tekstien sisällön ja tarkoituksen • hyödyntää hankkimaansa tietoa tekstien tulkinnassa • noudattaa tekijänoikeuksia asianmukaisesti • arvioi tekstien tulkinnan taitojaan realistisesti tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa omalla alallaan ja työelämässä käytetyt tekstilajit ja mediat ja arvioi niiden käyttöä • hakee tietoa monipuolisista ja aiheen kannalta olennaisista tietolähteistä ja arvioi tietolähteen luotettavuutta asiantuntevasti • tekee itsenäisesti muistiinpanot ja tiivistää keskeiset ydinasiat kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta • hyödyntää monilukutaitoaan monipuolisesti • tulkitsee tekstien merkityksiä ja tavoitteita sekä arvioi tiedon luotettavuutta • hyödyntää hankkimaansa tietoa monipuolisesti tekstien tulkinnassa • noudattaa tekijänoikeuksia ja viittaa luontevasti käyttämiinsä lähteisiin • kehittää tekstien tulkinnan taitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija tuottaa tekstejä eri muodoissaan ja ilmaisee tunteita, ajatuksia, mielipiteitä ja käsitteitä.

Opiskelija

Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • asettaa ilmaisulleen tavoitteita ja pyrkii suuntamaan ilmaisuaan tavoitteiden mukaisesti • tuottaa puhuttuja, kirjoitettuja tai audiovisuaalisia tekstejä pääosin itsenäisesti hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan • tunnistaa kirjoitetun kielen käytänteitä • tuottaa omalla alalla ja työelämässä tarvittavia tyypillisiä tekstejä • ilmaisee itseään ymmärrettävästi tavanomaisissa puhetilanteissa • arvioi tekstien tuottamisen taitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • asettaa ilmaisulleen tavoitteita ja pääosin ilmaisee itseään tavoitteiden suuntaisesti • tuottaa puhuttuja, kirjoitettuja tai audiovisuaalisia tekstejä hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan • pyrkii käyttämään kirjoitetun kielen käytänteitä • laatii tyypillisiä tekstejä alansa tekstikäytänteiden mukaisesti • ilmaisee itseään ymmärrettävästi puhetilanteissa • arvioi tekstin tuottamisen taitoaan realistisesti tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • asettaa ilmaisulleen tavoitteita ja ilmaisee itseään tavoitteiden suuntaisesti • tuottaa puhuttuja, kirjoitettuja tai audiovisuaalisia tekstejä hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan ja pyrkii arvioimaan eri vaihtoehtojen tarkoituksenmukaisuutta • käyttää pääosin kirjoitetun kielen käytänteitä ja muokkaa tuottamiensa tekstien ilmaisua ja rakennetta • tuottaa oman alan ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä • käyttää puhekieltä vuorovaikutteisesti • kehittää tekstien tuottamisen taitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan
- kehittää omalla alallaan tarvittavaa kielitaitoaan
- tulkita ja tuottaa erilaisia tekstejä
- tuntee kielen ja kirjallisuuden muotoja ja merkityksiä.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • ilmaisee mielipiteensä asiallisesti ja pyrkii perustelemaan ne • pyrkii ottamaan viestinnässään toisten näkemykset huomioon • havainnoi sanattoman viestinnän merkityksiä ja vaikutuksia sanoman vastaanottoon

	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • viestii asiallisesti ja joustavasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa • ottaa viestinnässään huomioon vastaanottajan ja tilanteen • ottaa huomioon sanattoman viestinnän vaikutuksia omassa ilmaisussaan • arvioi viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan realistisesti tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • viestii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa loogisesti ja havainnollisesti • viestii toiset huomioiden myös ristiriita- ja ongelmatilanteissa • osaa tulkita sanattoman viestinnän sääntöjä vuorovaikutuksessaan ja vertailee kulttuurisia merkityksiä • pyrkii kehittämään viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija kehittää omalla alallaan tarvittavaa kielitaitoaan.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • laajentaa alansa käsitteistön hallintaa ja kielellisiä käytänteitä • esittää valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen itselleen tutusta aiheesta • toimii pääosin itsenäisesti työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjen mukaisesti ja pyrkii käyttämään tilannesidonnaisia ilmauksia • arvioi omaan alaansa liittyvää kielitaitoaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee alansa keskeisen käsitteistön ja kielelliset käytänteet • esittää valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen alaansa liittyvästä aiheesta • noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä ja käyttää tilannesidonnaisia ilmauksia • arvioi omaan alaansa liittyvää kielitaitoa realistisesti tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää monipuolisesti alansa käsitteistöä ja kielellisiä käytänteitä • esittää sekä spontaanin että valmistellun, havainnollisen esityksen omaan alaansa liittyvästä aiheesta • noudattaa sujuvasti työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä ja käyttää tilannesidonnaisia ilmauksia • kehittää alaansa liittyvää kielitaitoaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija tulkitsee ja tuottaa erilaisia tekstejä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tutustuu eri tekstilajeihin • tuntee tekstilajien tilanteenmukaisen käytön vaatimuksia • tuottaa ohjatusti tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa

	<ul style="list-style-type: none"> • antaa ja vastaanottaa ohjatusti rakentavaa palautetta tuotetuista teksteistä • arvioi taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi tekstilajien ilmaisutapoja • tuottaa ja tulkitsee tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa • muokkaa tuottamiaan tekstejä palautteen pohjalta • antaa ja vastaanottaa palautetta tuotetusta tekstistä • arvioi taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä realistisesti tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi tekstilajien ilmaisutapoja monipuolisesti • tuottaa ja tulkitsee monipuolisesti tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa • antaa rakentavaa palautetta tuotetuista teksteistä ja vastaanottaa palautetta • muokkaa tuottamiaan tekstejä ja kehittää kirjoitustaitoaan palautteen pohjalta • kehittää taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija tuntee kielen ja kirjallisuuden muotoja ja merkityksiä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden vuorovaikutuksessa • tunnistaa kielen keskeisiä rakenteita, rekistereitä ja tyylejä • tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin • tekee havaintoja omasta lukemisestaan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tiedostaa kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden merkityksen omassa vuorovaikutuksessaan • tunnistaa monipuolisesti kielen rakenteita, rekistereitä ja tyylejä • lukee kirjallisuuden eri lajeja • arvioi omaa lukemistaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • soveltaa kielelliseen, kulttuuriseen ja identiteettien moninaisuuteen liittyvää osaamistaan vuorovaikutuksessa • tunnistaa monipuolisesti kielen rakenteita, rekistereitä ja tyylejä ja ymmärtää kielellisten valintojen vaikutuksen teksteihin • lukee kirjallisuuden eri lajeja ja analysoi lukemaansa • arvioi ja kehittää omaa lukemistaan.

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, romani

Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

Opiskelija osaa

- toimia tarkoituksenmukaisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa romanikielellä
- tulkita erilaisia tekstejä sekä hankkia ja arvioida tietoja eri lähteistä
- tuottaa erilaisia tekstejä ja ilmaista tunteita, ajatuksia, mielipiteitä ja käsitteitä romanikielellä.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija toimii tarkoituksenmukaisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa romanikielellä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• viestii vuorovaikutustilanteessa tilanteen mukaisella tavalla• ilmaisee asiallisesti mielipiteitään yhteistyö- ja ryhmätilanteissa• käyttää tilanteen mukaan yleiskieltä esitellessään omaan alaansa liittyvän ilmiön tai asian• ymmärtää kielen ja vuorovaikutustaitojen merkityksen omalla alallaan ja työelämässä• arvioi vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• viestii sujuvasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa• vie keskustelua yhteistyö- ja ryhmätilanteissa tavoitteellisesti eteenpäin• perustelee mielipiteensä ja väitteensä• käyttää tilanteen mukaan luontevasti yleiskieltä, alan käsitteistöä ja tekstilajeja esitellessään omaan alaansa liittyviä ilmiöitä tai asioita• osoittaa toiminnallaan ymmärtävänsä kielen ja vuorovaikutustaitojen merkityksen omalla alallaan ja työelämässä• arvioi vuorovaikutustaitojaan realistisesti tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">• viestii vakuuttavasti myös vaativissa vuorovaikutustilanteissa• toimii rakentavasti ja edistää toiminnallaan ryhmän vuorovaikutusta yhteistyö- ja ryhmätyötilanteissa• perustelee mielipiteitään ja väitteitään monipuolisesti tilanteeseen sopivalla tavalla• käyttää tilanteen mukaan luontevasti yleiskieltä, alan käsitteistöä ja tekstilajeja esitellessään omaan alaansa liittyviä ilmiöitä ja suuntaa viestinsä kohderyhmän mukaisesti• osoittaa toiminnallaan ymmärtävänsä kielen ja vuorovaikutustaitojen merkityksen omalla alallaan, työelämässä ja yhteiskunnassa• kehittää vuorovaikutustaitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija tulkitsee erilaisia tekstejä sekä hankkii ja arvioi tietoja eri lähteistä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• tunnistaa omalla alalla ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita• tekee päätelmiä tekstien merkityksistä pääosin itsenäisesti• hakee tietoa oman alansa kannalta keskeisistä tietolähteistä ja yksinkertaisissa tiedonhankinnan tehtävissä hyödyntää monilukutaitoaan• tekee joitakin muistiinpanoja ja tiivistää muutamia ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta• arvioi tietolähteiden ja tiedon luotettavuutta pääosin itsenäisesti• hyödyntää hankkimaansa tietoa• noudattaa tekijänoikeuksia pääosin itsenäisesti

	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi tekstien tulkinnan taitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa omalla alalla ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita monipuolisesti • tulkitsee erilaisten tekstien keskeiset tavoitteet ja olennaiset merkitykset • hakee tietoa oman alansa kannalta monipuolisista tietolähteistä monilukutaitoaan hyödyntäen • tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta • arvioi tietolähteiden ja tiedon luotettavuutta • hyödyntää hankkimaansa tietoa johdonmukaisesti ja sujuvasti • noudattaa tekijänoikeuksia asianmukaisesti • arvioi tekstien tulkinnan taitojaan realistisesti siten, että tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • tuntee omalla alalla ja työelämässä käytetyt tekstilajit ja mediat monipuolisesti ja arvioi niiden käyttöä • tulkitsee erilaisten tekstien tavoitteita monipuolisesti ja arvioi tekstien sisältöä ja ilmaisua • hakee tietoa monipuolisista ja aiheen kannalta olennaisista tietolähteistä sujuvasti monilukutaitoaan hyödyntäen • tekee itsenäisesti muistiinpanoja ja tiivistää ydinasiat kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta • arvioi asiantuntevasti tietolähteiden ja tiedon luotettavuutta • hyödyntää hankkimaansa tietoa monipuolisesti ja sujuvasti • noudattaa tekijänoikeuksia ja viittaa luontevasti käyttämiinsä lähteisiin • kehittää tekstien tulkinnan taitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija tuottaa erilaisia tekstejä ja ilmaisee tunteita, ajatuksia, mielipiteitä ja käsitteitä romanikielellä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • asettaa ilmaisulleen tavoitteita ja suuntaa ilmaisuaan tavoitteiden mukaisesti • tuottaa puhuttuja, kirjoitettuja tai audiovisuaalisia tekstejä hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan • hallitsee osittain kirjoitetun kielen käytänteet • tuottaa omalla alalla ja työelämässä tarvittavia tyypillisiä tekstejä • tuottaa tilanteeseen sopivaa puhekieltä • arvioi tekstien tuottamisen ja ilmaisun taitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • asettaa ilmaisulleen tavoitteita ja viestii tavoitteiden suuntaisesti • tuottaa puhuttuja, kirjoitettuja tai audiovisuaalisia tekstejä hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan ja arvioi eri vaihtoehtojen tarkoituksenmukaisuutta • hallitsee pääosin kirjoitetun kielen käytänteet • tuottaa oman alan ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä • kohdentaa puhutut tekstit kohderyhmän mukaisesti ja ilmaisee itseään selkeästi

	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi tekstin tuottamisen taitoaan realistisesti tunnistaen vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • asettaa ilmaisulleen tavoitteita, viestii tavoitteiden suuntaisesti ja arvioi viestintänsä vaikuttavuutta • tuottaa puhuttuja, kirjoitettuja tai audiovisuaalisia tekstejä hyödyntäen monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan ja arvioi eri vaihtoehtojen tarkoituksenmukaisuutta • hallitsee sujuvasti kirjoitetun kielen käytänteet ja muokkaa tuottamiensa tekstien ilmaisua ja rakennetta • tuottaa sujuvasti oman alan ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä • käyttää tilanteen edellyttämää selkeää puhekieltä vuorovaikutteisesti ja taitaa huolitellun yleiskielen • kehittää tekstien tuottamisen taitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan romanikielessä
- kehittää esiintymis- ja ryhmätaitojaan
- tulkita ja tuottaa erilaisia romanikielisiä tekstejä
- tuntee kielen ja kirjallisuuden muotoja ja merkityksiä.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan romanikielessä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • ilmaisee asiallisesti mielipiteensä ja perustelee ne vakuuttavasti • ottaa vuorovaikutuksessa toisen näkemykset huomioon • osoittaa tuntevansa sanattoman viestinnän merkityksen ja sen vaikutuksia sanoman vastaanottoon • arvioi viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii kohteliaasti ja joustavasti vuorovaikutustilanteissa erilaisissa ympäristöissä • ottaa viestinnässään huomioon vastaanottajan, tilanteen ja alansa vaatimukset • ottaa huomioon sanattoman viestinnän vaikutuksia omassa ilmaisussaan • arvioi viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan realistisesti tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • ylläpitää puhuessaan vuorovaikutusta, havainnollistaa puheenvuoroaan ja rakentaa sen sisällön loogiseksi • ottaa viestinnässään huomioon vastaanottajan, tilanteen ja alan vaatimukset ja viestii rakentavasti myös ristiriita- ja ongelmatilanteissa

	<ul style="list-style-type: none"> • soveltaa sanattoman viestinnän sääntöjä vuorovaikutuksessaan ja vertailee kulttuurisia merkityksiä • kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.
--	--

Opiskelija kehittää esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen itselleen tutusta aiheesta • toimii ryhmätyötilanteissa yhteistyöhakuisesti osana ryhmää • toimii työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjen mukaisesti, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta • arvioi esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • esittää sekä spontaanin että valmistellun esityksen, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi • vie ryhmän työskentelyä eteenpäin aktiivisesti ja arvostaa muiden näkökantoja • noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä • arvioi esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan realistisesti siten, että tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • esittää sekä spontaanin että itsenäisesti valmistellun esityksen myös haasteellisissa tilanteissa, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi • tunnistaa oman toimintansa vaikutukset ryhmän toimintaan ja kannustaa ryhmän muita jäseniä toimimaan • hallitsee joustavasti kokous- ja neuvottelukäytännöt • arvioi ja kehittää esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija tulkitsee ja tuottaa erilaisia romanikielisiä tekstejä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tutustuu eri tekstilajeihin • tuntee tekstilajien tilanteenmukaisen käytön vaatimuksia • tuottaa ja tulkitsee ohjatusti tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa • antaa ja vastaanottaa ohjatusti rakentavaa palautetta tuotetuista teksteistä • arvioi taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi tekstilajien ilmaisutapoja kriittisesti • tuottaa ja tulkitsee tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa • muokkaa tuottamiaan tekstejä palautteen pohjalta • antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta tuotetusta tekstistä • arvioi taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä realistisesti tunnistamalla vahvuuksia ja kehittämiskohteita
Hyvä 4	

Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi tekstilajien ilmaisutapoja kriittisesti ja monipuolisesti tuottaa ja tulkitsee monipuolisesti tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa antaa rakentavaa ja monipuolista palautetta tuotetuista teksteistä ja vastaanottaa palautetta muokkaa tuottamiaan tekstejä ja kehittää kirjoitustaitoaan palautteen pohjalta kehittää taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.
--------------	---

Opiskelija tuntee kielen ja kirjallisuuden muotoja ja merkityksiä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> tiedostaa kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden merkityksen tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin ja muihin taidemuotoihin lukee kaunokirjallisia tekstejä tekee havaintoja omasta lukemisestaan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden omassa vuorovaikutuksessaan tutustuu monipuolisesti kirjallisuuden eri lajeihin ja muihin taidemuotoihin lukee kaunokirjallisuutta sekä tulkitsee ja arvioi kaunokirjallisuutta ja muita taideteoksia arvioi omaa lukemistaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> soveltaa monipuolisesti kielelliseen, kulttuuriseen ja identiteettien moninaisuuteen liittyvää osaamistaan osoittaa tuntevansa monipuolisesti kirjallisuuden eri lajeja ja muita taidemuotoja hankkii monipuolisia lukukokemuksia sekä analysoi ja arvioi kaunokirjallisuutta ja muita taideteoksia arvioi ja kehittää omaa lukemistaan.

Viestintä ja vuorovaikutus toisella kotimaisella kielellä, ruotsi

Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp

Opiskelija osaa

- käyttää toista kotimaista kieltä työtehtävissään ja työhön liittyvissä vuorovaikutustilanteissa.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija käyttää toista kotimaista kieltä työtehtävissään ja työhön liittyvissä vuorovaikutustilanteissa.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> ymmärtää suppeiden omaan työhön ja työturvallisuuteen liittyvien tekstien ja viestien sisällön

	<ul style="list-style-type: none"> • kertoo suullisesti ja kirjallisesti lyhyesti itsestään ja tutuista asioista omassa työssään ja selviytyy tuttuihin aiheisiin liittyvistä vuorovaikutustilanteista
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tulkitsee työhön liittyviä suppeita tekstejä, kuten työ- ja turvallisuusohjeita, sekä tuottaa lyhyitä viestejä käyttäen alan ammattisanastoa • selviytyy rutiininomaisista päivittäiseen elämään liittyvistä puhetilanteista, jos puhekumppani puhuu hitaasti ja käyttää selkeää kieltä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • tulkitsee erityyppisiä työhön liittyviä tekstejä ja tuottaa ammatillisia viestejä, ohjeita tai tilauksia • viestii tavanomaisimmissa viestintätilanteissa sekä kasvatusten että digitaalisesti ja tarvittaessa pyytää tarkennusta tai selvennystä.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- käyttää toista kotimaista kieltä alaan liittyvissä vuorovaikutustilanteissa ja työtehtävissä
- selviytyä arkipäivän tilanteissa toisella kotimaisella kielellä
- kirjoittaa työhönsä liittyviä suppeita tekstejä
- hyödyntää kielenkäytössä erilaisia tietolähteitä
- ymmärtää molempien kansalliskielten ja kulttuurien merkityksen kulttuurisesti moninaisessa Suomessa.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija käyttää toista kotimaista kieltä alaan liittyvissä vuorovaikutustilanteissa ja työtehtävissä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • selviytyy alan vuorovaikutustilanteissa hyödyntäen erilaisia apukeinoja
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää kieltä melko luontevasti alan vuorovaikutustilanteissa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • selviytyy hyvin alan vuorovaikutustilanteissa ja viestii kohteliaasti • käyttää keskustelussa kielelle ja kulttuurille ominaisia ilmaisuja.

Opiskelija selviytyy arkipäivän tilanteissa toisella kotimaisella kielellä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää keskustelussa tuttua sanastoa ja saa selvää hitaahkosta puheesta
Tyydyttävä 2	

Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • selviytyy jokapäiväiseen elämään liittyvistä tilanteista toisella kotimaisella kielellä
Hyvä 4	
Kiitettava 5	<ul style="list-style-type: none"> • viestii tilanteeseen sopivalla tavalla ja ottaa vastapuolen reaktion huomioon.

Opiskelija kirjoittaa työhönsä liittyviä suppeita tekstejä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • kirjoittaa työhön liittyviä tekstejä käyttäen yksinkertaisia lauseita
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • kirjoittaa keskeisistä työtehtäviin liittyvistä asioista käyttäen tavallisimpia kielelle ominaisia ilmauksia
Hyvä 4	
Kiitettava 5	<ul style="list-style-type: none"> • tuottaa sujuvasti työtehtäviin liittyviä tekstejä käyttäen keskeisintä sanastoa.

Opiskelija hyödyntää kielenkäytössä erilaisia tietolähteitä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • etsii yhdessä muiden kanssa tietoa erilaisista tietolähteistä toisella kotimaisella kielellä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää toisella kotimaisella kielellä tuotettuja tekstejä ja julkaisuja
Hyvä 4	
Kiitettava 5	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää joustavasti sähköisiä sanakirjoja ja muuta lähdeaineistoa oman alansa kysymysten selvittämiseen.

Opiskelija ymmärtää molempien kansalliskielten ja kulttuurien merkityksen kulttuurisesti moninaisessa Suomessa.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • on tietoinen ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksestä Suomessa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksen pohjoismaisessa yhteistyössä
Hyvä 4	
Kiitettava 5	<ul style="list-style-type: none"> • tuntee Suomen kansalliskieliin liittyvät oikeudet ja velvoitteet.

Det andra inhemska språket, finska

Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp

Den studerande kan

- använda det finska språket i sin kommunikation på ett interaktivt sätt
- förstå olika slags texter och skriva enklare texter på finska
- kan söka information från olika finskspråkiga källor och använda dem i sin kommunikation

- förstå betydelsen av att kunna finska i arbetslivet.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Den studerande använder det finska språket i sin kommunikation på ett interaktivt sätt.	
Den studerande	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • förstår enkla instruktioner och tilltal på en arbetsplats • gör sig förstådd i interaktionen med kunder eller kollegor • deltar i vardagliga samtal i en finskspråkig arbetsmiljö
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • förstår tydliga instruktioner och samtal i normalt tempo på en arbetsplats • uttrycker sig tydligt och agerar ändamålsenligt i interaktionen med kunder och kollegor • deltar i olika slags diskussioner i en finskspråkig arbetsmiljö
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • förstår även i snabbt tempo olika slags instruktioner och diskussioner på en arbetsplats • uttrycker sig väluttryckt och agerar flexibelt i interaktionen med kunder och kollegor • deltar aktivt i olika slags diskussioner i en finskspråkig arbetsmiljö.

Den studerande förstår olika slags texter och skriver enklare texter på finska.	
Den studerande	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • förstår innebörden i olika slags texter • skriver korta texter och gör enkla dokument enligt mall
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • förstår innebörden och det centrala innehållet i olika slags texter • skriver texter och gör ändamålsenliga dokument
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • förstår genomgående innebörden och innehållet i olika slags texter • skriver och bearbetar texter enligt respons och gör självständigt ändamålsenliga dokument.

Den studerande söker information från olika finskspråkiga källor och använder dem i sin kommunikation.	
Den studerande	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • söker information från enklare källor och använder dem i sin kommunikation.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • söker information från olika källor och använder dem på ett mångsidigt sätt i sin kommunikation.
Hyvä 4	

Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> söker information från olika källor, också svårare, och använder dem på ett flexibelt och kritiskt sätt i sitt arbete.
--------------	--

Den studerande förstår betydelsen av att kunna finska i arbetslivet.	
Den studerande	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> förstår betydelsen av att kunna finska i arbetslivet och gör sig förstådd i en finskspråkig arbetsmiljö
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> förstår betydelsen av att kunna finska i arbetslivet och arbetar väl i en finskspråkig arbetsmiljö
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> förstår betydelsen av att kunna finska i arbetslivet och deltar aktivt i en finskspråkig arbetsmiljö.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Den studerande kan

- diskutera och argumentera på ett säkert och kreativt sätt
- förstå och skriva arbetslivsrelaterade texter
- känna till sina strategier för språkinläring.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Den studerande diskuterar och argumenterar på ett säkert och kreativt sätt.	
Den studerande	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> uttrycker och motiverar sina åsikter och beaktar även andras åsikter i en diskussion presenterar muntligt ett bekant ämne på ett kreativt sätt
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> uttrycker och motiverar på ett övertygande sätt sina åsikter och beaktar även olika åsikter i en diskussion muntligt presentera ett ämne på ett förståeligt och kreativt sätt
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> uttrycker och analyserar på ett självkritiskt sätt sina åsikter och kommunicerar på ett konstruktivt sätt i en diskussion kan muntligt presentera även ett mer krävande ämne på ett logiskt och kreativt sätt.

Den studerande förstår och skriver arbetslivsrelaterade texter.	
Den studerande	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> förstår innebörden i en arbetslivsrelaterad text och kan kortfattat återge dess innehåll skriver korta och enkla yrkesinriktade texter
Tyydyttävä 2	

Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • förstår innebörden och det centrala innehållet i en arbetslivsrelaterad text och anknyter informationen till egna erfarenheter • skriver yrkesinriktade texter på ett tydligt sätt
Hyvä 4	
Kiitettava 5	<ul style="list-style-type: none"> • förstår både innebörden och budskapet i en arbetslivsrelaterad text och analyserar textens innehåll • skriver väl strukturerade yrkesinriktade texter.

Den studerande känner till sina strategier för språkinläring.	
Den studerande	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • är medveten om sin personliga inlärningsstrategi
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • känner till de svaga och starka sidorna i sin inlärningsstrategi
Hyvä 4	
Kiitettava 5	<ul style="list-style-type: none"> • prövar nya inlärningsstrategier och inlärningsstilar.

Viestintä ja vuorovaikutus vieraalla kielellä

Pakolliset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- käyttää vierasta kieltä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- hakea tietoa erilaisista vieraskielisistä lähteistä
- toimia monikielisessä ja -kulttuurisessa ympäristössä.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija käyttää vierasta kieltä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • selviytyy yleensä vuorovaikutustilanteissa kieltä käyttäen ja osoittaa ymmärtävänsä yksinkertaista, hidastempoista puhetta • kertoo itsestään ja tehtävistään vastaamalla hänelle esitettyihin kysymyksiin ennakoitavissa olevissa ja tutuissa tilanteissa • tuottaa vuorovaikutuksessa tarvittavia lyhyitä viestejä ja tekstejä • tulkitsee oikein toimintaansa koskevaa tavallista sanastoa, viestejä ja ohjeita • pyrkii arvioimaan ja kehittämään kielitaitoaan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • selviytyy yleensä vuorovaikutustilanteissa kieltä käyttäen ja osoittaa ymmärtävänsä tavanomaista, normaalitempoista puhetta • kertoo itsestään ja tehtävistään siten, että tulee ymmärretyksi, ja osallistuu keskusteluun, mikäli keskustelukumppani puhuu selkeästi • tuottaa vuorovaikutuksessa tarvittavia viestejä ja tekstejä • tulkitsee oikein ja noudattaa toimintaansa ja sen kohteita koskevia tekstejä ja ohjeita sekä tekee tarkentavia kysymyksiä

	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi ja kehittää kielitaitoaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii vuorovaikutustilanteissa luontevasti kieltä käyttäen ja osoittaa ymmärtävänsä tavanomaista, normaalitempoista puhetta • kertoo tutuissa tilanteissa toiminnastaan ja siihen liittyvistä normeista ja tavoista sekä hankkii kysymällä toimintaansa liittyviä lisäohjeita • tuottaa sujuvasti tavanomaisia viestejä ja tekstejä sekä täyttää erilaisia asiakirjoja • tulkitsee oikein toimintaansa ja sen kohteita koskevia tekstejä, ohjeita ja saamaansa palautetta • arvioi ja kehittää kielitaitoaan monipuolisesti ja oma-aloitteisesti.

Opiskelija hakee tietoa erilaisista vieraskielisistä lähteistä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • hakee vieraskielistä tietoa ohjatusti toimintaansa liittyvistä materiaaleista ja ohjeista • arvioi ja valikoi tietoa ohjatusti tarkoituksenmukaisuuden, luotettavuuden ja ajantasaisuuden kannalta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • hakee monipuolisesti toiminnassaan tarpeellista vieraskielistä tietoa • arvioi ja valikoi tietoa tarkoituksenmukaisuuden, luotettavuuden ja ajantasaisuuden kannalta
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • hakee itsenäisesti ja monipuolisesti toimintaansa liittyvää vieraskielistä tietoa, soveltaa tietojaan ja taitojaan sekä perustelee tiedon valikoimista ja soveltamista koskevat ratkaisunsa • arvioi ja valikoi monipuolisesti ja kriittisesti tietoa tarkoituksenmukaisuuden, luotettavuuden ja ajantasaisuuden kannalta.

Opiskelija toimii monikielisessä ja -kulttuurisessa ympäristössä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii tietoisena opiskelemansa kielen ja sen edustaman kulttuurin merkityksestä • pyrkii kohtaamaan ihmiset tasavertaisesti ja positiivisella asenteella
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii kohdekielellä monikielisessä ja -kulttuurisessa ympäristössä • kohtaa ihmiset tasavertaisesti ja positiivisella asenteella
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • soveltaa vieraan kielen ja kulttuurin tietojaan ja taitojaan joustavasti • kohtaa ihmiset esimerkillisen tasavertaisesti ja positiivisella asenteella.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- viestiä vieraalla kielellä työelämän tilanteissa
- toimia aktiivisena kansalaisena vieraskielisissä yhteyksissä.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija viestii vieraalla kielellä työelämän tilanteissa.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• kertoo itsestään ja työtehtävistään sekä vastaa hänelle esitettyihin yksinkertaisiin kysymyksiin• selviytyy yleiskielisistä vuorovaikutustilanteista, joissa käsitellään myös tavanomaisimpia työtehtäviin liittyviä aiheita• ilmaisee itseään tilanteen vaatimalla tavalla, mutta tarvitsee toisinaan ohjausta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• kertoo ymmärrettävästi itsestään ja alan työtehtävistä, osallistuu keskusteluun sekä hankkii kysymällä työhönsä liittyviä lisäohjeita• selviytyy monenlaisista työhön liittyvistä vuorovaikutustilanteista• ilmaisee itseään tilanteen vaatimalla tavalla
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">• kertoo työpaikastaan, työstään ja siihen liittyvistä normeista ja tavoista melko laajaa sanavarastoa käyttäen sekä ottaen lisäksi selvää muiden maiden vastaavista asioista• selviytyy luontevasti työhön liittyvistä vuorovaikutustilanteista, joissa käsitellään vaativampiakin aiheita• ilmaisee itseään joustavasti tilanteen vaatimalla tavalla.

Opiskelija toimii aktiivisena kansalaisena vieraskielisissä yhteyksissä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• tunnistaa, miten vieraalla kielellä voi vaikuttaa eri medioita käyttäen• toimii vieraskielisissä yhteyksissä sovellettavien oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa mukaisesti työssä ja arkielämässä yhteiskunnallisen päätöksenteon keskeisimmät periaatteet ymmärtäen• pyrkii ottamaan toiminnassaan huomioon eri kulttuurien keskeisiä piirteitä niitä ymmärtäen
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• käyttää vierasta kieltä vaikuttamiseen eri medioita käyttäen• toimii johdonmukaisesti vieraskielisissä yhteyksissä sovellettavien oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa mukaisesti työssä ja arkielämässä yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteet ymmärtäen• ottaa toiminnassaan huomioon eri kulttuurien keskeiset piirteet niitä ymmärtäen
Hyvä 4	

Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää vierasta kieltä vaikuttamiseen argumentoivasti ja eri medioita luovasti käyttäen • toimii johdonmukaisesti ja esimerkillisesti vieraskielisissä yhteyksissä sovellettavien oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa mukaisesti työssä ja arkielämässä yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteet laajasti ymmärtäen • ottaa toiminnassaan monipuolisesti huomioon eri kulttuurit niitä ymmärtäen.
--------------	--

Toiminta digitaalisessa ympäristössä

Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp

Opiskelija osaa

- käyttää yleisimpiä tieto- ja viestintäteknisiä laitteita ja tekee niihin liittyviä valintoja
- käyttää digitaalisia palveluita ja sovelluksia.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija käyttää tieto- ja viestintäteknisiä laitteita ja tekee niihin liittyviä valintoja.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee tarkoituksenmukaiset laitteet käyttökohteen mukaisesti osittain ohjatusti • käyttää yleisimpiä tieto- ja viestintäteknisiä laitteita kansalaistaitojen edellyttämällä tavalla osittain ohjatusti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee tarkoituksenmukaiset laitteet käyttökohteen mukaisesti • käyttää yleisimpiä tieto- ja viestintäteknisiä laitteita kansalaistaitojen edellyttämällä tavalla
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee tarkoituksenmukaiset laitteet eri käyttökohteiden mukaisesti • käyttää sujuvasti ja monipuolisesti yleisimpiä tieto- ja viestintäteknisiä laitteita kansalaistaitojen edellyttämällä tavalla.

Opiskelija käyttää digitaalisia palveluja ja sovelluksia.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • hankkii tietoa tarkoituksenmukaisista digitaalisista palveluista ja sovelluksista osittain ohjatusti • käyttää digitaalisia palveluja ja sovelluksia työtehtävissään osittain ohjatusti • käyttää ja jakaa digitaalisia sisältöjä noudattaen tekijänoikeuksia osittain ohjatusti • noudattaa tietoturvaan ja tietosuojaan liittyvää ohjeistusta • ymmärtää oman verkkoidentiteetin muodostamisen ja suojaamisen periaatteet
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • hankkii tietoa tarkoituksenmukaisista digitaalisista palveluista ja sovelluksista

	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää digitaalisia palveluja ja sovelluksia työtehtävissään • käyttää ja jakaa digitaalisia sisältöjä noudattaen tekijänoikeuksia • noudattaa tietoturvaan ja tietosuojaan liittyvää ohjeistusta • ymmärtää oman verkkoidentiteetin muodostamisen ja suojaamisen periaatteet
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • hankkii järjestelmällisesti tietoa tarkoituksenmukaisista digitaalisista palveluista ja sovelluksista • käyttää digitaalisia palveluja ja sovelluksia työtehtävissään sujuvasti ja monipuolisesti • käyttää ja jakaa monipuolisia digitaalisia sisältöjä noudattaen tekijänoikeuksia • noudattaa tietoturvaan ja tietosuojaan liittyvää ohjeistusta järjestelmällisesti • ymmärtää oman verkkoidentiteetin muodostamisen ja suojaamisen periaatteet.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- hyödyntää erilaisia digitaalisia ympäristöjä ja sovelluksia työtehtävissään
- tuottaa ja jakaa digitaalista aineistoa ammattiinsa liittyvissä verkostoissa.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija hyödyntää erilaisia digitaalisia ympäristöjä ja sovelluksia työtehtävissään.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii digitaalisissa ympäristöissä ja verkostoissa osittain ohjatusti • hyödyntää sovelluksia ammatillisissa verkostoissa toimiessaan tarviton ajoittain ohjausta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii digitaalisissa ympäristöissä ja verkostoissa • hyödyntää sovelluksia ammatillisissa verkostoissa toimiessaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii digitaalisissa ympäristöissä ja verkostoissa • hyödyntää monipuolisesti sovelluksia ammatillisissa verkostoissa toimiessaan.

Opiskelija tuottaa ja jakaa digitaalista aineistoa ammattiinsa liittyvissä verkostoissa.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tuottaa digitaalista aineistoa ammatillisissa verkostoissa osittain ohjatusti • jakaa aineistoja työryhmän sisäisesti ja noudattaa tekijänoikeusohjeistusta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tuottaa digitaalista aineistoa ammatillisissa verkostoissa

	<ul style="list-style-type: none"> • jakaa aineistoja ja noudattaa tekijänoikeusohjeistusta
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • tuottaa monipuolista digitaalista aineistoa ammatillisissa verkostoissa • jakaa aineistoja ja noudattaa järjestelmällisesti tekijänoikeusohjeistusta.

Taide ja luova ilmaisu

Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp

Opiskelija osaa

- tunnistaa kulttuurien ja taiteen merkityksen hyvinvoinnille
- ilmaista itseään taiteen ja luovan ilmaisun keinoin
- ilmaista itseään luovasti kirjoittamalla ja hyödyntää kuvitteellisia tekstejä.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija tunnistaa kulttuurien ja taiteen merkityksen hyvinvoinnille.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa kulttuurien ja taiteen muotoja työssään • tunnistaa esimerkkejä paikallisesta, kansallisesta ja eurooppalaisesta kulttuurista ja taiteesta ohjatusti • havainnoi taiteen ja kulttuurin vaikutuksia hyvinvoinnille
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää kulttuurien ja taiteen eri muotoja työssään • tunnistaa esimerkkejä paikallisesta, kansallisesta ja eurooppalaisesta kulttuurista ja taiteesta • tunnistaa taiteen ja kulttuurin vaikutuksia hyvinvoinnille
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää monipuolisesti kulttuurin ja taiteen muotoja monipuolisesti työssään • tunnistaa monipuolisia esimerkkejä paikallisesta, kansallisesta ja eurooppalaisesta kulttuurista ja taiteesta • tunnistaa monipuolisesti taiteen ja kulttuurin vaikutuksia hyvinvoinnille.

Opiskelija ilmaisee itseään taiteen ja luovan ilmaisun keinoin.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • kehittää omaa luovaa ilmaisuaan osittain ohjatusti • ilmaisee itseään taiteen ja luovan ilmaisun keinoin itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa osittain ohjatusti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • kehittää omaa luovaa ilmaisuaan • ilmaisee itseään taiteen ja luovan ilmaisun keinoin itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa
Hyvä 4	

Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • kehittää tavoitteellisesti omaa luovaa ilmaisuaan • ilmaisee itseään monipuolisesti taiteen ja luovan ilmaisun keinoin itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa.
--------------	--

Opiskelija ilmaisee itseään luovasti kirjoittamalla ja hyödyntää kuvitteellisia tekstejä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • kokeilee luovaa kirjoittamista • hyödyntää kirjoittaessaan kuvitteellisia tekstejä • tunnistaa kaunokirjallisuudesta esimerkkejä työnsä tueksi
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • kokeilee luovan kirjoittamisen erilaisia tapoja • hyödyntää kirjoittaessaan erilaisia kuvitteellisia tekstejä • käyttää kaunokirjallisuutta työnsä tukena
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • kokeilee luovan kirjoittamisen monipuolisia tapoja • hyödyntää kirjoittaessaan monipuolisia kuvitteellisia tekstejä • käyttää monipuolista kaunokirjallisuutta työnsä tukena.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- havainnoida ja kerätä tietoa kulttuuriympäristöstä ja sen ilmiöistä
- suunnitella ja kokeilla teoksen, tuotteen tai palvelun toteuttamista luovan ilmaisun keinoin.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija havainnoi ja kerää tietoa kulttuuriympäristöstä ja sen ilmiöistä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • havainnoi kulttuuriympäristöään yhdessä muiden kanssa • kerää tietoa kulttuuriympäristönsä ilmiöistä työskentelynsä tueksi
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • havainnoi kulttuuriympäristöään • kerää tietoa kulttuuriympäristönsä ilmiöistä valitsemastaan näkökulmasta työskentelynsä tueksi
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • havainnoi monipuolisesti kulttuuriympäristöään • kerää tietoa kulttuuriympäristönsä ilmiöistä valitsemistaan näkökulmista työskentelynsä tueksi.

Opiskelija suunnittelee ja kokeilee teoksen, tuotteen tai palvelun toteuttamista luovan ilmaisun keinoin.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee pienimuotoisen teoksen, tuotteen tai palvelun käyttäen luovan ilmaisun keinoja

	<ul style="list-style-type: none"> • kokeilee pienimuotoisen teoksen, tuotteen tai palvelun toteuttamista luovan ilmaisun keinoin
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee teoksen, tuotteen tai palvelun käyttäen luovan ilmaisun keinoja • kokeilee teoksen, tuotteen tai palvelun toteuttamista luovan ilmaisun keinoin
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee teoksen, tuotteen tai palvelun käyttäen monipuolisesti luovan ilmaisun keinoja • kokeilee teoksen, tuotteen tai palvelun toteuttamista monipuolisesti luovan ilmaisun keinoin.

2.20. Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, 6 osp (400013)

Matematiikka ja matematiikan soveltaminen

Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

Opiskelija osaa

- tehdä laskutoimituksia ja mittayksiköiden muunnokset ja soveltaa talousmatematiikkaa oman alan ja arkielämän edellyttämässä laajuudessa
- tehdä havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista
- käyttää loogista päättelykykyä, yhtälöitä ja tarvittavia teknisiä apuvälineitä matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen
- arvioida tulosten oikeellisuutta ja suuruusluokkaa sekä käytettyä ratkaisumenetelmää
- arvioida oman alan matemaattista osaamistaan.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija tekee laskutoimituksia ja mittayksiköiden muunnokset sekä soveltaa talousmatematiikkaa oman alan ja arkielämän edellyttämässä laajuudessa.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • laskee omaan alaan ja arkielämään liittyvät laskutoimitukset, kuten peruslaskutoimitukset ja prosenttilaskut • toteuttaa mittayksiköiden muunnokset • tekee ohjeiden avulla yksinkertaisia arki- ja työelämään liittyviä talousmatematiikan laskelmia • havaitsee suureiden välisiä riippuvuuksia ja verrannollisuuksia
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • suorittaa sujuvasti oman alan ja arkielämään liittyvät laskutoimitukset, kuten peruslaskutoimitukset ja prosenttilaskut • toteuttaa itsenäisesti mittayksiköiden muunnokset • tekee yksinkertaisia arki- ja työelämään liittyviä talousmatematiikan laskelmia • havaitsee ja tunnistaa suureiden välisiä riippuvuuksia ja verrannollisuuksia
Hyvä 4	

Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • soveltaa oman alan ja arkielämään tarvittavia laskutoimituksia, kuten peruslaskutoimituksia ja prosenttilaskuja, sekä arvioi tulosten tarkkuustasoa • toteuttaa itsenäisesti ja sujuvasti mittayksiköiden muunnokset • tekee arki- ja työelämään liittyviä talousmatematiikan laskelmia ja tekee vertailujen pohjalta perusteltuja johtopäätöksiä • ymmärtää suureiden välisen riippuvuuden ja verrannollisuuden.
--------------	--

Opiskelija tekee havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • laskee tavanomaisimmat pinta-ala- ja tilavuuslaskutoimitukset • ratkaisee käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen tarviton ajoittain ohjausta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • laskee sujuvasti tavanomaisimmat pinta-ala- ja tilavuuslaskutoimitukset • ratkaisee alan käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • soveltaa työtehtäviin pinta-ala- ja tilavuuslaskutoimituksia ja arvioi tuloksia • ratkaisee oman alan käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen.

Opiskelija käyttää loogista päättelykykyä, yhtälöitä ja tarvittavia teknisiä apuvälineitä matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • ratkaisee omaan alaan liittyviä, keskeisiä matemaattisia ongelmia hyödyntäen peruslaskutoimituksia • käyttää yksinkertaisia matemaattisia yhtälöitä yksinkertaisten matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen tarviton ajoittain ohjausta • käyttää laskinta ja muita teknisiä apuvälineitä, kuten matemaattisia ohjelmistoja, työtehtäviin liittyvien matemaattisten perustehtävien ratkaisemiseen • hyödyntää ohjeen mukaan taulukoita ja piirroksia työelämän tehtävien ratkaisemiseen • käsittelee tilastollisia aineistoja ja tulkitsee tunnuslukuja tarviton ajoittain ohjausta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • ratkaisee omaan alaan liittyviä ongelmia matemaattisten menetelmien avulla • käyttää yksinkertaisia matemaattisia yhtälöitä yksinkertaisten matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen • käyttää sujuvasti laskinta ja muita apuvälineitä, kuten matemaattisia ohjelmistoja, ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisemiseen • hyödyntää taulukoita ja piirroksia työelämän tehtävien ratkaisemiseen • käsittelee itsenäisesti tilastollisia aineistoja ja tulkitsee tunnuslukuja

Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • soveltaa matemaattisia menetelmiä omaan alaan liittyvien ongelmien asetteluun ja ratkaisemiseen sekä arvioi tulosten luotettavuutta ja tarkkuustasoa • käyttää matemaattisia yhtälöitä matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen • hyödyntää monipuolisesti ja tehokkaasti laskimen ja muiden apuvälineiden, kuten matemaattisten ohjelmistojen, ominaisuuksia ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisemiseen • hyödyntää taulukoita, piirroksia ja muuta tilastollisesti tuotettua materiaalia työelämän matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen • käsittelee itsenäisesti ja sujuvasti tilastollisia aineistoja ja tulkitsee tunnuslukuja.

Opiskelija arvioi tulosten oikeellisuutta ja suuruusluokkaa sekä käytettyä ratkaisumenetelmää.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tarkistaa tulosten oikeellisuuden ja niiden suuruusluokan • arvioi käytetyn ratkaisumenetelmän käyttökelpoisuutta tarviton ajoittain ohjausta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tarkistaa tulosten oikeellisuuden ja niiden suuruusluokan sekä tunnistaa mahdollisia virhelähteitä • arvioi johdonmukaisesti käytetyn ratkaisumenetelmän käyttökelpoisuutta
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • tarkistaa tulosten oikeellisuuden ja suuruusluokan mahdolliset virhelähteet huomioiden • arvioi johdonmukaisesti käytetyn ratkaisumenetelmän käyttökelpoisuutta ja arvioi mahdollisia muita ratkaisumenetelmiä tulosten aikaansaamiseksi.

Opiskelija arvioi oman alan matemaattista osaamistaan.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa oman alan kannalta merkitykselliset matemaattiset vahvuutensa ja kehittämiskohteensa perustellusti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa oman alan kannalta merkitykselliset matemaattiset vahvuutensa ja kehittämiskohteensa perustellusti ja johdonmukaisesti
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa oman alan kannalta merkitykselliset matemaattiset vahvuutensa ja kehittämiskohteensa perustellusti ja johdonmukaisesti sekä esittää matemaattisen osaamisen kehittämistapoja.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- ratkaista omaan alaan liittyviä matemaattisia ongelmia päättelemällä, yhtälöillä ja kuvaajien avulla
- hankkia, ryhmitellä ja tulkita matemaattista tietoa
- tuottaa tilastoaineistosta informaatiota, tulkita graafisia esityksiä ja laskea todennäköisyyksiä
- arvioida matemaattisten ratkaisujen oikeellisuutta ja tuloksen suuruusluokkaa
- soveltaa arki- ja työelämässä tarvittavaa talousmatematiikkaa
- arvioida matemaattista osaamistaan.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija ratkaisee omaan alaan liittyviä matemaattisia ongelmia päättelemällä, yhtälöillä ja kuvaajien avulla.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • ratkaisee omaan alaan liittyviä matemaattisia ongelmia päättelemällä tarviten ajoittain ohjausta • käyttää yksinkertaisia matemaattisia yhtälöitä omaan alaan liittyvien matemaattisten ongelmien ratkaisemisessa • hyödyntää ohjeen mukaan taulukoita ja piirroksia alakohtaisissa tehtävissä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • ratkaisee omaan alaan liittyviä matemaattisia ongelmia päättelemällä • ratkaisee tavanomaisia arkielämään ja omaan alaan liittyviä ongelmia matemaattisesti • hyödyntää yhtälöitä, taulukoita ja piirroksia alakohtaisissa tehtävissä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • ratkaisee itsenäisesti ja johdonmukaisesti omaan alaan liittyviä matemaattisia ongelmia päättelemällä • mallintaa ja ratkaisee arkielämään ja omaan alaan liittyviä ongelmia matemaattisesti • hyödyntää yhtälöitä, taulukoita ja piirroksia alakohtaisissa tehtävissä arvioiden niiden käytettävyyttä.

Opiskelija hankkii, ryhmittelee ja tulkitsee matemaattista tietoa.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa omaan alaan liittyvää keskeistä matemaattista tietoa • kerää ja ryhmittelee graafista ja taulukoitua tietoa eri lähteistä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa ja vertailee omaan alaan liittyvää matemaattista tietoa tarpeen mukaan käyttäen lähteenä tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä • kerää, ryhmittelee ja analysoi graafista ja taulukoitua tietoa eri lähteistä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa, arvioi ja tekee johtopäätöksiä omaan alaan liittyvästä matemaattisesta tiedosta

	<ul style="list-style-type: none"> kerää tietoa monipuolisesti soveltaen ja käyttäen tiedonlähteenä tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä ja ryhmittelee niiden pohjalta tietoa erilaisiin tarpeisiin.
--	--

Opiskelija tuottaa tilastoaineistosta informaatiota, tulkitsee graafisia esityksiä ja laskee todennäköisyyksiä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> tuottaa ohjattuna tilastoaineistosta keskeisimpiä tunnuslukuja ymmärtää todennäköisyyslaskennan merkityksen työssään ja laskee yksinkertaisia todennäköisyyksiä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> tuottaa alaan liittyvästä tilastoaineistosta keskeisimpiä tunnuslukuja ymmärtää todennäköisyyslaskennan merkityksen työssään ja laskee todennäköisyyksiä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> tuottaa itsenäisesti alaan liittyvästä tilastoaineistosta keskeisimpiä tunnuslukuja ymmärtää todennäköisyyslaskennan merkityksen työssään ja laskee itsenäisesti todennäköisyyksiä.

Opiskelija arvioi matemaattisten ratkaisujen oikeellisuutta ja tuloksen suuruusluokkaa.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> varmistaa yksinkertaisten matemaattisten ratkaisujen oikeellisuuden ja hahmottaa tuloksen suuruusluokan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> varmistaa matemaattisten ratkaisujen oikeellisuuden ja päättelee tuloksen suuruusluokan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> varmistaa monivaiheisten matemaattisten ratkaisujen oikeellisuuden ja päättelee tuloksen suuruusluokan.

Opiskelija soveltaa arki- ja työelämässä tarvittavaa talousmatematiikkaa.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> tekee yksinkertaisia kustannus- ja kannattavuusvertailuja
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> tekee kustannus- ja kannattavuusvertailuja ja tekee vertailujen pohjalta johtopäätöksiä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> tekee monivaiheisia kustannus- ja kannattavuusvertailuja ja tekee vertailujen pohjalta perusteltuja johtopäätöksiä.

Opiskelija arvioi matemaattista osaamistaan.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa matemaattisessa osaamisessaan perustellusti

Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa ja arvioi omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan matemaattisessa osaamisessaan perustellusti ja johdonmukaisesti
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa ja arvioi omaa matemaattista osaamistaan perustellusti ja johdonmukaisesti sekä esittää matemaattisen osaamisen kehittämistapoja.

Fysikaaliset ja kemialliset ilmiöt ja niiden soveltaminen

Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp

Opiskelija osaa

- tunnistaa keskeiset fysiikan käsitteet ja soveltaa niitä arki- ja työelämässä
- huomioida kemialliset aineet ja niiden ominaisuudet työssään
- arvioida oman alan fysiikan ja kemian osaamistaan.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija tunnistaa keskeiset fysiikan käsitteet ja soveltaa niitä arki- ja työelämässä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> kuvaa tavanomaisia fysiikan ilmiöitä keskeisillä käsitteillä yhdistää tavanomaiset, fysiikan ilmiöihin liittyvät ominaisuudet ja suureet toisiinsa tarviton ajoittain ohjausta käyttää fysiikan taitojaan työssään ohjatusti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> kuvaa ja perustelee fysiikan ilmiöitä keskeisillä käsitteillä yhdistää tavanomaiset, fysiikan ilmiöihin liittyvät ominaisuudet ja suureet toisiinsa käyttää fysiikan taitojaan työssään monipuolisesti
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> kuvaa ja perustelee monipuolisesti fysiikan ilmiöitä keskeisillä käsitteillä yhdistää fysiikan ilmiöihin liittyvät ominaisuudet ja suureet toisiinsa soveltaa fysiikan taitojaan monipuolisesti työssään.

Opiskelija huomioi kemialliset aineet ja niiden ominaisuudet työssään.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> kuvaa tavanomaisia kemiallisia ilmiöitä keskeisillä käsitteillä ottaa huomioon työssään käytettävien tavallisimpien kemiallisten aineiden ominaisuudet ja mahdolliset ympäristöriskit käsittelee kemiallisia aineita niin, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> kuvaa ja perustelee kemiallisia ilmiöitä keskeisillä käsitteillä

	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon työssään käytettävien kemiallisten aineiden ominaisuudet ja mahdolliset ympäristöriskit käsittelee kemiallisia aineita niin, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> kuvaa ja perustelee monipuolisesti kemiallisia ilmiöitä keskeisillä käsitteillä ottaa vastuullisesti huomioon työssään käytettävien kemiallisten aineiden ominaisuudet ja mahdolliset ympäristöriskit käsittelee kemiallisia aineita niin, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta.

Opiskelija arvioi oman alan fysiikan ja kemian osaamistaan.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa oman alan kannalta merkitykselliset vahvuutensa ja kehittämiskohteensa fysiikassa ja kemiassa perustellusti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa oman alan kannalta merkitykselliset vahvuutensa ja kehittämiskohteensa fysiikassa ja kemiassa perustellusti ja johdonmukaisesti
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa oman alan kannalta merkitykselliset vahvuutensa ja kehittämiskohteensa fysiikassa ja kemiassa perustellusti ja johdonmukaisesti sekä esittää osaamisen kehittämistapoja.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- kuvata ja selittää ilmiöitä fysiikan käsitteiden ja lainalaisuuksien avulla omalla alallaan
- tehdä kokeellisia mittauksia ja havaintoja omaan alaan liittyvistä fysikaalisista ja kemiallisista ilmiöistä
- käsitellä kokeellisia mittaustuloksia ja analysoida havaintoja oman alan fysikaalisista ja kemiallisista ilmiöistä
- arvioida fysiikan ja kemian osaamistaan.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija kuvaa ja selittää ilmiöitä fysiikan käsitteiden ja lainalaisuuksien avulla omalla alallaan.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> kuvaa ja selittää lämpöoppiin, mekaniikkaan, aalto-oppiin ja sähköoppiin liittyviä käsitteitä ja lainalaisuuksia työtehtävissään tarvitun ajoittain ohjausta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> kuvaa ja selittää johdonmukaisesti lämpöoppiin, mekaniikkaan, aalto-oppiin ja sähköoppiin liittyviä käsitteitä ja lainalaisuuksia työtehtävissään
Hyvä 4	

Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • kuvaa ja selittää itsenäisesti lämpöoppiin, mekaniikkaan, aalto-oppiin ja sähköoppiin liittyviä käsitteitä ja lainalaisuuksia työtehtävissään.
--------------	--

Opiskelija tekee kokeellisia mittauksia ja havaintoja omaan alaan liittyvistä fysikaalisista ja kemiallisista ilmiöistä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • laskee pitoisuuksia ja aineiden määriä tarviton ajoittain ohjausta • hankkii tietoa kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteista tarviton ajoittain ohjausta • tekee mittauksia ja kokeellisia havaintoja alalle soveltuvia menetelmiä ja välineitä käyttäen, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • laskee pitoisuuksia ja aineiden määriä • hankkii tietoa arkielämään ja omaan alaan liittyvistä kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteista • tekee itsenäisesti mittauksia ja kokeellisia havaintoja alalle soveltuvia menetelmiä ja välineitä käyttäen
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • laskee itsenäisesti pitoisuuksia ja aineiden määriä • hankkii tietoa kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteista monipuolisia tietolähteitä hyödyntäen • suunnittelee ja tekee itsenäisesti mittauksia ja kokeellisia havaintoja alalle soveltuvia menetelmiä ja välineitä käyttäen.

Opiskelija käsittelee kokeellisia mittaustuloksia ja analysoi havaintoja oman alan fysikaalisista ja kemiallisista ilmiöistä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • esittää keskeiset tulokset taulukoilla ja graafisilla esityksillä • arvioi mittaustulosten luotettavuutta tarviton ajoittain ohjausta • määrittelee mahdollisia virhetekijöitä ja ilmoittaa tuloksen riittävällä tarkkuudella tarviton ajoittain ohjausta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • esittää keskeiset tulokset taulukoilla ja graafisilla esityksillä • arvioi mittaustulosten luotettavuutta johdonmukaisesti • määrittelee mahdollisia virhetekijöitä ja ilmoittaa tuloksen riittävällä tarkkuudella
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • esittää keskeiset tulokset taulukoilla ja graafisilla esityksillä havainnollisesti • arvioi itsenäisesti mittaustulosten luotettavuutta ja tekee niistä johtopäätöksiä • määrittelee mahdollisia virhetekijöitä ja ilmoittaa tuloksen oikealla tarkkuudella.

Opiskelija arvioi fysiikan ja kemian osaamistaan.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa omat vahvuudet ja kehittämiskohteet fysiikan ja matematiikan osaamisessaan perustellusti

Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa ja arvioi omia vahvuuksia ja kehittämiskohteita fysiikan ja kemian osaamisessaan perustellusti ja johdonmukaisesti
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa ja arvioi omaa fysiikan ja kemian osaamistaan perustellusti ja johdonmukaisesti sekä esittää osaamisen kehittämistapoja.

2.21. Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen, 9 osp (400014)

Yhteiskunnassa ja kansalaisena toimiminen

Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp

Opiskelija osaa

- toimia osana suomalaista yhteiskuntaa
- toimia yhteiskunnan palveluiden käyttäjänä ja kuluttajana
- suunnitella omaa talouttaan ja arvioida siihen liittyviä riskejä.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija toimii osana suomalaista yhteiskuntaa.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteita tuntee kansalaisen perusoikeuksia ja velvollisuuksia selvittää joitain yhteiskunnallisen vaikuttamisen tapoja ja toimii aktiivisena kansalaisena
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteita tuntee kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet tuntee erilaisia yhteiskunnallisen vaikuttamisen tapoja ja toimii aktiivisena kansalaisena
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> toimii tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteita noudattaen ja edistäen tuntee hyvin kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet tuntee monipuolisesti erilaisia yhteiskunnallisen vaikuttamisen tapoja ja toimii aktiivisena kansalaisena.

Opiskelija toimii yhteiskunnan palveluiden käyttäjänä ja kuluttajana.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> käyttää tarvitsemiaan yhteiskunnallisia palveluja toimii vastuullisesti tiedostaen oikeutensa ja velvollisuutena kuluttajana

	<ul style="list-style-type: none"> • hankkii tarvitsemaansa tietoa kuluttaja-asioissa osittain ohjattuna
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää tarvitsemiaan yhteiskunnallisia palveluja tarkoituksenmukaisesti • toimii vastuullisesti tiedostaen oikeutensa ja velvollisuutensa kuluttajana • hankkii tarvitsemaansa tietoa kuluttaja-asioissa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii tiedostavana yhteiskunnallisten palveluiden käyttäjänä • toimii vastuullisesti tiedostaen hyvin oikeutensa ja velvollisuutensa kuluttajana • hankkii aktiivisesti tarvitsemaansa tietoa kuluttaja-asioissa.

Opiskelija suunnittelee omaa talouttaan ja arvioi siihen liittyviä riskejä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa yhteiskuntaan ja omaan taloudelliseen tilanteeseensa keskeisesti vaikuttavia tekijöitä • seuraa tulojaan ja menojaan • suunnittelee hankintoja ja vertailee erilaisia rahoitusvaihtoehtoja • asettaa henkilökohtaisia taloudellisia tavoitteita • ennakoi talouttaan erilaisissa elämäntilanteissa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaan taloudelliseen tilanteeseensa keskeisesti vaikuttavia tekijöitä • seuraa tulojaan ja menojaan suunnitelmallisesti • suunnittelee hankintoja ja vertailee erilaisia rahoitusvaihtoehtoja • asettaa henkilökohtaisia taloudellisia tavoitteita sekä seuraa niiden toteutumista • ennakoi talouttaan erilaisissa elämäntilanteissa tunnistuen eri tilanteiden riskitekijöitä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi ja ennakoi omaan taloudelliseen tilanteeseensa vaikuttavia tekijöitä • seuraa tulojaan ja menojaan suunnitelmallisesti ja järjestelmällisesti • suunnittelee hankintoja ja vertailee erilaisia rahoitusvaihtoehtoja järjestelmällisesti ja monipuolisesti • asettaa henkilökohtaisia taloudellisia tavoitteita, seuraa niiden toteutumista ja tarvittaessa tarkentaa tavoitteitaan • ennakoi talouttaan erilaisissa elämäntilanteissa, toimii suunnitelmallisesti tavoitteiden saavuttamiseksi ja ottaa huomioon eri tilanteiden riskitekijöitä.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- osallistua yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen
- arvioida alansa merkitystä yhteiskunnassa
- tulkita kansantalouden peruskäsitteitä ja tunnistaa keskeiset toimijat.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija osallistuu yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• hakee tietoa joistakin yhteiskunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista ja seuraa yhteiskunnallista päätöksentekoa• osallistuu yhteiskunnalliseen toimintaan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• hakee tietoa yhteiskunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista ja seuraa yhteiskunnallista päätöksentekoa• osallistuu yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen tähtäävään toimintaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">• hakee monipuolisesti tietoa yhteiskunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista ja seuraa aktiivisesti yhteiskunnallista päätöksentekoa• osallistuu yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen tähtäävään toimintaan tavoitteellisesti.

Opiskelija arvioi alansa merkitystä yhteiskunnassa.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• seuraa alan yhteiskunnallista keskustelua• arvioi toimialansa merkitystä yhteiskunnassa osittain ohjatusti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• seuraa ja arvioi alan yhteiskunnallista keskustelua• arvioi toimialansa merkitystä yhteiskunnassa ja tulevaisuuden näkymiä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">• seuraa ja arvioi alansa yhteiskunnallista keskustelua osallistuen siihen jollakin tavalla• arvioi ja seuraa monipuolisesti toimialansa merkitystä yhteiskunnassa ja tulevaisuuden näkymiä.

Opiskelija tulkitsee kansantalouden peruskäsitteitä ja tunnistaa keskeiset toimijat.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• seuraa taloutta koskevaa uutisointia• selvittää yhteiskunnallisen ja taloudellisen tilanteen heijastumista oman alan työpaikkoihin ja työllisyyteen• kertoo esimerkkejä kansantalouden peruskäsitteistä ja keskeisistä toimijoista
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• seuraa taloutta koskevaa uutisointia ja ymmärtää talouden merkityksen yhteiskunnassa• ymmärtää yhteiskunnallisen ja taloudellisen tilanteen heijastumista oman alan työpaikkoihin, työllisyyteen ja tulevaisuuteen

	<ul style="list-style-type: none"> tuntee kansantalouden peruskäsitteet ja tunnistaa keskeiset toimijat
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> seuraa aktiivisesti taloutta koskevaa uutisointia ja ymmärtää talouden merkityksen yhteiskunnassa ymmärtää yhteiskunnallisen ja taloudellisen tilanteen heijastumista oman alan työpaikkoihin ja työllisyyteen ja pohtii monipuolisesti teemaa tuntee kansantalouden peruskäsitteet ja keskeiset toimijat ja arvioi niiden merkitystä kansantaloudelle.

Työelämässä toimiminen

Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp

Opiskelija osaa

- selvittää alan työmarkkinoiden tilannetta ja alan osaamistarpeita
- solmia työsopimuksen työnantajan kanssa
- toimia osana työyhteisöä.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija selvittää alan työmarkkinoiden tilannetta ja alan osaamistarpeita.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> selvittää alan työmarkkinoiden tilannetta osittain ohjatusti tuntee työmarkkinajärjestelmän keskeisiä periaatteita tietää esimerkkejä alansa ammatillisista verkostoista tunnistaa alansa työtehtävissä tarvittavaa osaamista osittain ohjatusti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> selvittää alan työmarkkinoiden tilannetta tuntee työmarkkinajärjestelmän keskeiset periaatteet tietää alansa keskeiset ammatilliset verkostot tunnistaa alansa eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> selvittää monipuolisesti alan työmarkkinoiden tilannetta tuntee ja ymmärtää työmarkkinajärjestelmän keskeiset periaatteet tietää alansa ammatilliset verkostot ja osallistuu niiden toimintaan tunnistaa monipuolisesti eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista.

Opiskelija osaa solmia työsopimuksen työnantajan kanssa.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> perehtyy oman alan työehtoihin ja keskeiseen työlainsäädäntöön osittain ohjattuna tarkistaa työsopimuksen sisällön yhteistyössä asiantuntijan kanssa
Tyydyttävä 2	

Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> perehtyy oman alan työehtoihin ja keskeiseen työlainsäädäntöön tarkistaa työ sopimuksen sisällön käyttäen tarvittaessa asiantuntija-apua
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> perehtyy kattavasti oman alan työehtoihin ja keskeiseen työlainsäädäntöön tarkistaa työ sopimuksen sisällön itsenäisesti ja keskustelee työehdoista työnantajan kanssa.

Opiskelija toimii osana työyhteisöä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa annettuja työaikoja ja sovittuja toimintatapoja noudattaa työssään ulkoasuun ja pukeutumiseen liittyviä ohjeita osittain ohjatusti käyttää työssään tarkoituksenmukaista suojavaatetusta ja noudattaa työturvallisuusohjeita työskentelee osana monimuotoista ja -kulttuurista työyhteisöä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa annettuja työaikoja ja sovittuja toimintatapoja sekä toimii joustavasti erilaisissa tilanteissa noudattaa työssään ulkoasuun ja pukeutumiseen liittyviä ohjeita käyttää työssään tarkoituksenmukaista suojavaatetusta ja noudattaa työturvallisuusohjeita työskentelee luontevasti osana monimuotoista ja -kulttuurista työyhteisöä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa annettuja työaikoja ja sovittuja toimintatapoja ja toimii joustavasti erilaisissa ja muuttuvissa tilanteissa noudattaa työssään ulkoasuun ja pukeutumiseen liittyviä ohjeita ottaen huomioon myös erityistilanteet käyttää ja huolehtii työssään tarkoituksenmukaisesta suojavaatetuksesta ja noudattaa työturvallisuusohjeita työskentelee luontevasti osana monimuotoista ja -kulttuurista työyhteisöä edistäen yhteisön hyvinvointia.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- toimia työyhteisön jäsenenä
- toimia erilaisissa työelämän vuorovaikutus- ja ryhmätilanteissa
- selvittää oman alansa työtehtäviä kansallisilla ja kansainvälisillä työmarkkinoilla.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija toimii työyhteisön jäsenenä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa oman roolinsa työyhteisön jäsenenä osittain ohjattuna

	<ul style="list-style-type: none"> • työskentelee pääsääntöisesti työpaikan toimintakulttuurin mukaisesti • noudattaa sovittuja toimintatapoja ja tunnistaa omien toimintatapojensa kehittämiskohteita
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa oman roolinsa työyhteisön jäsenenä • työskentelee työpaikan toimintakulttuurin mukaisesti • noudattaa sovittuja toimintatapoja ja kehittää omia toimintatapojaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa oman ja muiden roolit työyhteisön jäsenenä • työskentelee työpaikan toimintakulttuurin mukaisesti arvioiden sitä ja esittäen kehittämissideoita • noudattaa sovittuja toimintatapoja ja kehittää aktiivisesti omia toimintatapojaan.

Opiskelija toimii erilaisissa työelämän vuorovaikutus- ja ryhmätilanteissa.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii erilaisissa työelämän vuorovaikutustilanteissa • kehittää vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen mukaisesti osittain ohjattuna • toimii ryhmätilanteissa oman työtehtävän ja työpaikan toimintakulttuurin mukaisesti • käyttää tarkoituksenmukaista psykologista tietoa oman ja työyhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi osittain ohjatusti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii rakentavasti erilaisissa työelämän vuorovaikutustilanteissa • kehittää vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen mukaisesti • toimii erilaisissa ryhmätilanteissa oman työtehtävän ja työpaikan toimintakulttuurin mukaisesti • käyttää tarkoituksenmukaista psykologista tietoa oman ja työyhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii rakentavasti ja joustavasti erilaisissa työelämän vuorovaikutustilanteissa ottaen muut huomioon • kehittää aktiivisesti vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen mukaisesti • toimii luontevasti erilaisissa ryhmätilanteissa oman työtehtävän ja työpaikan toimintakulttuurin mukaisesti • käyttää tarkoituksenmukaista psykologista tietoa oman ja työyhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi ja kehittämiseksi.

Opiskelija selvittää oman alansa työtehtäviä kansallisilla ja kansainvälisillä työmarkkinoilla.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • etsii tietoa oman alansa työpaikoista kansallisilla ja kansainvälisillä työmarkkinoilla osittain ohjatusti • löytää itselleen soveltuvia työpaikkoja kansallisilta ja kansainvälisiltä työmarkkinoilta osittain ohjatusti

Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> etsii itsenäisesti tietoa oman alansa työpaikoista kansallisilla ja kansainvälisillä työmarkkinoilla löytää itselleen soveltuvia työpaikkoja kansallisilta ja kansainvälisiltä työmarkkinoilta
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> etsii itsenäisesti ja monipuolisesti tietoa oman alansa työpaikoista kansallisilla ja kansainvälisillä työmarkkinoilla löytää itselleen soveltuvia työpaikkoja kansallisilta ja kansainvälisiltä työmarkkinoilta.

Opiskelu- ja urasuunnitteluvalmiudet

Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp

Opiskelija osaa

- tunnistaa omia kiinnostuksen kohteitaan, mahdollisuuksiaan ja tuen tarpeitaan
- tehdä tutkintoaan ja uraansa koskevia valintoja
- hankkia tutkinnon suorittamisen aikana tietoa erilaisista jatkokoulutusmahdollisuuksista ja koulutustarjonnasta
- valmistautua tutkinnon suorittamisen aikana työnhakuun ja oman osaamisensa esittelyyn.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija tunnistaa omia kiinnostuksen kohteitaan, mahdollisuuksiaan ja tuen tarpeitaan.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> selvittää omia vahvuuksiaan, valmiuksiaan ja kehittämiskohteitaan tunnistaa kiinnostuksensa kohteita ja omia mahdollisuuksiaan ammattialalla tarviton rohkaisua seuraa satunnaisesti oman oppimisensa edistymistä ja osaamisensa hankkimista arvioi omaa oppimistaan ja osaamistaan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> selvittää ja tunnistaa omia vahvuuksiaan, valmiuksiaan ja kehittämiskohteitaan tunnistaa itsenäisesti kiinnostuksensa kohteita ja omia mahdollisuuksiaan ammattialalla seuraa oma-aloitteisesti oman oppimisensa edistymistä ja osaamisensa hankkimista tunnistuen mahdollisen tuen tarpeen arvioi omaa oppimistaan ja osaamistaan säännöllisesti
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> selvittää monipuolisesti ja tunnistaa itsenäisesti omia vahvuuksiaan, valmiuksiaan ja kehittämiskohteitaan tunnistaa kiinnostuksensa kohteita ja arvioi realistisesti omia mahdollisuuksiaan ammattialalla ottaa vastuun omasta oppimisestaan ja sen edistämisestä

	<ul style="list-style-type: none"> • seuraa sitoutuneesti oman oppimisensa edistymistä ja osaamisensa hankkimista dokumentoimalla ja tunnistaen mahdollisen tuen tarpeen • arvioi omaa oppimistaan ja osaamistaan itsenäisesti sekä tekee tarvittavia muutoksia.
--	--

Opiskelija tekee tutkintoaan ja uraansa koskevia valintoja.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • perehtyy itselleen sopiviin uravaihtoehtoihin hyödyntäen tietolähteitä ja sähköisiä ohjauspalveluja • perehtyy oman tutkinnon muodostumiseen, tutkinnossa vaadittaviin suorituksiin ja valinnan mahdollisuuksiin, jotka edistävät omaa työelämään sijoittumista • seuraa tutkinnon suorittamisen edistymistä ohjatusti • tunnistaa ja kokeilee erilaisia oppimisympäristöjä osaamisen hankkimisessa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • selvittää itselleen sopivia vaihtoehtoja oman urasuunnitelmansa tueksi käyttäen erilaisia tietolähteitä ja sähköisiä ohjauspalveluja • tietää oman tutkinnon muodostumisen, tutkinnossa vaadittavat suoritukset ja valinnan mahdollisuudet, jotka edistävät työelämään sijoittumista ja omaa urasuunnitelmaa • seuraa tutkinnon suorittamisen edistymistä oma-aloitteisesti • käyttää erilaisia oppimisympäristöjä osaamisensa hankkimisessa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • selvittää monipuolisesti ja itsenäisesti vaihtoehtoja oman urasuunnitelmansa pohjalta käyttäen aktiivisesti erilaisia tietolähteitä ja sähköisiä ohjauspalveluja • tietää oman tutkinnon muodostumisen, tutkinnossa vaadittavat suoritukset ja valinnan mahdollisuudet tehden itsenäisesti uraansa edistäviä valintoja ja päätöksiä • seuraa tutkinnon suorittamisen edistymistä aktiivisesti ja sitoutuneesti • käyttää ja valitsee omaa ammatillista kehittymistään tukevia oppimisympäristöjä.

Opiskelija hankkii tutkinnon suorittamisen aikana tietoa erilaisista jatkokoulutusmahdollisuuksista ja koulutustarjonnasta.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää jatkokoulutukseen liittyviä tietolähteitä, ohjauspalveluja ja hakujärjestelmiä • hankkii tietoa erilaisista jatkokoulutuksen vaihtoehdoista ja mahdollisuuksista ja suunnittelee omaa urasuunnitelmaansa • perehtyy jatkokoulutuksen pääsyvaatimuksiin, hakumenettelyyn ja valintakriteereihin
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää sujuvasti jatkokoulutukseen ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyviä tietolähteitä, ohjauspalveluja ja hakujärjestelmiä • hankkii monipuolisesti tietoa itselleen sopivista erilaisista jatkokoulutuksen vaihtoehdoista ja tekee urasuunnitelman

	<ul style="list-style-type: none"> perehtyy monipuolisesti jatkokoulutuksen pääsyaatimuksiin, hakumenettelyyn ja valintakriteereihin
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> käyttää itsenäisesti jatkokoulutukseen ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyviä tietolähteitä, ohjauspalveluja ja hakujärjestelmiä hankkii aktiivisesti tietoa erilaisista jatkokoulutuksen vaihtoehtoista ja hyödyntää tietoa omassa urasuunnitelmassaan perehtyy aktiivisesti ja oma-aloitteisesti jatkokoulutuksen pääsyaatimuksiin, hakumenettelyyn ja valintakriteereihin.

Opiskelija valmistautuu tutkinnon suorittamisen aikana työnhakuun ja oman osaamisensa esittelyyn.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> perehtyy erilaisten työpaikkojen tarjoamiin mahdollisuuksiin, työympäristöihin ja uravaihtoehtoihin tekee omaa osaamistaan esittelevän tuotoksen työnhakua varten ja harjoittelee osaamisensa esittelyä hakee työpaikkoja tarviton ajoittain ohjausta hakujärjestelmien ja -menetelmien käytössä päivittää urasuunnitelmaansa työllistymistä varten
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> perehtyy monipuolisesti erilaisten työpaikkojen tarjoamiin mahdollisuuksiin, työympäristöihin ja kartoittaa itselleen sopivia uravaihtoehtoja tekee omaa osaamistaan esittelevän tuotoksen työnhakua varten ja esittelee osaamistaan kattavasti hakee työpaikkoja ja käyttää erilaisia hakujärjestelmiä ja -menetelmiä sujuvasti päivittää omatoimisesti urasuunnitelmaansa työllistymistä varten
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> selvittää systemaattisesti erilaisten työpaikkojen tarjoamat mahdollisuudet, niiden työympäristöt ja realistiset uravaihtoehdot oman suunnitelman pohjalta tekee persoonallisen ja myyvän omaa osaamistaan esittelevän tuotoksen työnhakua varten ja esittelee osaamistaan innostavasti ja kattavasti hakee itsenäisesti työpaikkoja ja hyödyntää erilaisia hakujärjestelmiä ja -menetelmiä monipuolisesti ja sujuvasti päivittää aktiivisesti ja itsenäisesti urasuunnitelmaansa työllistymistä edistäen.

Yrittäjyys ja yrittäjämäinen toiminta

Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp

Opiskelija osaa

- toimia yrityksen tavoitteita edistäen
- ideoida liikeidean ja arvioida sen toteuttamismahdollisuuksia.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija toimii yrityksen tavoitteita edistäen.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">tunnistaa yritystoiminnan merkitystä yhteiskunnassakuvaa organisaation liiketoimintamallin osittain ohjatustitoimii taloudellisesti tunnistaen toimintansa merkityksen osana työyhteisöä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">kuvaa yritystoiminnan merkityksen yhteiskunnassakuvaa organisaation liiketoimintamallintoimii tehtävissään taloudellisesti ja asiakaslähtöisesti tunnistaen toimintansa merkityksen osana työyhteisöä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">kuvaa alansa yritystoiminnan merkitystä yhteiskunnassa ja ennakoii alan tulevia kehitysnäkymiäkuvaa organisaation liiketoimintamallin itsenäisestitoimii tehtävissään oma-aloitteisesti, taloudellisesti ja asiakaslähtöisesti tunnistaen työnsä vaikutukset organisaation tulokseen.

Opiskelija ideoi liikeidean ja arvioi sen toteuttamismahdollisuuksia.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">ideoi liikeidean osittain ohjatustilöytää yrityksen perustamista tukevia palveluita ja tietolähteitäselvittää liikeidean edellyttämiä taloudellisia resurssejakuvaa liikeidean toteuttamiseksi tarvittavia verkostojaarvioi valmiuksiaan toimia yrittäjänä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">ideoi liikeidean asiakaslähtöisestilöytää yrityksen perustamista tukevat keskeiset palvelut ja tietolähteetarvioi liikeidean edellyttämiä taloudellisia ja toiminnallisia resurssejakuvaa liikeidean toteuttamiseksi tarvittavia verkostojaarvioi valmiuksiaan toimia yrittäjänä ja tunnistaa yritystoiminnan riskejä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">ideoi liikeidean asiakaslähtöisesti ja arvioi sen toimivuuttalöytää yrityksen perustamista tukevia palveluita ja tietolähteitä hyödyntäen eri kanaviaarvioi liikeidean edellyttämien taloudellisten ja toiminnallisten resurssien saatavuudenkuvaa liikeidean toteuttamiseksi tarvittavia verkostoja ja arvioi yhteistyömahdollisuuksiaarvioi realistisesti valmiuksiaan toimia yrittäjänä tiedostaen yritystoiminnan riskit.

Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen

Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp

Opiskelija osaa

- huolehtia terveydestään ja toimintakyvystään
- arvioida toimintaympäristönsä ja toimintansa turvallisuutta ja terveellisyyttä
- edistää liikunnan avulla opiskelu- ja työkykyään sekä hyvinvointiaan
- ehkäistä tapaturmien syntymistä ja antaa ensiapua.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija huolehtii terveydestään ja toimintakyvystään.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• etsii osittain ohjattuna tietoa ikäluokkansa terveydestä ja mahdollisuuksista oman terveytensä ja toimintakykynsä edistämiseksi• laatii itselleen toteuttamiskelpoisen suunnitelman oman terveytensä ja hyvinvointinsa edistämiseksi ottaen siinä huomioon mm. liikunnan, ravitsemuksen, palautumisen, unen, mielen hyvinvoinnin, tupakoimattomuuden (sis. kaikki nikotiiniuotteet) ja päihteettömyyden, seksuaaliterveyden sekä ihmissuhteiden merkityksen päivittäisissä toiminnoissa• edistää osittain ohjattuna terveyttään ja hyvinvointiaan suunnitelman mukaisesti ja arvioi tavoitteidensa toteutumista
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• etsii tietoa ikäluokkansa terveydestä ja mahdollisuuksista oman terveytensä ja toimintakykynsä edistämiseksi• laatii itselleen yksilöllisen suunnitelman oman terveytensä ja hyvinvointinsa edistämiseksi ottaen siinä monipuolisesti huomioon liikunnan, ravitsemuksen, palautumisen, unen, mielen hyvinvoinnin, tupakoimattomuuden (sis. kaikki nikotiiniuotteet) ja päihteettömyyden, seksuaaliterveyden sekä ihmissuhteiden merkityksen opiskelu- ja työkyvyn ylläpitämiseksi• edistää terveyttään ja hyvinvointiaan suunnitelman mukaisesti ja arvioi realistisesti oman toimintansa vaikutuksia ja tavoitteidensa toteutumista
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">• etsii monipuolista tietoa ikäluokkansa terveyseroista ja mahdollisuuksista oman terveytensä ja toimintakykynsä edistämiseksi• laatii itselleen tilannekohtaisesti päivitettävän ja monipuolisen suunnitelman terveytensä ja hyvinvointinsa edistämiseksi ottaen siinä huomioon liikunnan, ravitsemuksen, palautumisen, unen, mielen hyvinvoinnin, tupakoimattomuuden (sis. kaikki nikotiiniuotteet) ja päihteettömyyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkityksen opiskelu- ja työkyvyn ylläpitämiseksi• edistää terveyttään ja hyvinvointiaan aktiivisesti ja arvioi realistisesti suunnitelman toteutumista ja tavoitteiden saavuttamista hyödyntäen arvioinnissa myös muilta saamaansa palautetta.

Opiskelija arvioi toimintaympäristönsä ja toimintansa turvallisuutta ja terveellisyttä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii sovittujen turvallisuutta ja terveyttä edistävien toimintaohjeiden mukaisesti, yhteistyössä muiden kanssa, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta • ottaa työssään huomioon oman ammatin kuormittavuustekijät ja työkyvyn kehittämisen merkityksen tarvitin ajoittain ohjausta • selvittää ohjattuna ergonomian vaikutukset työkykyyn
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii sovittujen turvallisuutta ja terveyttä edistävien toimintaohjeiden mukaisesti yhteistyössä muiden kanssa • ottaa työssään huomioon oman ammatin kuormittavuustekijät ja edistää työkykyään • selvittää ergonomian vaikutukset työkykyyn
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii sovittujen turvallisuutta ja terveyttä edistävien toimintaohjeiden mukaisesti yhteistyössä muiden kanssa ja arvioi toimintatapojensa kehittämistarpeita • ottaa työssään monipuolisesti huomioon oman ammatin kuormittavuustekijät ja edistää työkykyään • selvittää ergonomian vaikutukset työkykyyn erilaisissa työympäristöissä.

Opiskelija edistää liikunnan avulla opiskelu- ja työkykyään sekä hyvinvointiaan.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • hakee tietoa liikkumisen tavallisimmista hyödyistä ja vaatimuksista opiskelu- ja työkyvylle sekä ottaa tiedot joiltain osin huomioon terveyttä ja hyvinvointia edistävässä suunnitelmassaan • harjoittaa joiltakin osin opiskelu- ja työkyvyn vaatimia fyysisiä ominaisuuksiaan ja ergonomiataitojaan • liikkuu liikuntatilanteissa ylläpitäen opiskelu- ja työkykyään
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • hakee tietoa liikkumisen hyödyistä ja vaatimuksista terveydelle sekä opiskelu- ja työkyvylle ja ottaa tiedot huomioon terveyttä ja hyvinvointia edistävässä suunnitelmassaan • kehittää opiskelu- ja työkyvyn vaatimia fyysisiä ominaisuuksiaan ja ergonomiataitojaan • liikkuu monipuolisesti erilaisissa liikuntatilanteissa ylläpitäen opiskelu- ja työkykyään
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • hakee monipuolisesti tietoa liikkumisen hyödyistä ja vaatimuksista terveydelle sekä opiskelu- ja työkyvylle ja ottaa tiedot huomioon fyysisistä toimintakykyä edistävässä suunnitelmassaan huomioiden myös alakohtaiset vaatimukset opiskelu- ja työkyvyn ylläpitoon • kehittää oma-aloitteisesti ja monipuolisesti opiskelu- ja työkyvyn vaatimia fyysisiä ominaisuuksiaan ja ergonomiataitojaan • liikkuu monipuolisesti ja parhaansa yrittäen kaikissa liikuntatilanteissa edistäen opiskelu- ja työkykyään.

Opiskelija ehkäisee tapaturmien syntymistä ja antaa ensiapua.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• ennakoi mahdollisia tapaturmariskejä liikuntatilanteissa• antaa ensiapua tavallisimmissa ensiapua vaativissa tilanteissa, tunnistaa osaamisensa rajat ja hakee lisäapua nopeasti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• ehkäisee toiminnallaan liikuntatapaturmien syntymistä• antaa ensiapua ja hakee tilanteen niin vaatiessa lisäapua nopeasti
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">• toimii huolellisesti ja ehkäisee liikuntatapaturmien syntymistä• antaa ensiapua ja hakee oikea-aikaisesti lisäapua• estää toiminnallaan lisätapaturmien syntymistä.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- ylläpitää ja edistää työkykyään ja hyvinvointiaan liikunnan avulla
- edistää oppilaitosyhteisön ja opiskelijoiden hyvinvointia ja osallisuutta.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija ylläpitää ja edistää työkykyään ja hyvinvointiaan liikunnan avulla.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• pitää yllä fyysistä toimintakykyään ja osallistuu liikuntatilanteisiin annettujen ohjeiden mukaan ja noudattaa reilun pelin periaatteita• käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia motorisia perustaitoja• seuraa kuormittumistaan ja työkykyvaatimuksia suhteessa omaan toimintakykyynsä ohjattuna
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• pitää yllä fyysistä toimintakykyään ja osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti reilun pelin periaatteita noudattaen• soveltaa monipuolisesti liikunnan harrastamiseen tarvittavia motorisia perustaitoja• seuraa itsenäisesti kuormittumistaan ja työkykyvaatimuksia suhteessa omaan toimintakykyynsä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">• seuraa, arvioi ja pitää yllä fyysistä toimintakykyään sekä osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti edistäen reilun pelin periaatteiden toteutumista• soveltaa monipuolisesti liikunnan harrastamiseen tarvittavia motorisia perustaitoja ja liikunnan lajitaitoja• arvioi perustellusti kuormittumistaan ja työkykyvaatimuksia suhteessa omaan toimintakykyynsä.

Opiskelija edistää oppilaitosyhteisön ja opiskelijoiden hyvinvointia ja osallisuutta.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> toimii opiskelijaryhmän jäsenenä osallisuutta edistävästi ja osallistuu opiskelijoille järjestettyihin liikunta- ja muihin tapahtumiin sekä tilaisuuksiin
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> toimii aktiivisesti opiskelijaryhmän jäsenenä hyvinvointia edistävästi sekä suunnittelee ja osallistuu opiskelijoiden järjestämiin liikunta- ja muihin tapahtumiin sekä tilaisuuksiin
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> toimii aktiivisesti opiskelijaryhmän jäsenenä sekä suunnittelee ja osallistuu opiskelijoiden järjestämiin liikunta- ja muihin tapahtumiin ja tilaisuuksiin hyvinvointia ja osallisuutta edistävästi.

Kestävän kehityksen edistäminen

Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp

Opiskelija osaa

- toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
- ottaa huomioon elinkaariajattelun periaatteet
- pohtia ratkaisuja eettisistä näkökulmista.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija osaa toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> tietää kestävän kehityksen ekologisen, taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyiden keskeiset tavoitteet ymmärtää luonnonvarojen rajallisuuden ja kestävän käytön merkityksen kansallisesti tunnistaa keskeiset toimintatavat kestävän kehityksen edistämiseen käyttäen apuna asiantuntijoita
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> tietää kestävän kehityksen ekologisen, taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyiden keskeiset tavoitteet ja näiden vaikutuksen toisiinsa ymmärtää luonnonvarojen rajallisuuden ja kestävän käytön merkityksen kansallisesti suhteessa globaaliin toimintaympäristöön tuoden esille esimerkkejä näistä tunnistaa keskeiset toimintatavat kestävän kehityksen edistämiseen itsenäisesti
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> tietää kestävän kehityksen ekologisen, taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyiden keskeiset tavoitteet ja näiden vaikutuksen toisiinsa kokonaisvaltaisesti ymmärtää luonnonvarojen rajallisuuden ja kestävän käytön merkityksen kansallisesti suhteessa globaaliin toimintaympäristöön esittäen soveltamiskohteita

	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa keskeiset toimintatavat kestävän kehityksen edistämiseen itsenäisesti ja eri ulottuvuuksien näkökulmasta.
--	---

Opiskelija ottaa huomioon elinkaariajattelun periaatteet.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> ymmärtää kiertotalouden periaatteen tunnistaa tuotteen tai palvelun energia- ja materiaalitehokkuuden määrittää jonkin tuotteen elinkaaren yleisellä tasolla
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> ymmärtää kiertotalouden periaatteen ja arvioi sen merkitystä arvioi tuotteen tai palvelun energia- ja materiaalitehokkuuden määrittää jonkin tuotteen elinkaaren itsenäisesti
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> ymmärtää kiertotalouden periaatteen, arvioi sen merkitystä ja esittää kehittämismahdollisuuksia arvioi tuotteen tai palvelun energia- ja materiaalitehokkuuden esittäen tarvittavia uudistamistarpeita määrittää jonkin tuotteen elinkaaren ymmärtäen kokonaisvaikutukset.

Opiskelija pohtii ratkaisuja eettisistä näkökulmista.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa työhön liittyviä joitakin vaiheita ja tilanteita, joihin sisältyy eettisiä valintoja pohtii omien ratkaisujen vaikutusta eettisestä näkökulmasta yhdessä muiden kanssa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa työhön liittyviä vaiheita ja tilanteita, joihin sisältyy eettisiä valintoja pohtii omien ja muiden ratkaisujen vaikutusta eettisestä näkökulmasta itsenäisesti
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa monipuolisesti työhön liittyviä vaiheita ja tilanteita, joihin sisältyy eettisiä valintoja pohtii ja analysoi omien ja muiden ratkaisujen vaikutusta erilaisten eettisten näkökulmien mukaisesti.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- arvioida kestävään kehitykseen vaikuttavat tekijät työssään tai alallaan
- suunnitella kestävään kehityksen edistämiseen liittyviä toimintatapoja
- toimia kestävään kehityksen edistäjänä työssään tai alallaan
- arvioida kestävään kehityksen edistämisen onnistumista työssään tai alallaan.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija arvioi kestävään kehitykseen vaikuttavat tekijät työssään tai alallaan.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • perehtyy työpaikan tai alan toimintaan siten, että osaa arvioida sitä kestävän kehityksen jostakin näkökulmasta (ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen tai kulttuurinen) työyhteisön jäsenten kanssa yhdessä • arvioi keskeiset työpaikan tai alan kestävään kehitykseen vaikuttavat tekijät ohjeiden mukaisesti • valitsee yhdessä työyhteisön jäsenten kanssa, mitä kestävän kehityksen näkökulmaa erityisesti tulisi kehittää
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • perehtyy työpaikan tai alan toimintaan siten, että osaa arvioida sitä kestävän kehityksen eri näkökulmista (ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen) itsenäisesti • arvioi keskeiset työpaikan tai alan kestävään kehitykseen vaikuttavat tekijät • valitsee, mitä kestävän kehityksen näkökulmaa erityisesti tulisi kehittää tehden joitakin aloitteita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • perehtyy työpaikan tai alan toimintaan siten, että osaa arvioida sitä kestävän kehityksen eri näkökulmista (ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen) kattavasti • arvioi työpaikan tai alan kestävään kehityksen vaikuttavat tekijät kokonaisvaltaisesti • valitsee, mitä kestävän kehityksen näkökulmaa erityisesti tulisi kehittää perustellen ratkaisunsa ja tehden tarvittavia aloitteita.

Opiskelija suunnittelee kestävän kehityksen edistämiseen liittyviä toimintatapoja.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • määrittelee tavoitteet kestävän kehityksen edistämiseen ja ongelmien ratkaisemiseen yhteistyössä työyhteisön jäsenten kanssa • valitsee kestävää kehitystä edistävät keinot ja toimintatavat ohjeiden mukaisesti • aikatauluttaa tehtävät ja määrittää resurssit yhteistyössä muiden kanssa • osallistuu tarvittavan yhteistyön määrittämiseen
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • määrittelee tavoitteet kestävän kehityksen edistämiseen ja ongelmien ratkaisemiseen itsenäisesti • valitsee kestävää kehitystä edistävät keinot ja toimintatavat • aikatauluttaa tehtävät ja määrittää resurssit • suunnittelee tarvittavan yhteistyön
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • määrittelee selkeät ja konkreettiset tavoitteet kestävän kehityksen edistämiseen ja ongelmien ratkaisemiseen • valitsee kestävää kehitystä edistävät keinot ja toimintatavat realistisesti • aikatauluttaa tehtävät ja määrittää resurssit realistisesti • suunnittelee yhteistyön muodot ja osallistamistavat.

Opiskelija toimii kestävän kehityksen edistäjänä työssään tai alallaan.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• toteuttaa suunnitelmaa työyhteisön jäsenten kanssa• toimii itse kestävän kehityksen periaatteita noudattaen• osallistuu yhteistyöhön muiden kanssa pyrkien muiden motivoimiseen
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• toteuttaa suunnitelmaa• toimii itse kestävän kehityksen periaatteita noudattaen välittäen muille tietoa toimintatapojen muutostarpeista• kannustaa ja motivoi muita osallistumaan ennalta määritellyllä menetelmällä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">• toteuttaa suunnitelmaa tehden siihen tarvittavat muutokset tilanteen edellyttäessä• toimii itse kestävän kehityksen periaatteita noudattaen, välittää muille tietoa toimintatapojen muutostarpeista ja esittää aktiivisesti muutosehdotuksia• kannustaa ja motivoi muita osallistumaan tilanteeseen sopivia menetelmiä käyttäen.

Opiskelija arvioi kestävän kehityksen edistämisen onnistumista työssään tai alallaan.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• arvioi, miten toimintatavat tai tuotokset ovat muuttuneet prosessin aikana käyttäen apuna tarvittavaa tukea• esittää kehittämistarpeita ja jatkosuunnitelman kestävän kehityksen edistämiseksi
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• arvioi, miten toimintatavat tai tuotokset ovat muuttuneet prosessin aikana, ja vertaa niitä entiseen• esittää selkeät kehittämistarpeet ja jatkosuunnitelman kestävän kehityksen edistämiseksi
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">• arvioi, miten toimintatavat tai tuotokset ovat muuttuneet prosessin aikana, ja vertaa niitä entiseen ja arvioi prosessin onnistumista• esittää selkeät ja kehittämistarpeet ja perustellun jatkosuunnitelman kestävän kehityksen edistämiseksi.

3. Arviointiasteikko

T2 = Opiskelijan osaamisen taso ylittää selkeästi T1-tason, mutta ei yllä H3-tasolle.

H4 = Opiskelijan osaamisen taso ylittää selkeästi H3-tason, mutta ei yllä K5-tasolle.